

Partnership Agreement - Article 10(6)

CCI	2021EL16FFPA001
Title	Συμφωνία εταιρικής σχέσης - Ελληνική Δημοκρατία
Version	1.1
First year	2021
Last year	2027
Commission decision number	C(2021)5617
Commission decision date	29 Ιουλ 2021

Table of Contents

1. SELECTION OF POLICY OBJECTIVES AND THE JTF SPECIFIC OBJECTIVE	4
Table 1: Selection of policy objective and JTF specific objective with justification.....	4
2. POLICY CHOICES, COORDINATION AND COMPLEMENTARITY.....	16
A summary of the policy choices and the main results expected for each of the funds covered by the Partnership Agreement - point (b)(i) of Article 11(1) CPR.....	16
Coordination, demarcation and complementarities between the funds and, where appropriate, coordination between national and regional programmes - point (b)(ii) of Article 11(1) CPR.....	30
Complementarities and synergies between the funds covered by the Partnership Agreement, the AMF, the ISF, the BMVI, and other Union instruments - point (b)(iii) of Article 11(1) CPR.....	37
3. CONTRIBUTION TO THE BUDGETARY GUARANTEE UNDER INVESTEU WITH JUSTIFICATION¹.....	41
Table 2A: Contribution to InvestEU (breakdown by year).....	41
Table 2B: Contribution to InvestEU (summary).....	41
Justification, taking into account how those amounts contribute to the achievement of policy objectives selected in the Partnership Agreement in line with Article 10(1) of the InvestEU Regulation	41
4. TRANSFERS¹	42
4.1. Transfers between categories of region.....	43
Table 3A: Transfers between categories of region (breakdown by year).....	43
Table 3B: Transfer between categories of region (summary).....	43
Justification.....	43
4.2. Transfers to instruments under direct or indirect management.....	46
Table 4A: Transfers to instruments under direct or indirect management where such possibility is provided for in the basic act * (breakdown by year).....	46
Table 4B: Transfers to instruments under direct or indirect management where such possibility is provided for in the basic act* (summary).....	46
Justification.....	46
4.3. Transfers between ERDF, ESF+ and Cohesion Fund or to another Fund or Funds	47
Table 5A: Transfers between ERDF, ESF+ and Cohesion Fund and to other Fund or Funds* (breakdown by year).....	47
Table 5B: Transfers between ERDF, ESF+ and CF and to other Fund or Funds (summary).....	47
Justification.....	48
4.4. Transfer of ERDF and ESF+ resources as complementary support to the JTF, with justification ¹ ..	49
Table 6A: Transfer of ERDF and ESF+ resources as complementary support to the JTF (breakdown by year).....	49
Table 6B: Transfer of ERDF and ESF+ resources as complementary support to the Just Transition Fund (summary).....	49
Justification.....	50
4.5. Transfers from European Territorial Cooperation goal (Interreg) to Investment for Jobs and Growth goal	52
Table 7: Transfers from European Territorial Cooperation goal (Interreg) to Investment for Jobs and Growth goal	52
Justification.....	52
5. THE FORM OF UNION CONTRIBUTION FOR TECHNICAL ASSISTANCE.....	53
Justification.....	54
6. THEMATIC CONCENTRATION.....	55
6.1 ERDF/CF	55
6.2 ESF+	56
7. PRELIMINARY FINANCIAL ALLOCATION FROM EACH FUND COVERED BY THE PARTNERSHIP AGREEMENT, BY POLICY OBJECTIVE, JTF SPECIFIC OBJECTIVE AND TECHICAL ASSISTANCE, AT NATIONAL AND WHERE APPROPRIATE REGIONAL LEVEL	58

Table 8: Preliminary financial allocation from ERDF, Cohesion Fund, JTF, ESF+, EMFAF by policy objective, JTF specific objective and Technical Assistance*	58
Justification.....	60
8. LIST OF PLANNED PROGRAMMES UNDER THE FUNDS COVERED BY THE PARTNERSHIP AGREEMENT WITH THE RESPECTIVE PRELIMINARY FINANCIAL ALLOCATIONS BY FUND AND THE CORRESPONDING CONTRIBUTION BY CATEGORY OF REGION.	63
Table 9A: List of planned programmes ¹ with preliminary financial allocations*.....	63
Table 10: List of planned Interreg programmes	70
9. A SUMMARY OF ACTIONS PLANNED TO REINFORCE ADMINISTRATIVE CAPACITY OF THE IMPLEMENTATION OF THE FUNDS COVERED BY THE PARTNERSHIP AGREEMENT	71
10. AN INTEGRATED APPROACH TO ADDRESS THE DEMOGRAPHIC CHALLENGES AND/OR SPECIFIC NEEDS OF REGIONS AND AREAS (WHERE APPROPRIATE)	75
11. A SUMMARY OF THE ASSESSMENT OF THE FULFILMENT OF RELEVANT ENABLING CONDITIONS REFERRED TO IN ARTICLE 15 AND ANNEXES III AND IV (OPTIONAL)	76
Table 11: Enabling Conditions	76
12. PRELIMINARY CLIMATE CONTRIBUTION TARGET	77

1. Selection of policy objectives and the JTF specific objective

Reference: point (a) of Article 11(1) CPR

Table 1: Selection of policy objective and JTF specific objective with justification

Selected objective	Programme	Fund	Justification for selection of a policy objective or JTF-specific objective
1. Smarter Europe	<ul style="list-style-type: none"> • Πρόγραμμα «Ανταγωνιστικότητα» • Πρόγραμμα «Ψηφιακός Μετασχηματισμός» • Πρόγραμμα «Πολιτική Προστασία» • 13 Περιφερειακά Προγράμματα 	ΕΤΠΑ	<p>Ο περιορισμένος βαθμός ενσωμάτωσης της καινοτομίας στην οικονομία και ο χαμηλός βαθμός αξιοποίησης των αποτελεσμάτων της έρευνας στην παραγωγική διαδικασία, παρά τις αξιολογές επιδόσεις εγχώριων ερευνητικών κέντρων και πανεπιστημίων (π.χ. με βάση τις συμμετοχές στο πρόγραμμα HORIZON 2020), συντελούν στη μικρή συμμετοχή προϊόντων υψηλής προστιθέμενης αξίας στο σύνολο των παράγομενων προϊόντων. Ο δείκτης που αφορά την απασχόληση σε υψηλής ανάπτυξης επιχειρήσεις σε καινοτόμους τομείς ανέρχεται για την Ελλάδα σε 2,5 έναντι 5,2 του μ.ο. της ΕΕ. Αναγνωρίζοντας την ανάγκη για στενότερη σύνδεση του συστήματος Έρευνας & Καινοτομίας με την επιχειρηματικότητα, η χώρα υιοθέτησε νέο στόχο για αύξηση της δαπάνης για Έρευνα και Ανάπτυξη στο 1,81% του ΑΕΠ (έναντι 1,18% το 2018) μέχρι το 2030, με τη συνιστώσα που αφορά τις δαπάνες των επιχειρήσεων να ανέρχεται στο 86% έναντι 50% το 2018.</p> <p>Σύμφωνα με το δείκτη Ψηφιακής Οικονομίας και Κοινωνίας (DESI), η Ελλάδα κατατάσσεται 27η από τα 28 Κ-Μ (2020). Σε ό,τι αφορά στην ενσωμάτωση ψηφιακών τεχνολογιών από τις επιχειρήσεις, η Ελλάδα κατατάσσεται 24η (2020). Όσον αφορά στη διάσταση των ψηφιακών δημόσιων υπηρεσιών, η Ελλάδα κατατάσσεται στην 27η θέση παρά τη συντελεσθείσα πρόοδο. Διαπιστώνεται επομένως ανάγκη για: α) παροχή ψηφιακών δημόσιων υπηρεσιών προς τους πολίτες και τις επιχειρήσεις, β) ενίσχυση της ψηφιακής καινοτομίας, και γ) ψηφιακό μετασχηματισμό των επιχειρήσεων και της παραγωγικής βάσης προς την κατεύθυνση της προσέγγισης του μ.ο. της ΕΕ σε τιμές των δεικτών DESI.</p> <p>Οι δημόσιες υπηρεσίες θα πρέπει να είναι «Ψηφιακές από προεπιλογή», να σέβονται την «αρχή της μίας μόνο χρήσης» (“once-only principle”), θα λαμβάνουν υπόψη τις βέλτιστες πρακτικές και την επαναχρησιμοποίηση υπαρχουσών ενότητων / δομικών μονάδων, και θα βασίζονται σε ψηφιακή εμπιστοσύνη και σχετικά εργαλεία (eIDs, eSignatures κ.λπ.).</p>

		<p>Η πανδημία, κατέστησε την ανάγκη του ψηφιακού μετασχηματισμού ακόμα πιο άμεση και επιτακτική σε όλους τους τομείς της οικονομίας, ιδιαίτερα σε αυτούς που επλήγησαν περισσότερο όπως ο τουρισμός και το εμπόριο, καθώς και στο δημόσιο τομέα.</p> <p>Με βάση το δείκτη DESI για την ψηφιακή συνδεσιμότητα, η χώρα καταλαμβάνει την 28η θέση στην ΕΕ. Οι βασικές ανάγκες που εντοπίζονται είναι: i) η ολοκλήρωση ευρυζωνικών υποδομών πρόσβασης στο διαδίκτυο με ταχύτητες τουλάχιστον 100 Mbps για τα νοικοκυριά, με δυνατότητα αναβάθμισης έως 1 Gbps, καθώς και 1 Gbps για όλους τους βασικούς κοινωνικοοικονομικούς φορείς, ii) η ανάπτυξη εφαρμογών αξιοποίησης των δικτύων 5G, iii) η εξασφάλιση πρόσβασης νησιωτικών περιοχών σε δίκτυα υψηλής και υπερυψηλής ταχύτητας, iv) η δημιουργία ψηφιακών υποδομών για την παροχή ψηφιακών υπηρεσιών προς τις επιχειρήσεις από άλλες επιχειρήσεις ή από επιμελητήρια και επαγγελματίες ενώσεις. Η Ελληνική οικονομία χαρακτηρίζεται από το υψηλό ποσοστό πολύ μικρών επιχειρήσεων (97,4% έναντι 93,0% του μ.ο. της ΕΕ), τη χαμηλή παραγωγικότητα και την κυριαρχία μη διεθνώς εμπορεύσιμων προϊόντων και υπηρεσιών. Το ποσοστό των επιχειρήσεων που εξάγουν είναι χαμηλό, όπως χαμηλός είναι και ο όγκος των εξαγωγών προϊόντων ως ποσοστό του ΑΕΠ (19% έναντι 48% των άλλων μικρών ανοικτών οικονομιών της ΕΕ). Καθίσταται επομένως επιτακτική η ανάγκη για στροφή σε νέο παραγωγικό και επιχειρηματικό πρότυπο βασισμένο στη διάχυση της καινοτομίας και τη μεταφορά τεχνολογίας, μετασχηματίζοντας τον παραγωγικό ιστό των περιφερειών, σε επίπεδο επιχειρηματικών δραστηριοτήτων, επιχειρηματικών αλυσίδων αξίας και οικοσυστημάτων. Η εφαρμογή της στρατηγικής έξυπνης εξειδίκευσης και της διαδικασίας επιχειρηματικής ανακάλυψης θα λειτουργήσουν ως καταλύτες για την ανάπτυξη διαφοροποιημένων προϊόντων και υπηρεσιών, ως αποτέλεσμα της υιοθέτησης καινοτομιών και τη συμμετοχή σε διεθνείς αλυσίδες αξίας καθώς και τη μετατόπιση προς τα άνω του τεχνολογικού συνόρου της εγχώριας παραγωγικής βάσης. Βασικές συνιστώσες και προϋποθέσεις της μετάβασης αυτής θα αποτελέσουν ο ψηφιακός και ο πράσινος μετασχηματισμός των επιχειρήσεων και η ενίσχυση της διεθνοποίησης σύμφωνα με τη νέα Βιομηχανική Στρατηγική της ΕΕ και ο σχεδιασμός για τη γαλάζια οικονομία.</p> <p>Σε ό,τι αφορά το οικοσύστημα τουρισμού, η άρση των εμποδίων στο εσωτερικό της ΕΕ και η Ευρωπαϊκή χρηματοδότηση επέτρεψαν στον τουριστικό κλάδο να αναπυγθεί και να επεκταθεί περαιτέρω αξιοποιώντας τα συγκριτικά πλεονεκτήματα της χώρας. Η πανδημία του COVID-19 ανέδειξε δραματικά τις αδυναμίες της τουριστικής οικονομίας.</p> <p>Ο αντίκτυπος είναι βαθύς τόσο για τις επιχειρήσεις όσο και για τις τοπικές κοινότητες. Η Ελλάδα θα αναπτύξει και θα εφαρμόσει μια εθνική και περιφερειακή αναπτυξιακή στρατηγική στον τομέα του τουρισμού εστιάζοντας: α) στην αύξηση της ανθεκτικότητας του τομέα, β) στη βιωσιμότητα της αλυσίδας αξίας, γ) στον ψηφιακό μετασχηματισμό των τουριστικών</p>
--	--	--

			<p>επιχειρήσεων και δ) στην εκμετάλλευση των συνεργιών στις τοπικές οικονομίες με στόχο την αύξηση της προστιθέμενης αξίας στον τομέα. Ειδικό ρόλο θα παίξει και η επανεκπαίδευση και κατάρτιση των απασχολούμενων στον τουρισμό σε νέες δεξιότητες. Η μεταστροφή της οικονομίας προς μία περισσότερο παραγωγική και εξωστρεφή πορεία και η στενότερη σύνδεση της παραγωγής με την τεχνολογία και την καινοτομία, σύμφωνα με τη Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης, απαιτούν ανθρώπινο δυναμικό με κατάλληλες δεξιότητες. Η επανακατάρτιση και η κάλυψη των νέων αναγκών της αγοράς εργασίας, λαμβανομένων υπόψη και των εκροών του Μηχανισμού Διάγνωσης Αναγκών της Αγοράς Εργασίας, αποτελούν σημαντική παράμετρο για τη μετάβαση στο νέο παραγωγικό και επιχειρηματικό πρότυπο.</p>
<p>2. Greener Europe</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Πρόγραμμα «Περιβάλλον και Κλιματική Αλλαγή» • Πρόγραμμα «Πολιτική Προστασία» • Πρόγραμμα «Μεταφορές» • 13 Περιφερειακά Προγράμματα • Πρόγραμμα «Αλιεία, Υδατοκαλλιέργεια και Θάλασσα» 	<p>EMFAF ΤΣ ΕΤΠΑ</p>	<p>Τα βασικά χαρακτηριστικά του ενεργειακού τομέα της χώρας είναι το μεγάλο μερίδιο συμμετοχής του κτιριακού τομέα στη συνολική τελική κατανάλωση (41%), τα χαμηλά επίπεδα ενεργειακής απόδοσης του κτιριακού αποθέματος, η μη βιώσιμη ηλεκτροπαραγωγή από λιγνίτη, η επισφάλεια του ενεργειακού εφοδιασμού λόγω υψηλής, αυξανόμενης εξάρτησης από εισαγωγές ορυκτών καυσίμων, η αυξανόμενη συμμετοχή και το υψηλό δυναμικό ανάπτυξης των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Οι άμεσες προτεραιότητες που τίθενται βάσει της αρχής “energy efficiency first” που υιοθετεί και το Green Deal, των επιδιωκόμενων συνεργιών/ συμπληρωματικότητας με άλλα Ταμεία/ Προγράμματα και της ωριμότητας των προγραμματιζόμενων δράσεων είναι η βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης, η προώθηση των ΑΠΕ και των συστημάτων αποθήκευσης, η αναβάθμιση των ενεργειακών δικτύων σε «έξυπνα», η απεξάρτηση από ορυκτά καύσιμα λαμβάνοντας υπόψη τις προβλέψεις του άρθρου 7 του Κανονισμού του ΕΤΠΑ και του Ταμείου Συνοχής, η προώθηση των διασυνδέσεων των νησιών και της καθρότερης ενέργειας σε αυτά με άμεσες επιπτώσεις στη μείωση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης. Στο πλαίσιο του ΣΠ2 θα εξεταστεί η υιοθέτηση της πρωτοβουλίας “GRECO Islands”, συμπληρωματικά των δράσεων που θα υλοποιηθούν από το Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης (ΤΔΜ).</p> <p>Στον τομέα της πολιτικής προστασίας η Ελλάδα αντιμετωπίζει τα τελευταία χρόνια αύξηση των κινδύνων ως αποτέλεσμα μεταξυ άλλων και της κλιματικής αλλαγής. Οι σημαντικότεροι κίνδυνοι που αντιμετωπίζει η χώρα είναι: σεισμοί, πλημμύρες, δασικές πυρκαγιές, ακραία καιρικά φαινόμενα, κατολισθήσεις και ηφαιστειακές εκρήξεις. Επίσης, παρατηρείται αύξηση των περιβαλλοντικών κινδύνων ως αποτέλεσμα των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής ή/και ανθρωπογενών παρεμβάσεων όπως απώλεια της βιοποικιλότητας, άνοδος της στάθμης της θάλασσας, ερημοποίηση, θάλασσα ρύπανση και διάβρωση των ακτών. Επιπλέον αναδυόμενοι κίνδυνοι που σχετίζονται με την ανθρωπογενή δραστηριότητα και την κλιματική αλλαγή όπως οι επιπτώσεις στον κυβερνοχώρο, τα βιομηχανικά τεχνολογικά και ραδιολογικά ατυχήματα, νέες ασθένειες και κίνδυνοι που προέρχονται από τη χρήση της νέας τεχνολογίας αντιμετωπίζονται</p>

		<p>εξίσου.</p> <p>Τα μέτρα πρόληψης και διαχείρισης των κινδύνων, καθώς και η προτεραιοποίηση και ιεράρχηση των παρεμβάσεων, έχουν προσδιοριστεί στην Εθνική Στρατηγική για την Κλιματική Αλλαγή, στην Εθνική Στρατηγική Διαχείρισης Κινδύνου και σε άλλα διαχειριστικά σχέδια. Επιπλέον, η εκτίμηση της σεισμικής τρωτότητας ιδιαίτερα των κρίσιμων υποδομών και ο περιορισμός των επιπτώσεων των φυσικών και ανθρωπογενών κινδύνων αναδεικνύουν την ανάγκη για: α. αποτελεσματική εφαρμογή μέτρων πρόληψης και διαχείρισης (π.χ. λύσεων βασισμένων στη Φύση (Nature-based solutions), β. αναβάθμιση τεχνικού εξοπλισμού και αξιοποίηση σύγχρονων τεχνολογιών, γ. αναβάθμιση δεξιοτήτων και δ. συντονισμό των εμπλεκόμενων φορέων μέσω του Εθνικού Μηχανισμού Διαχείρισης Κρίσεων και Αντιμετώπισης Κινδύνων.</p> <p>Τέλος, σημαντικό ρόλο στην αποτελεσματική διαχείριση κινδύνων διαδραματίζει η ανάπτυξη διασυνοριακής συνεργασίας.</p> <p>Στον τομέα της κυκλικής οικονομίας εντοπίζονται ελλείψεις στο κανονιστικό πλαίσιο για την ανάκτηση και επανάχρηση επεξεργασμένων λυμάτων, δράσεων αντιμετώπισης της σπατάλης τροφίμων, καθώς και εξειδικευμένου θεσμικού πλαισίου για χρήση δευτερογενών πρώτων υλών. Στη διαχείριση αποβλήτων εφαρμόζονται ακόμα η υγειονομική ταφή σε ποσοστό σημαντικά υψηλότερο (80%) από τον αντίστοιχο μέσο όρο της Ε.Ε. (24%) και η μηχανική-βιολογική επεξεργασία σύμμεικτων αστικών αποβλήτων, αντί τεχνολογιών επεξεργασίας προδιαλεγμένων ρευσμάτων. Αδυναμίες εντοπίζονται στο επίπεδο εφαρμογής της περιβαλλοντικής νομοθεσίας, συντονισμού των εμπλεκόμενων φορέων σχεδιασμού, στην επάρκεια δικαιούχων για ωρίμανση και υλοποίηση έργων υποδομής, καθώς και στην αποτελεσματική λειτουργία τόσο των έργων υποδομής όσο και συνολικά της ολοκληρωμένης διαχείρισης αποβλήτων. Για να ανταποκριθεί η χώρα στις υποχρεώσεις διαχείρισης αστικών λυμάτων πρέπει να ολοκληρωθούν οι υποδομές διαχείρισης υγρών αποβλήτων. Στον τομέα των υδάτων, όπου παρατηρούνται υψηλά ποσοστά διαρροών των υφιστάμενων δικτύων ύδρευσης, απαιτούνται επενδύσεις και δράσεις διαχείρισης για την πλήρη εφαρμογή των Σχεδίων Διαχείρισης Λεκανών Απορροής Ποταμών. Απαιτείται επίσης η βελτίωση της κατάστασης πολλών επιφανειακών και υπόγειων υδάτινων συστημάτων, η διακρατική συνεργασία για τις διασυνοριακές λεκάνες απορροής ποταμών και η εξειδίκευση και εφαρμογή των μέτρων της Θαλάσσιας Στρατηγικής. Σημαντικές είναι οι ανάγκες διαχείρισης λυμάτων καθώς και η υιοθέτηση ενός σύγχρονου νομοθετικού πλαισίου διαχείριση της γλύος και επάρκειας/ποιότητας πόσιμου νερού σε νησιωτικές και δυσπρόσιτες περιοχές, αλλά και η ολοκλήρωση παρεμβάσεων έναντι διάβρωσης του αιγιαλού. Παράλληλα, είναι σημαντικό να ενδυναμωθούν και να υποστηριχθούν κατάλληλα οι φορείς σχεδιασμού, υλοποίησης και διαχείρισης και λειτουργίας των έργων υποδομής.</p> <p>Για την πρόληψη και προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή έχουν καταρτισθεί στρατηγικά</p>
--	--	---

		<p>(Εθνικό και Περιφερειακά) σχέδια για την ιεράρχηση προτεραιοτήτων, μέσω των αναλύσεων τρωτότητας, την παρακολούθηση κλιματικών παραμέτρων και τη συμπληρωματικότητα των δράσεων με άλλες πολιτικές. Για την αμμοσφαιρική ρύπανση απαιτείται η συνέχιση παρεμβάσεων στους τομείς των βιώσιμων μεταφορών και η εφαρμογή βέλτιστων τεχνικών στη βιομηχανία για την περαιτέρω μείωση των ρύπων καθώς και παρεμβάσεις στον τομέα της ενέργειας και του κλίματος.</p> <p>Αναφορικά με τη βιώσιμη αστική κινητικότητα, στο τέλος της τρέχουσας περιόδου θα έχουν ολοκληρωθεί σημαντικά έργα αστικών συγκοινωνιών σταθερής τροχιάς σε Αθήνα, Πειραιά και Θεσσαλονίκη, ενώ θα έχει ξεκινήσει και η διαδικασία επιχειρησιακού εκσυγχρονισμού και ανανέωσης των οδικών αστικών συγκοινωνιών στα δυο μεγάλα μητροπολιτικά κέντρα της χώρας. Ανάλογες ανάγκες εκσυγχρονισμού και ενίσχυσης των αστικών συγκοινωνιών υφίστανται και στα περιφερειακά αστικά κέντρα, καθώς και για ευρύτερες παρεμβάσεις βιώσιμης αστικής κινητικότητας (συμπλεριλμβανομένης της ηλεκτροκίνησης) σε περιφερειακά αστικά κέντρα που θα συμπληρώσουν τη μετάβαση σε πλέον φιλικούς προς το περιβάλλον τρόπους μετακίνησης προς την επίτευξη του στόχου για μηδενικούς ρύπους αερίων του θερμοκηπίου, ενίσχυσης της κοινωνικής συνοχής και βελτίωση των συνθηκών ζωής στις πόλεις. Οι ανωτέρω δράσεις θα πρέπει να είναι σε συμφωνία με τον Κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1370/2007, τα Σχέδια Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας (ΣΒΑΚ), το Εθνικό Πρόγραμμα Ελέγχου της Ατμοσφαιρικής Ρύπανσης (ΕΠΕΑΡ) και τα επιμέρους Σχέδια Ποιότητας Αέρα.</p> <p>Για την προστασία και αποκατάσταση της βιοποικιλότητας έχει εγκριθεί ο νέος εθνικός κατάλογος περιοχών NATURA 2000. Εκπονούνται επίσης Ειδικές Περιβαλλοντικές Μελέτες και Σχέδια Διαχείρισης, ενώ έχει συνταχθεί το Πλαίσιο Δράσεων Προτεραιότητας 2021-2027. Συγκροτήθηκε το Σύστημα Διακυβέρνησης Προστατευόμενων Περιοχών με την ίδρυση του Ενιαίου Κεντρικού Φορέα «Οργανισμός Φυσικού Περιβάλλοντος και Κλιματικής Αλληλεγγύης», με συντονιστικό ρόλο για τη διαχείρισή τους. Προτεραιότητες αποτελούν η διαχείριση όλων των περιοχών NATURA, η καθιέρωση μόνιμου συστήματος παρακολούθησης ειδών και οικοτόπων και η διατήρηση και προστασία των οικοσυστημάτων. Επιπλέον, θα ληφθεί υπόψη η Εθνική Στρατηγική για τη βιοποικιλότητα, η οποία αφορά και μη προστατευόμενες περιοχές, προβλέποντας παράλληλα εφαρμογή παρεμβάσεων σε πολλούς τομείς.</p> <p>Για τον τομέα της Αλιείας θα υποστηριχθεί η εφαρμογή της Κοινής Αλιευτικής Πολιτικής (ΚΑΛΠ) και της Θαλάσσιας Πολιτικής, καθώς και η Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία μέσω σχεδίων διαχείρισης για την αλιεία, μέτρων για τη διατήρηση της βιοποικιλότητας, την αναδιάρθρωση του στόλου και την καταπολέμηση της Παράνομης Λαθραίας και Άναρχης (ΠΛΑ) αλιείας, την ανάπτυξη της υδατοκαλλιέργειας και της μεταποίησης αλιευτικών προϊόντων σύμφωνα με το Πολυετές Εθνικό Στρατηγικό Σχέδιο για την Ανάπτυξη των</p>
--	--	---

3. Connected Europe	<ul style="list-style-type: none"> • Πρόγραμμα «Μεταφορές» • 13 Περιφερειακά Προγράμματα 	ΤΣ ΕΤΠΑ	<p>Υδατοκαλλιεργειών και την προώθηση της Βιώσιμης Γαλάζιας Οικονομίας μέσω της υλοποίησης Στρατηγικών Τοπικής Ανάπτυξης (CLLD).</p> <p>Το Εθνικό Στρατηγικό Σχέδιο Μεταφορών (ΕΣΣΜ) αποτελεί τη βάση για βιώσιμη ανάπτυξη των υποδομών και υπηρεσιών μεταφορών στην Ελλάδα και ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας του τομέα. Στο ΕΣΣΜ αναγνωρίζεται ότι η περιφερειακή συνδεσιμότητα είναι ικανοποιητική αν και πρέπει να γίνει πιο αποτελεσματική, ειδικά στο σιδηρόδρομο. Οι διεθνείς χερσαίες συνδέσεις της χώρας, ιδιαίτερα οι σιδηροδρομικές, παραμένουν περιορισμένες. Το μερίδιο των καθαρών μέσων μεταφορών παραμένει χαμηλό καθώς και οι δείκτες οδικής ασφάλειας. Με βάση τον εθνικό και περιφερειακό σχεδιασμό και γνώμονα την οικονομική και κοινωνική βιωσιμότητα των επενδύσεων, προτεραιότητα αποτελεί η αύξηση της πολυτροπικότητας των μεταφορών κατά μήκος του ΠΑΘΕ/Π, η ανάπτυξη των πράσινων μεταφορών με ιδιαίτερη έμφαση τα δύο μητροπολιτικά κέντρα της χώρας, η βελτίωση της οδικής ασφάλειας, η βελτίωση των διαπεριφερειακών και διευρωπαϊκών συνδέσεων, η ανάπτυξη της εφοδιαστικής αλυσίδας και η ανάπτυξη ευφώνων συστημάτων μεταφορών.</p> <p>Στις οδικές μεταφορές, στο τέλος της τρέχουσας Προγραμματικής Περιόδου (ΠΠ) ολοκληρώνεται το μεγαλύτερο τμήμα του βασικού Διευρωπαϊκού Οδικού Δικτύου (ΔΟΔ), σημαντικά τμήματα του αναλυτικού ΔΟΔ στην ηπειρωτική Ελλάδα, τμήματα ΔΟΔ νησιωτικών περιφερειών, οι περισσότερες διασυνοριακές ΔΟΔ συνδέσεις και ορισμένες οδικές συνδέσεις με λιμένες Διευρωπαϊκού Δικτύου Μεταφορών (ΔΕΔ-Μ). Ωστόσο μεγάλη υστέρηση παρατηρείται στην ανάπτυξη του αναλυτικού ΔΟΔ δικτύου στην Κρήτη και οδικών συνδέσεων με το ΔΟΔ σημαντικών περιφερειακών κέντρων.</p> <p>Οι βασικές ανάγκες για τη βελτίωση της προσβασιμότητας, της διασυνδεσιμότητας και της ασφάλειας των οδικών μεταφορών είναι η περαιτέρω ανάπτυξη/αναβάθμιση του υφιστάμενου ΔΟΔ και συμπλήρωση των διασυνοριακών συνδέσεων με έμφαση στην άρση εμποδίων, η κατασκευή συνδέσεων αυτοκινητοδρόμων του ΔΟΔ, η κατασκευή/ αναβάθμιση νέων τμημάτων οδικού δικτύου εκτός ΔΟΔ και οι παρεμβάσεις ενεργητικής/ παθητικής οδικής ασφάλειας.</p> <p>Στις σιδηροδρομικές μεταφορές ολοκληρώνεται σημαντικό τμήμα του σιδηροδρομικού άξονα ΠΑΘΕ/Π και των τροφοδοτικών κλάδων του, ενώ θα είναι σε εξέλιξη έργα εφαρμογής ηλεκτροκίνησης και συστημάτων ERTMS επί αυτού.</p> <p>Οι παραπάνω δράσεις βελτιώνουν μεν την πολυτροπικότητα των μεταφορών, ωστόσο παραμένουν ακόμα σημαντικές ελλείψεις. Το μερίδιο του σιδηροδρόμου διατηρείται σε χαμηλά επίπεδα (επιβατικό έργο 1% έναντι μ.ο. ΕΕ 7,6% - εμπορευματικό έργο 1,3% έναντι μ.ο. ΕΕ28 16,6% EU Statistical Pocketbook 2020 DG MOVE). Δεν έχει επιτευχθεί η πλήρης εγκατάσταση και λειτουργικότητα των συστημάτων ERTMS κατά μήκος του ΠΑΘΕ/Π, ενώ παραμένει</p>
---------------------	--	------------	---

			<p>ελλιπής η ανάπτυξη του προαστιακού σιδηροδρόμου στα μεγάλα αστικά κέντρα της χώρας, η ηλεκτροκίνηση των γραμμών και η διασύνδεση του σιδηροδρόμου με τα υπόλοιπα δίκτυα μεταφορών. Οι βασικές ανάγκες για επενδύσεις είναι η ολοκλήρωση του ΠΑΘΕ/Π με εγκατάσταση συστημάτων ERTMS, ο εκσυγχρονισμός του υφιστάμενου σιδηροδρομικού δικτύου και των διασυνδέσεων του με έμφαση σε ελλείψεις και διασυνοριακές συνδέσεις και η ανάπτυξη σιδηροδρομικών συνδέσεων με τους λιμένες του ΔΕΔ-Μ.</p> <p>Στις θαλάσσιες μεταφορές υλοποιούνται παρεμβάσεις υποδομών, συστημάτων και εφαρμογών σε λιμάνια του κεντρικού και αναλυτικού ΔΕΔ-Μ και δράσεις βελτίωσης ασφάλειας της ναυσιπλοΐας. Ωστόσο, το λιμενικό δίκτυο της χώρας απαιτεί σημαντικές παρεμβάσεις αναδιάταξης του συστήματος θαλάσσιων – ακτοπλοϊκών μεταφορών στα νησιά και ενίσχυσης της συνδεσιμότητάς τους. Σύμφωνα με τις προτεραιότητες της Εθνικής Στρατηγικής Λιμένων 2020-2030 και την ανάγκη φιλικότερων προς το περιβάλλον θαλάσσιων μεταφορών οι επενδύσεις θα εστιάσουν στη βελτίωση της διασυνδεσιμότητας των νησιών μεταξύ τους και τη βέλτιστη δυνατή σύνδεσή τους με την ηπειρωτική χώρα με εκσυγχρονισμό και επέκταση λιμενικών υποδομών - όπου αυτό είναι επαρκώς αιτιολογημένο - εντός και εκτός ΔΕΔ-Μ, στην εφαρμογή πολιτικών για πράσινες θαλάσσιες μεταφορές και στην ασφάλεια της ναυσιπλοΐας.</p> <p>Για όλα σχεδόν τα αεροδρόμια ολοκληρώνονται έργα του Master Plan, ωστόσο απαιτούνται παρεμβάσεις για την περαιτέρω αναβάθμιση των συστημάτων αεροναυτιλίας και τη βελτίωση της διαχείρισης της εναέριας κυκλοφορίας.</p> <p>Για την πρόωθηση του οικονομικά και περιβαλλοντικά βιώσιμου τομέα μεταφορών απαιτείται η ενίσχυση της χρήσης καθαρών καυσίμων και εφαρμογής φιλικών προς το περιβάλλον τρόπων λειτουργίας του συνόλου των μεταφορικών συστημάτων (ηλεκτροκίνηση, ευφυείς υποδομές, σταθμοί φόρτισης, καθαρά καύσιμα) σε συνδυασμό με παρεμβάσεις στο πλαίσιο του ΣΠ2, λαμβάνοντας υπόψη τα μέτρα που περιγράφονται στο ΕΣΕΚ.</p>
<p>4. Social Europe</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Πρόγραμμα « Ανθρώπινο Δυναμικό και Κοινωνική Συνοχή» • Πρόγραμμα «Ανταγωνιστικότητα» • Πρόγραμμα «Ψηφιακός Μετασχηματισμός» • 13 Περιφερειακά 	<p>ΕΤΠΑ ΕΚΤ+</p>	<p>Λαμβάνοντας υπόψη ότι: α) η χώρα εξακολουθεί να έχει ένα από τα χαμηλότερα ποσοστά απασχόλησης στην ΕΕ, ενώ το ποσοστό ανεργίας παραμένει από τα υψηλότερα, β) η ανεργία των νέων και των μακροχρόνια ανέργων παραμένει υψηλή, γ) η συμμετοχή των γυναικών στην αγορά εργασίας υπολείπεται του μ.ο. της ΕΕ, δ) το 60% του πληθυσμού με σοβαρή αναπηρία δε μετέχει στην αγορά εργασίας, ε) η χαμηλή συμμετοχή του εργατικού δυναμικού σε προγράμματα κατάρτισης συμβάλλει στην αναντιστοιχία δεξιοτήτων επιδρώντας στην προσαρμοστικότητα εργαζομένων και επιχειρήσεων, στ) χρειάζονται περαιτέρω παρεμβάσεις για τον εκσυγχρονισμό των θεσμών της αγοράς εργασίας και την καταπολέμηση της αδήλωτης εργασίας, ζ) η οικονομική κρίση και η πανδημία επέδρασαν αρνητικά στην αυτοαπασχόληση, τις πολύ μικρές,</p>

	<p>Προγράμματα</p>	<p>μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις, η) η ανάπτυξη της κοινωνικής επιχειρηματικότητας χρειάζεται ώθηση, θ) η δυνατότητα πρόσβασης στην αγορά εργασίας των μεταναστών, δικαιούχων διεθνούς προστασίας, Ρομά, παραμένει περιορισμένη, ι) η ανάσχεση των επιπτώσεων από απρόβλεπτους παράγοντες αποτελεί μέγιστη πρόκληση, προτάσσεται η ανακατεύθυνση των ενεργητικών πολιτικών απασχόλησης με τη σταδιακή εφαρμογή σε ολόκληρη την χώρα του νέου μοντέλου υλοποίησης των ΕΠΑ και ο εκσυγχρονισμός των θεσμών για την τόνωση της αγοράς εργασίας με την ενεργό συμμετοχή και ενδυνάμωση των κοινωνικών εταίρων και της κοινωνίας των πολιτών.</p> <p>Επιπλέον: α) η συμμετοχή στην προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα υλοείται σημαντικά του μ.ο. ΕΕ, β) το ποσοστό χαμηλών επιδόσεων των μαθητών σε βασικές και ήπιες δεξιότητες παραμένει υψηλό, γ) υπάρχει έλλειμμα ψηφιακών δεξιοτήτων σε όλες τις ηλικίες τόσο των πολιτών όσο και των δημοσίων υπαλλήλων, δ) διαπιστώνονται ανισότητες στην εκπαίδευση, ε) η συμπεριληπτική εκπαίδευση των ΑμεΑ παρά τις βελτιώσεις υστερεί σημαντικά, στ) η ενίσχυση της συμμετοχής στην εκπαίδευση παιδιών μεταναστών, δικαιούχων διεθνούς προστασίας και ευάλωτων ομάδων του πληθυσμού όπως οι Ρομά αποτελούν βασικές προκλήσεις, ζ) το ποσοστό απασχόλησης αφοροίτων γ' βαθμίας εκπαίδευσης είναι το χαμηλότερο στην ΕΕ, η) η ελκυστικότητα και αποτελεσματικότητα της ΕΕΚ παραμένει σε χαμηλά επίπεδα, θ) τα βελτιωμένα ποσοστά απασχόλησης αφοροίτων ΑΕΚ συνηγορούν στη συνέχιση στοχευμένων παρεμβάσεων, ενώ απαιτείται η ολοκλήρωση της μεταρρύθμισης της ΣΕΚ η) οι υποδομές σε όλες τις βαθμίδες, ιδίως σε ΤΠΕ, παρουσιάζουν ελλείψεις, ενώ διαπιστώνεται η ανάγκη βελτίωσης της προσβασιμότητας των ΑμεΑ. Κρίνεται συνεπώς αναγκαία η βελτίωση της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας των συστημάτων εκπαίδευσης και διά βίου μάθησης με έμφαση στη διασύνδεσή τους με την αγορά εργασίας και αξιολογώντας την χρήση εργαλείων που βασίζονται στις εξατομικευμένες ανάγκες των εκπαιδευομένων, όπως οι ατομικοί λογαριασμοί μάθησης.</p> <p>Συνυπολογίζοντας ότι: α) παρά τη σχετική αποκλιμάκωση, τα ποσοστά φτώχειας και υλικής υστέρησης παραμένουν από τα υψηλότερα στην ΕΕ, β) η ανάγκη βελτίωσης των συνθηκών διαβίωσης των μεταναστών, δικαιούχων διεθνούς προστασίας και περιθωριοποιημένων ομάδων και η κοινωνική ένταξή τους αποτελούν πρόκληση, γ) παρά την ανάπτυξη δομών Φροντίδας για παιδιά, ΑμεΑ, ηλικιωμένων, διαπιστώνεται ανάγκη επέκτασης και αναβάθμισης των παρεχόμενων υπηρεσιών, δ) είναι σε εξέλιξη παρεμβάσεις μετάβασης από την ιδρυματική φροντίδα στη φροντίδα στην κοινότητα, ε) λόγω της πανδημίας δοκιμάστηκαν σημαντικά ανταχές όλων των κρίκων του τουριστικού και πολιτισμικού προϊόντος επιδρώντας σημαντικά και στις τοπικές κοινωνίες, κρίνεται αναγκαία η ανάπτυξη πρωτοβουλιών για την προώθηση της κοινωνικοοικονομικής ένταξης των ευάλωτων ομάδων και σχετικών υποδομών, καθώς και επενδύσεων από το ΕΤΠΑ για την ενίσχυση του ρόλου του πολιτισμού και του βιώσιμου</p>
--	--------------------	---

5. Europe closer to citizens			<p>τουρισμού στην οικονομική ανάπτυξη, την κοινωνική ένταξη και την κοινωνική καινοτομία. Λαμβάνοντας υπόψη ότι: α) το 34% (2017) των δαπανών υγείας χρηματοδοτήθηκε από τα νοικοκυριά, παραμένοντας μεταξύ των υψηλότερων στην ΕΕ και 8,8% δηλώνει ότι 'δεν καλύπτονται οι ανάγκες του' έναντι 1,8% του μ.ο. ΕΕ, β) η οικονομική κρίση σε συνδυασμό με τις προσφυγικές ροές δυσχέραναν την πρόσβαση στην ΠΦΥ των πιο ευάλωτων ομάδων, γ) η πανδημία ανέδειξε την ανάγκη ενίσχυσης των συστημάτων υγείας με την υποστήριξη νέων υπηρεσιών μέσω της αναβάθμισης υποδομών, δεξιοτήτων του υγειονομικού δυναμικού και υιοθέτησης νέων τεχνολογιών, δ) οι ανεπάρκειες στις υπηρεσίες μακροχρόνιας φροντίδας υγείας εντείνονται λόγω δημογραφικών και γεωγραφικών παραγόντων, καθίσταται απαραίτητη η ενίσχυση των παρεμβάσεων για την καθολική και ισότιμη πρόσβαση σε ποιοτικές υπηρεσίες υγείας.</p>
	<ul style="list-style-type: none"> • 13 Περιφερειακά Προγράμματα • Πρόγραμμα «Αλιεία, Υδατοκαλλιέργεια και Θάλασσα» 	EMFAF ΕΤΠΑ	<p>Το ανάγλυφο και η οργάνωση του οικιστικού δικτύου της χώρας φαίνονται να είναι σημαντικές παράμετροι στις διαπεριφερειακές και ενδοπεριφερειακές διαφοροποιήσεις. Το ορεινό και νησιωτικό ανάγλυφο που καταλαμβάνει περίπου το 75% των εδαφών της χώρας συμβάλλει στην αραιοκατοίκηση και φυσική απομόνωση με αποτέλεσμα το ¼ του πληθυσμού να ζει σε περιοχές που είναι 60' μακριά από αστικά κέντρα άνω των 50.000 κατοίκων, ενώ σχεδόν 1 εκ. άνθρωποι, χρειάζονται τουλάχιστον 90' για την πρόσβαση στην κοντινότερη πόλη και στις δημόσιες κοινωνικές υπηρεσίες, προσμοιάζοντας σε κάποιες περιπτώσεις με τις εξόχως αποκεντρωμένες περιοχές της Σουηδίας και Φινλανδίας, χωρίς όμως επαρκή πρόσβαση στο διαδίκτυο .</p> <p>Παράλληλα, το ½ του πληθυσμού συγκεντρώνεται σε περιορισμένο αριθμό αστικών κέντρων με πληθυσμό άνω των 50.000 κατοίκων, κατά κύριο λόγο σε μια από τις δύο μητροπολιτικές περιοχές, της Αθήνας και της Θεσσαλονίκης. Οι πόλεις μεσαίου και μικρού μεγέθους θα συνεχίσουν πιθανότατα να χάνουν πληθυσμό λόγω γήρανσης και μεγαλύτερων αστικών συγκεντρώσεων στις επόμενες πέντε δεκαετίες, παρά τα εισερχόμενα κύματα διεθνούς μετανάστευσης.</p> <p>Το έλλειμα σημαντικών πληθυσμιακών συγκεντρώσεων εμποδίζει την ανάπτυξη πολλαπλών κέντρων δυναμικών και διαφοροποιημένων οικονομικών, καθώς και μεγαλύτερο εύρος δημόσιων και ιδιωτικών υπηρεσιών. Αντιθέτως, περιοχές με ακόμη πιο περιορισμένη προσβασιμότητα – όπως πολλά νησιά της Ελλάδας – αντιμετωπίζουν υψηλότερο μεταφορικό κόστος και εποχική διακύμανση των μεταφορών και κατ' επέκταση των οικονομικών δραστηριοτήτων. Επιπροσθέτως, πολλά νησιά δεν έχουν καλή σύνδεση με βασικές υποδομές ενέργειας και τροφοδοτούνται κυρίως από αναποτελεσματικές, δαπανηρές και ρυπογόνες γεννήτριες με ντίζελ. Οι προαναφερόμενες διαφοροποιήσεις είχαν ως συνέπεια και τη διαφοροποίηση των επιπτώσεων</p>

	<p>από την οικονομική κρίση μετά το 2010 που εκτός από την έντονη μείωση του ΑΕΠ, επηρέασε άμεσα τις 13 Περιφέρειες με χαμένες θέσεις εργασίας κατά κύριο λόγο στις Αθήνα/Θεσσαλονίκη.</p> <p>Από την ανάλυση επιμέρους δεικτών σε επίπεδο Περιφερειών αναδεικνύεται ένας διςμύδος: (α) οι μητροπολιτικές και τουριστικές περιοχές που συγκεντρώνουν περιορισμένες ορεινές και μειονεκτικές περιοχές, στην προ πανδημίας εποχή επιδεικνύουν μεγαλύτερη οικονομική ανθεκτικότητα, (β) οι Περιφέρειες μικτών δραστηριοτήτων και ορισμένες νησιωτικές με αυξημένο ποσοστό ορεινών και μειονεκτικών περιοχών εμφανίζουν δυσμενείς τάσεις σε οικονομικούς και κοινωνικούς όρους.</p> <p>Μέσω των ολοκληρωμένων παρεμβάσεων επιδιώκεται η αντιμετώπιση προβλημάτων σε δυναμικές εξωστρεφείς περιοχές και παράλληλα η ισότιμη συμμετοχή μη δυναμικών περιοχών - κυρίως αγροτικών και λιγότερο εξωστρεφών - στην πορεία οικονομικής ανασυγκρότησης και κοινωνικής ανάκαμψης. Οι χωρικές στρατηγικές που θα σχεδιαστούν «εκ των κάτω» θα επικεντρωθούν στην άμβλυση των ανισοτήτων που παρουσιάζονται σε δια- και ενδοπεριφερειακό επίπεδο. Αυτό θα επιτευχθεί και μέσα από τη συνέργεια με τις παρεμβάσεις των υπολοίπων 4 Στόχων Πολιτικής καθώς και του ΤΑΑ, αλλά και με το ΕΓΤΑΑ και το ΕΤΘΑΥ.</p> <p>Η εμπειρία εφαρμογής των ολοκληρωμένων χωρικών παρεμβάσεων ανέδειξε την ανάγκη:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ενεργού και έγκαιρης συμμετοχής των τοπικών αρχών στο σχεδιασμό των στρατηγικών τους προκειμένου να αποκτήσουν την “ιδιοκτησία” των εν λόγω παρεμβάσεων, • ανάληψης από τους ίδιους τους ΟΤΑ της ουσιαστικής διακυβέρνησης των ολοκληρωμένων χωρικών παρεμβάσεων και της “κυριότητας” τους, • ενίσχυσης των τοπικών δικαούχων που υλοποιούν έργα και δράσεις, με έμφυχο δυναμικό και τεχνογνωσία. <p>Σε όλα τα στάδια του σχεδιασμού των στρατηγικών, του προγραμματισμού και εφαρμογής των δράσεων, της παρακολούθησης υλοποίησης των χωρικών παρεμβάσεων θα επιδιώκεται η δημιουργία εταιρικής σχέσης. Αυτή θα περιλαμβάνει τη συστηματική και πολυεπίπεδη συνεργασία όλων των τοπικών συντελεστών - τοπική αυτοδιοίκηση πρώτου και δεύτερου βαθμού, κεντρική διοίκηση, εκπρόσωποι των επιχειρήσεων και της κοινωνίας των πολιτών συμπεριλαμβανομένων των φορέων που ασχολούνται με θέματα αναπηρίας, κοινωνικών δικαιωμάτων και ένταξης. Το πλήθος των στρατηγικών επιδιώκεται να διασφαλίζει την αντιμετώπιση των σημαντικότερων αναγκών αποφεύγοντας παράλληλα τον κατακερματισμό των πόρων.</p>
--	--

8. JTF specific objective	<ul style="list-style-type: none"> • Πρόγραμμα «Δίκαιη Αναπτυξιακή Μετάβαση» 	JTF	<p>Το Εθνικό Σχέδιο για την Ενέργεια και το Κλίμα (ΕΣΕΚ) θέτει ως στόχο την παύση λειτουργίας των λιγνιτικών μονάδων έως το 2028, με ενδιάμεσο ορόσημο την απόσυρση μονάδων που αντιπροσωπεύουν το 80% της εγκατεστημένης ισχύος το 2023, ενώ παράλληλα το ΕΠΕΑΡ θέτει σημαντικούς στόχους μείωσης των εκπομπών ρύπων ως το 2029. Το ΤΔΜ επικεντρώνεται στη στήριξη αφενός των εξαρτώμενων από την εξόρυξη και καύση λιγνίτη για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας περιοχών των Περιφερειών Δυτικής Μακεδονίας (ΠΔΜ) και Πελοποννήσου (ΠΠ) αφετέρου των εξαρτώμενων από την καύση μάζουτ και ντίζελ νησιωτικών περιοχών στις Περιφέρειες Βορείου Αιγαίου (ΠΒΑ), Νοτίου Αιγαίου (ΠΝΑ) και Κρήτης (ΠΚ) Ο ακριβής χωρικός προσδιορισμός των επηρεαζόμενων περιοχών και σχετική τεκμηρίωση γίνεται στο πλαίσιο των Εδαφικών Σχεδίων Δίκαιης Μετάβασης.</p> <p>Στη Δυτική Μακεδονία (ΔΜ) λειτουργούν σήμερα 4 λιγνιτικοί θερμοηλεκτρικοί σταθμοί συνολικής εγκατεστημένης ισχύος 3750 MW (περίπου το 40% της συνολικής εγκατεστημένης θερμικής ισχύος ή το 20% της συνολικής εγκατεστημένης ισχύος στο διασυνδεδεμένο σύστημα της χώρας). Η εκλύομενη θερμότητα αξιοποιείται για τη θέρμανση κατ' εκτίμηση 100.000 κατοίκων.</p> <p>Στο Δήμο Μεγαλόπολης της ΠΠ λειτουργούν επιφανειακά ορυχεία λιγνίτη που τροφοδοτούν δυο θερμικούς σταθμούς της ΔΕΗ, συνολικής εγκατεστημένης ισχύος 600 MW. Η εξόρυξη και οι συναφείς δραστηριότητες προσδιορίζουν καθοριστικά τα μεγέθη της απασχόλησης και το εισόδημα τόσο της Περιφερειακής Ενότητας Αρκαδίας (ΠΕΑ), όσο και της Περιφέρειας συνολικά.</p> <p>Η διακοπή της λιγνιτικής δραστηριότητας οδηγεί σε σοβαρές οικονομικές και κοινωνικές επιπτώσεις τις επηρεαζόμενες περιοχές, όπου οι κλάδοι Ενέργειας-Εξόρυξης αποτελούν την κυρίαρχη οικονομική δραστηριότητα.</p> <p>Στις ΠΚ, ΠΝΑ και ΠΒΑ η σταδιακή κατάρριξη των αναποτελεσματικών και πολύ ρυπογόνων Αυτόνομων Σταθμών Ηλεκτροπαραγωγής που χρησιμοποιούν μάζουτ και ντίζελ, θα έχει μικρότερο κοινωνικο-οικονομικό αντίκτυπο στις τοπικές κοινωνίες.</p> <p>Το τελικό εδαφικό και θεματικό πεδίο εφαρμογής της υποστήριξης του Ταμείου Δίκαιης Μετάβασης θα καθοριστεί κατά την αξιολόγηση και την έγκριση των αντίστοιχων Εδαφικών Σχεδίων, ως μέρος του προγράμματος ή τροποποίησης του προγράμματος. Τα Σχέδια αυτά θα περιγράφουν με σαφήνεια τη διαδικασία μετάβασης σε εθνικό επίπεδο, συμπεριλαμβανομένου ενός χρονοδιαγράμματος για τα βασικά βήματα μετάβασης προς τους στόχους για την ενέργεια και το κλίμα για το έτος 2030 και για το στόχο της κλιματικής ουδετερότητας το έτος 2050, με αποδεδειγμένο αντίκτυπο σε επίπεδο επηρεαζόμενων εδαφών έως το 2030 ή νωρίτερα. Επιπλέον, θα τεκμηριώνουν ότι τα επλεγμένα εδάφη επηρεάζονται περισσότερο αρνητικά από τη διαδικασία της μετάβασης, βάσει σχετικών κοινωνικοοικονομικών επιπτώσεων, και θα</p>
---------------------------	---	-----	---

			καταδεικνύουν με σαφήνεια τον τρόπο με τον οποίο οι προγραμματισμένες παρεμβάσεις θα συμβάλουν στη μετάβαση.
--	--	--	--

The Fund will be automatically imported from table 8 section 7

2. Policy choices, coordination and complementarity

Reference: points (b)(i), (ii) and (iii) of Article 11(1) CPR

A summary of the policy choices and the main results expected for each of the funds covered by the Partnership Agreement – point (b)(i) of Article 11(1) CPR

ΕΤΑΙΡΙΚΟ ΣΥΜΦΩΝΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ (ΕΣΠΑ) 2021-2027

Επιλογές Πολιτικής ΣΠΠ και των κύριων Αναμενόμενων Αποτελεσμάτων για ΕΤΠΑ

Σύμφωνα με το «Σχέδιο Ανάπτυξης για την Ελληνική Οικονομία» (Νοέμβριος 2020) η ισχυρή αύξηση της παραγωγικότητας – βασική προϋπόθεση για την ουσιαστική σύγκλιση του ελληνικού με το μέσο ευρωπαϊκό εισόδημα – απαιτεί αύξηση του παραγωγικού κεφαλαίου και επομένως νέες επενδύσεις καθώς και ενσωμάτωση καινοτόμων μεθόδων παραγωγής και νέων τεχνολογιών. Δεδομένου ότι οι δραστηριότητες αυτές αποτελούν υψηλό βαθμό εξειδίκευσης και η εσωτερική αγορά είναι μικρή, η αύξηση των εξαγωγικών δυνατοτήτων είναι απαραίτητη. Για τις εταιρικές επενδύσεις σε πάγιο κεφάλαιο τίθεται ως στόχος η αύξησή τους από το 5,4% του ΑΕΠ στο 14%.

Βασικός στόχος για την ελληνική οικονομία σύμφωνα με το προαναφερόμενο Σχέδιο, είναι η αύξηση των εξαγωγών από 37% του ΑΕΠ στο 66%. Ειδικότερα για τις εξαγωγές προϊόντων, στόχος είναι η αύξησή τους από το 19% του ΑΕΠ στο 48%. Στο πλαίσιο της συνεργασίας των ΜμΕ ενθαρρύνεται η χρήση τεχνολογιών γλώσσας που βασίζονται στην τεχνητή νοημοσύνη, όπως η αυτόματη μετάφραση.

Η αύξηση του αριθμού των μεγάλων και μεσαίων επιχειρήσεων αποτελεί μεταξύ άλλων προϋπόθεση για τη βελτίωση της παραγωγικότητας και την ενίσχυση των εξαγωγών. Η αύξηση του μεγέθους των επιχειρήσεων αποτελεί βασικό στόχο. Παράλληλα, επιδιώκεται η ενδυνάμωση των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων στη βάση τομεακών και επενδυτικών προτεραιοτήτων που λαμβάνουν υπόψη και τις περιφερειακές ανάγκες. Επίσης, η διασύνδεσή τους με αλυσίδες αξίας και με μεσαιές και μεγάλες επιχειρήσεις καθώς και με ερευνητικούς και τεχνολογικούς φορείς συμβάλλει στην ενίσχυση της εξωστρέφειάς τους. Υπογραμμίζεται ότι η εξωστρέφεια / αύξηση των εξαγωγών δεν ταυτίζεται μόνο το παραδοσιακό B-to-C αλλά και με το B-to-B υπό την έννοια της συμμετοχής σε διεθνείς αλυσίδες αξίας.

Με βάση τα προαναφερόμενα, θα επιδιωχθεί μια στροφή προς μια πιο στοχευμένη επενδυτική στρατηγική για τις ΜμΕ που θα συνδέεται με κριτήρια απόδοσης. Το «Σχέδιο Ανάπτυξης για την Ελληνική Οικονομία» αναφέρει τους εξής άξονες για τα προγράμματα στήριξης των ΜμΕ: α) Ψηφιακός μετασχηματισμός, β) Βελτίωση των καινοτομικών επιδόσεων, γ) Βελτίωση των περιβαλλοντικών επιδόσεων, δ) Κοινωνική επιχειρηματικότητα, και ε) Εξωστρέφεια.

Η ασφαλής, γρήγορη και αξιόπιστη πρόσβαση στο διαδίκτυο για όλους και η παροχή καλύτερων ψηφιακών υπηρεσιών από το κράτος στους πολίτες και τις

επιχειρήσεις σύμφωνα με τις κατευθύνσεις της Βίβλου Ψηφιακού Μετασχηματισμού, θα συμβάλλει καθοριστικά στην επίτευξη της ανωτέρω στοχοθεσίας.

Με βάση την αιτιολόγηση της επλογής του Στόχου Πολιτικής 1 και τα αναφερόμενα στις προηγούμενες παραγράφους, ως κύριες **επιλογές πολιτικής** αναδεικνύονται οι εξής: i) Ενδυνάμωση του οικοσυστήματος έρευνας και καινοτομίας με βάση τις προτεραιότητες της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης και των μηχανισμών διάχυσης και υποστήριξης της καινοτομίας σε όλο το εύρος των απαιτούμενων δραστηριοτήτων – ενίσχυση συμπράξεων ερευνητικών φορέων και επιχειρήσεων, ii) Ενίσχυση της καινοτομίας επιχειρηματικότητας και της επιχειρηματικότητας καινοτομίας με την παροχή κινήτρων για αξιοποίηση ερευνητικών αποτελεσμάτων και νέων ιδεών από υφιστάμενες και νεοφυείς επιχειρήσεις και την υποστήριξη της ανάπτυξης/υιοθέτησης μίας ευρύτερης άποψης για την καινοτομία από όλους τους κλάδους της οικονομίας (π.χ. στον τουρισμό και τον πολιτισμό), iii) Ενίσχυση παραγωγικών επενδύσεων με έμφαση στον ψηφιακό μετασχηματισμό (Industry 4.0) και σε φιλικές προς το περιβάλλον διαδικασίες και προϊόντα, iv) Δημιουργία υποδομών και μηχανισμών στήριξης της καινοτομίας και της επιχειρηματικότητας (π.χ. Innovation Agency), v) Στρατηγική επένδυση στο τουριστικό οικοσύστημα με βάση την εθνική και τις συμπληρωματικές περιφερειακές στρατηγικές για τον τουρισμό, vi) Μέτρα για την αύξηση του μέσου μεγέθους των ελληνικών επιχειρήσεων, προώθηση συνεργασιών μεταξύ ΜμΕ (π.χ. με δημιουργία clusters) ή/και με μεγαλύτερες επιχειρήσεις με στόχο τη διευκόλυνση της πρόσβασής τους σε παγκόσμιες αγορές και αλυσίδες αξίας (διεθνοποίηση), vii) Ενίσχυση της συνδεσιμότητας με ευρυζωνική πρόσβαση υψηλών ταχυτήτων, viii) Ψηφιακός μετασχηματισμός του δημόσιου και ιδιωτικού τομέα και επέκταση των ψηφιακών υπηρεσιών προς τους πολίτες και τις επιχειρήσεις με επαναχρησιμοποίηση των υπάρχοντων εργαλείων της ΕΕ και την υιοθέτηση βέλτιστων πρακτικών σε όλα τα στάδια υλοποίησης, ix) Προσαρμογή των δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού στο πλαίσιο των κατευθύνσεων της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης, της στήριξης της επιχειρηματικής καινοτομίας, της βιομηχανικής μετάβασης, της υποστήριξης του ψηφιακού μετασχηματισμού και της κυκλικής οικονομίας.

Προτεραιότητα επίσης θα αποτελέσει η εισαγωγή καινοτόμων εφαρμογών σε τοπικό επίπεδο που θα βασίζονται σε μειζονες / τομεακές στρατηγικές επενδύσεις. Για υπηρεσίες τηλε-εκπαίδευσης, δια βίου μάθησης, τηλε-ιατρικής, υποστήριξη ατόμων τρίτης ηλικίας κλπ θα υποστηριχθεί η εισαγωγή ψηφιακών εφαρμογών βασισμένων στην ανάπτυξη και διεύθυνση ευρυζωνικών δικτύων και της τεχνολογίας 5G.

Όσον αφορά τις ψηφιακές δημόσιες υπηρεσίες και την ηλεκτρονική διακυβέρνηση, οι σχετικές παρεμβάσεις θα υλοποιηθούν με βάση τις αρχές του Σχεδίου Δράσης της Επιτροπής για την Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση, σύμφωνα με τις οποίες οι δημόσιες υπηρεσίες είναι εκ προεπιλογής ψηφιακές και παρέχονται σύμφωνα με την αρχή της μίας μόνο χρήσης (once-only principle), χωρίς αποκλεισμούς και είναι προσβάσιμες, ανοιχτές και διαφανείς, εκ προεπιλογής διασυνδεδεμένες, εκ προεπιλογής διαλειτουργικές, αξιόπιστες και ασφαλείς. Η διακήρυξη του Ταλίν για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση (2017), αποτελεί τον κατευθυντήριο οδηγό για τη συνέχιση των επενδύσεων με στόχο την επιτάχυνση του εκσυγχρονισμού του δημόσιου τομέα. Οι Ψηφιακοί Κόμβοι Καινοτομίας (στο πλαίσιο του Προγράμματος Ψηφιακή Ευρώπη) θα αξιοποιηθούν στον μέγιστο δυνατό βαθμό για την υποστήριξη των δημόσιων διοικήσεων στον ψηφιακό τους μετασχηματισμό.

Η άρση των εμποδίων σε βάρος των ατόμων με αναπηρία στο ψηφιακό περιβάλλον, η ανάπτυξη σχετικών εφαρμογών και η ενίσχυση της έρευνας στο πεδίο της αναπηρίας θα αποτελέσουν αντικείμενο ιδιαίτερης μέριμνας.

Οι ανωτέρω επιλογές πολιτικής αφορούν και στα προγράμματα ΕΕΣ (Intereg) που διαχειρίζεται η χώρα μας, ενώ περιλαμβάνουν και εμβληματικές προτεραιότητες της μακροπεριφερειακής στρατηγικής EUSAIR.

Η Εθνική Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης (ΕΣΕΕ) και οι προτεραιότητες που αυτή περιλαμβάνει - τομείς / κλάδοι, επενδυτικά πεδία, αλυσίδες αξίας και

ολοκληρωμένες προεγγύσεις για ευθιγράμμιση με ευρωπαϊκές και εθνικές στρατηγικές - θα αποτελέσουν το βασικό οδηγό για την εξειδίκευση και χρηματοδότηση των προαναφερόμενων επιλογών πολιτικής, κυρίως για τους ειδικούς στόχους i και iv του Στόχου Πολιτικής 1. Η ΕΣΣΕ θα είναι εθνικής εμβέλειας με περιφερειακή διάσταση. Οι προτεραιότητες της ΕΣΣΕ θα καθορίζονται τόσο σε εθνικό όσο και σε περιφερειακό επίπεδο και προς τούτο έχουν καταναμηθεί πόροι του Στόχου Πολιτικής 1 και στα ΠΕΠ. Για τον προσδιορισμό των προτεραιοτήτων θα εφαρμοστεί συστηματικά και στα δύο επίπεδα Διαδικασία Επιχειρηματικής Ανακάλυψης.

Σε εθνικό επίπεδο η διαδικασία επιχειρηματικής ανακάλυψης θα έχει ως στόχο την ανάδειξη και εξειδίκευση των προτεραιοτήτων της ΕΣΣΕ, οι οποίες θα χρηματοδοτηθούν από το Πρόγραμμα «Ανταγωνιστικότητα». Σε περιφερειακό επίπεδο η διαδικασία επιχειρηματικής ανακάλυψης θα βελτιωθεί – αναβαθμιστεί σε διαδικασίες και συμμετοχές και θα έχει ως στόχο την εξειδίκευση της περιφερειακής διάστασης της ΕΣΣΕ, τον εκσυγχρονισμό του παραγωγικού ιστού της περιφέρειας αλλά και την τροφοδότηση της διαδικασίας επιχειρηματικής ανακάλυψης που πραγματοποιείται σε εθνικό επίπεδο με νέες καινοτόμες ιδέες καθώς και την ανάπτυξη συνεργειών μεταξύ εθνικού και περιφερειακού επιπέδου. Οι προτεραιότητες που αναδεικνύονται σε περιφερειακό επίπεδο θα χρηματοδοτούνται από το αντίστοιχο ΠΕΠ. Το σύστημα διακυβέρνησης θα διευθύνει, θα διαχειριστεί και θα υλοστηρίξει τις ανωτέρω διαδικασίες στην εθνική και περιφερειακή τους διάσταση, εξασφαλίζοντας τον στρατηγικό σχεδιασμό, την παρακολούθηση και την αξιολόγηση των δράσεων στη βάση ποσοτικοποιημένων στόχων.

Το σύστημα διακυβέρνησης της Εθνικής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης δομείται σε τρία επίπεδα:

α) Στο **Αποφασιστικό επίπεδο**, το επανασυσταθέν Συμβούλιο της Εθνικής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης έχει ως αρμοδιότητα την εισήγηση προς τον Υπουργό Ανάπτυξης και Επενδύσεων για την έγκριση της ΕΣΣΕ και τυχόν αναθεωρήσεών της και τη διαβούλευση με εκπροσώπους των κοινωνικών και οικονομικών εταίρων για την αξιολόγηση προτάσεων σχετικά με την ΕΣΣΕ. Ο Γενικός Γραμματέας Δημοσίων Επενδύσεων και ΕΣΠΑ προεδρεύει του Συμβουλίου το οποίο στελεχώνεται επιπλέον από τον Γενικό Γραμματέα Έρευνας και Καινοτομίας, τον Γενικό Γραμματέα Βιομηχανίας, τον Γενικό Γραμματέα Ανώτατης Εκπαίδευσης, τον Γενικό Γραμματέα Εργασίας, τον Γενικό Γραμματέα Ψηφιακής Διακυβέρνησης και Απλούστευσης Διαδικασιών, τον Γενικό Γραμματέα Ενέργειας και Ορυκτών Πρώτων Υλών και εκπρόσωπο της Ένωσης Περιφερειών Ελλάδας. Επιπλέον, προβλέπεται η στελέχωση από τρία πρόσωπα εγνωσμένου κύρους από το χώρο της επιχειρηματικότητας, της έρευνας και των νέων τεχνολογιών.

β) Σε **Επιτελικό/Συντονιστικό Επίπεδο** συστάθηκε Τεχνική Γραμματεία με κύριο αντικείμενο τη διαχείριση και τον συντονισμό της υλοποίησης της ΕΣΣΕ. Στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων της, η Τεχνική Γραμματεία θα είναι υπεύθυνη για τη συνολική παρακολούθηση και εποπτεία της Διαδικασίας Επιχειρηματικής Ανακάλυψης σε συνεργασία με το μηχανισμό Επιχειρηματικής Ανακάλυψης και τα αρμόδια περιφερειακά όργανα (συμπεριλαμβανομένων των Περιφερειακών Συμβουλίων Έρευνας & Καινοτομίας), τους φορείς διαχείρισης και τα υπουργεία, για όλες τις δράσεις που άπτονται της ΕΣΣΕ.

Ο **μηχανισμός της Επιχειρηματικής Ανακάλυψης στηρίζεται σε δύο βραχίονες**, στη βάση μιας ενιαίας προσέγγισης τόσο σε θέματα μεθοδολογίας όσο και στον τρόπο με το οποίο διαβουλευέται ο μηχανισμός με την αγορά και στηρίζει τις επιχειρήσεις προκειμένου να αρθρώσουν διακριτές προτάσεις για τις προτεραιότητες που τις αφορούν άμεσα. Ο ένας βραχίονας συντονίζεται από την **ΓΓΕΚ** και στηρίζεται στο έργο των «Πλατφορμών Καινοτομίας» με το νέο τους χαρακτήρα που εμπλουτίζεται σημαντικά με μεγαλύτερη συμμετοχή του παραγωγικού τομέα.

Ο άλλος βραχίονας συντονίζεται από την **ΓΓΒ** και στηρίζεται στη δημιουργία του Innovation Agency (IA), ενός νέου θεσμού που δημιουργείται για να παίξει ουσιαστικό ρόλο στο σύνολο των διεργασιών της Επιχειρηματικής Ανακάλυψης μέσω ολοκληρωμένων υπηρεσιών που συμβάλλουν στη βελτίωση της

ικανότητας παραγωγής έρευνας και καινοτομίας από τις επιχειρήσεις, της προσαρμογής τους στις απαιτήσεις της σύγχρονης ψηφιακής και οικολογικής μετάβασης της βιομηχανίας, της διεθνοποίησης καθώς και της ανάπτυξης κατάλληλων δεξιοτήτων. Η συμμετοχή του ΙΑ στη ΔΕΑ αφορά στην αναγκαία ωρίμανση επενδυτικών σχεδίων παραγωγικών δραστηριοτήτων στις απαιτήσεις της σύγχρονης ψηφιακής και οικολογικής μετάβασης, συνιστά δε πρωτοβουλία κινητοποίησης του οικοσυστήματος καινοτομίας σε νέες βάσεις: η έρευνα στη χώρα θα πρέπει να συνεχίσει να παράγει αποτελέσματα υψηλού επιπέδου ποιότητας σε ένα διεθνές περιβάλλον και η επιχειρηματική κοινότητα να διατυπώνει τις ανάγκες της εύκολα και με σαφήνεια «στέλλοντας» τα κατάλληλα μηνύματα προς την ερευνητική κοινότητα.

γ) Το τρίτο επίπεδο διακυβέρνησης είναι αυτό της **Διαχείρισης και υλοποίησης** και αποτελείται από τους αντίστοιχους φορείς. Τα **κύρια αναμενόμενα αποτελέσματα** είναι τα εξής: 1) Η αύξηση της δυναμικότητας και της αποτελεσματικότητας του εθνικού συστήματος καινοτομίας σε παραγόμενα ερευνητικά και καινοτομικά αποτελέσματα για τη δημιουργία προϊόντων /υπηρεσιών υψηλής προστιθέμενης αξίας και η βελτίωση μηχανισμών μεταφοράς τεχνολογίας και διάχυσης καινοτομίας, 2) Η αύξηση σε φυσικούς και χρηματικούς όρους των ιδιωτικών επενδύσεων στα πεδία της επιχειρηματικής καινοτομίας, 3) Η ανάπτυξη της νεοφυούς επιχειρηματικότητας και της επιχειρηματικότητας ταχέως ανάπτυξης, 4) Η ενίσχυση των εγχώριων εστιών ανταγωνιστικού πλεονεκτημάτων με την ανάπτυξη βιομηχανικών οικοσυστημάτων και εξειδικευμένων αγορών, ανάπτυξη της παραγωγής διεθνώς εμπορεύσιμων προϊόντων και υπηρεσιών και συμμετοχή των επιχειρήσεων σε διεθνείς αλυσίδες αξίας και B2B αγορές, 5) Η δημιουργία ευνοϊότερου περιβάλλοντος για την επιχειρηματική δραστηριότητα μέσω της παροχής των αναγκαίων υποδομών και υπηρεσιών, 6) Η αύξηση του μεγέθους των επιχειρήσεων σε όρους απασχολούμενου ανθρώπινου δυναμικού και παγίου κεφαλαίου και βελτίωση της παραγωγικότητας σε όρους προστιθέμενης αξίας ανά εργαζόμενο - ανάπτυξη των επιχειρηματικών και καινοτομικών δικτύσεων με επικέντρωση σε εστίες ανταγωνιστικού πλεονεκτημάτων, 7) Η εξασφάλιση αδιάλειπτης πρόσβασης όλων των πολιτών σε υποδομές δικτύου με ταχύτητες λήψης τουλάχιστον 100 Mbps (με δυνατότητα αναβάθμισης στο 1 Gbps) και πρόσβαση βασικών κοινωνικοοικονομικών φορέων σε υποδομές δικτύου με ταχύτητες 1 Gbps καθώς και η ανάπτυξη εφαρμογών αξιοποίησης των δικτύων 5G, 8) Η δημιουργία ευνοϊκών προϋποθέσεων για ανάπτυξη εφαρμογών έξυπνων πόλεων και ανάπτυξη τεχνολογιών για το διαδίκτυο των αντικειμένων (IoT), 9) Η παροχή νέων και αναβαθμισμένων δημόσιων ψηφιακών υπηρεσιών και εφαρμογών προς τις επιχειρήσεις, την παραγωγική βάση και τους πολίτες με ταυτόχρονη διασφάλιση της ιδιωτικότητας και της προστασίας δεδομένων και της κυβερνοασφάλειας, καθώς και της διαλειτουργικότητας ψηφιακών συστημάτων και υπηρεσιών, 10) Η πρόωθηση και διάδοση της τηλεργασίας ώστε να προσεγγιστεί ο μ.ο. της ΕΕ (14%), 11) Η ανάπτυξη της αγοράς ψηφιακών προϊόντων, υπηρεσιών και εφαρμογών και ανάπτυξη ψηφιακών πλατφορμών για την υποστήριξη της επιχειρηματικής δραστηριότητας, 12) Η ανάπτυξη και αναβάθμιση των δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού στο πλαίσιο των κατευθύνσεων της στρατηγικής έξυπνης εξειδίκευσης, της βιομηχανικής μετάβασης και της υποστήριξης του ψηφιακού μετασχηματισμού και της γαλάζιας οικονομίας.

Επιλογές Πολιτικής ΣΠ2 και των κύριων Αναμενόμενων Αποτελεσμάτων για το ΕΤΠΑ, το ΕΤΘΑΥ και το ΤΣ

Οι κύριες επιλογές πολιτικής στον τομέα της ενέργειας βάσει του ΕΣΕΚ αφορούν τη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης σε όλους τους τομείς, την πρόωθηση της αυτονομίας με χρήση των ΑΠΕ για αυτοπαραγωγή και συστημάτων αποθήκευσης, τη χρήση ΑΠΕ για θέρμανση/ψύξη, τη μετάβαση των νησιών σε καθαρές μορφές ενέργειας, μέσω – μεταξύ άλλων – της πρωτοβουλίας GReso Islands, την ενίσχυση διασυνοριακών έργων διασύνδεσης, την αναβάθμιση δικτύων μεταφοράς και διανομής, την ανάπτυξη κέντρων ενεργειακού ελέγχου και «έξυπνων» ενεργειακών συστημάτων και αποθήκευση ενέργειας (πχ αντλησιοταμίευση, μπαταρίες), την πρόωθηση πρακτικών αλιείας χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα.

Οι παρεμβάσεις θα επικεντρωθούν στην ολοκλήρωση/επικαιροποίηση του θεσμικού πλαισίου (κυρίως ΑΠΕ και στο θαλάσσιο χώρο), προσέλκυση ιδιωτικών

κεφαλαιών και ενίσχυση Επιχειρήσεων Ένταξης (ESCOs) πχ μέσω Χρηματοδοτικών Εργαλείων, στήριξη καταναλωτών για την ενεργειακή αναβάθμιση κτιρίων με αυξημένη ιδιωτική συμμετοχή, επιβολή υποχρέωσης ενεργειακής απόδοσης, μεγαλύτερη δυνατή αξιοποίηση ΑΠΕ (περιλαμβανομένων υπεράκτιων), ανάπτυξη, αναβάθμιση και ψηφιοποίηση υποδομών δικτύων μεταφοράς και διανομής ενέργειας και συστημάτων παρακολούθησης (έξυπνοι μετρητές), επιλογή κατάλληλων οικονομικών κινήτρων για συμμετοχή τελικών καταναλωτών.

Τα σημαντικότερα αναμενόμενα αποτελέσματα είναι ο περιορισμός της ενεργειακής φτώχειας των νοικοκυριών, η ανάπτυξη ενεργειακών υπηρεσιών, η μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου, η ενδυνάμωση του ρόλου των τοπικών κοινωνιών στη χρήση ΑΠΕ, η μείωση ατμοσφαιρικής ρύπανσης και χρήσης πετρελαίου για ηλεκτροπαραγωγή, η βελτίωση επάρκειας ισχύος κι ασφάλειας ηλεκτρικού συστήματος, η βελτίωση διαλειτουργικότητας δικτύου και ενίσχυση της ασφάλειας εφοδιασμού.

Η πρόληψη, η ετοιμότητα και η αντιμετώπιση κινδύνων και η ενίσχυση της ανθεκτικότητας σε καταστροφές, με βάση την ιεράρχηση και τις προτεραιότητες που θέτουν η Εθνική Στρατηγική Διαχείρισης Κινδύνων, η Εθνική Στρατηγική Προσαρμογής στην Κλιματική Αλλαγή, η Στρατηγική για τα Δάση και άλλα σχέδια διαχείρισης κινδύνων (action plans) αποτελούν βασικές επιλογές πολιτικής.

Έμφαση θα δοθεί στην προστασία του φυσικού περιβάλλοντος, στη διατήρηση και ανθεκτικότητα των οικοσυστημάτων και των υπηρεσιών τους. Με την εφαρμογή του Νόμου 4662/2020 θα επιτευχθεί καλύτερος συντονισμός και αποσαφήνιση αρμοδιοτήτων στον τομέα της πρόληψης μεταξυ των εμπλεκόμενων φορέων. Η αξιολόγηση και χωρογράφηση των κινδύνων σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο αποτελεί σημαντικό εργαλείο πρόληψης και διαχείρισής τους. Επιπλέον, η αναβάθμιση της ικανότητας εκτίμησης και αξιολόγησης των κινδύνων, η βελτίωση της ετοιμότητας και άμεσης απόκρισης σε καταστροφές και η βελτίωση της διασυνοριακής συνεργασίας για την αντιμετώπιση κινδύνων και απειλών συνιστούν αποτελεσματικά εργαλεία διαχείρισής τους.

Με την αξιοποίηση όλων των διαθέσιμων χρηματοδοτικών μέσων, οι παρεμβάσεις θα επικεντρωθούν στην: πρόωση εφαρμογής έργων πρόληψης και διαχείρισης κινδύνων, αναβάθμιση των επιχειρησιακών δομών του Εθνικού Μηχανισμού Διαχείρισης Κρίσεων και Αντιμετώπισης Καταστροφών, ενίσχυση των θεσμικών ικανοτήτων, αναβάθμιση δεξιοτήτων και κινητοποίηση εθελοντικών οργανώσεων. Παράλληλα, θα ενισχυθούν δράσεις εκπαίδευσης/ενημέρωσης πληθυσμού (με έμφαση σε ΑμεΑ/χρόνια πάσχοντες) για θέματα αντιμετώπισης κινδύνων. Η υιοθέτηση της κυκλικής οικονομίας καθώς και της Βιώσιμης Γαλάζιας Οικονομίας από επιχειρήσεις και τους πολίτες θα οδηγήσει σε αποδοτικότερη διαχείριση πόρων και μείωση του περιβαλλοντικού αποτυπώματος. Προτεραιότητα αποτελούν η προώθηση όλων των μορφών της βιοοικονομίας, των υπηρεσιών χρήσης αντί της προμήθειας προϊόντων και των κυκλικών επιχειρηματικών μοντέλων καινοτομίας. Θα προωθηθούν δράσεις που θα συνάδουν με τη σχετική πυραμίδα ιεράρχησης της διαχείρισης αποβλήτων, στοχεύοντας σε αποτελεσματική και ολοκληρωμένη διαχείριση, με ιδιαίτερο βάρος στην πρόληψη της δημιουργίας αποβλήτων, στη διαλογή στην πηγή, αύξηση της ανακύκλωσης και επανάχρησης και αναβάθμιση των σχετικών υποδομών, καθώς και στην ενημέρωση και ευαισθητοποίηση των πολιτών.

Θα χρηματοδοτηθεί η κατασκευή νέων σύγχρονων Μονάδων Ανάκτησης και Ανακύκλωσης (ΜΑΑ) οι οποίες θα επεξεργάζονται διακριτά συλλεγόμενα βιολογικά και ανακυκλώσιμα απόβλητα, καθώς και διακριτά συλλεγόμενα ανακυκλώσιμα απόβλητα (πλαστικά, μέταλλο, χαρτί/χαρτόνι, γυαλί κλπ.), όπως προβλέπεται από τον εθνικό σχεδιασμό και σύμφωνα με τις απαιτήσεις της Οδηγίας (ΕΕ) 2018/851. Η κάθε μία από αυτές τις μονάδες θα είναι σχεδιασμένη κατά τρόπο που να συμβάλει στους σταδιακούς στόχους και ορόσημα της Οδηγίας (ΕΕ) 2018/851, εξασφαλίζοντας ποσοστό αποβλήτων που ανακτώνται προς ανακύκλωση, συμπεριλαμβανομένης της κομποστοποίησης για παραγωγή κομποστ υψηλής ποιότητας και της χώνευσης, τουλάχιστον 55% μέχρι το

2025, 60% μέχρι 2030 και 65% των συνολικών εισερχομένων ποσοτήτων έως το έτος 2035. Επίσης θα αναβιβαστούν οι υφιστάμενες ή υπό κατασκευή Μονάδες Επεξεργασίας Αποβλήτων για την μετατροπή τους σε Μονάδες Ανάκτησης και Ανακύκλωσης. Οι μονάδες αυτές δε θα είναι αποδέκτες ειδικών ροών αποβλήτων όπως ογκώδη απόβλητα, επικίνδυνα οικιακά απορρίμματα, μπαταρίες, χρησιμοποιημένα λάδια και υφάσματα τα οποία επίσης θα συλλέγονται διακριτά.

Όσον αφορά στα στερεά απόβλητα απαιτούνται σημαντικές επενδύσεις αλλά και μεταρρυθμίσεις για την επίτευξη των στόχων και τη συμμόρφωση με το περιβαλλοντικό κεκτημένο της ΕΕ. Στο πλαίσιο αναδιοργάνωσης και ενίσχυσης του τομέα διαχείρισης στερεών αποβλήτων προβλέπεται η δημιουργία ενός ενιαίου ρυθμιστικού φορέα σε εθνικό επίπεδο, για την παρακολούθηση της εφαρμογής των δράσεων διαχείρισης στερεών αποβλήτων στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής και εθνικής νομοθεσίας, συντονίζοντας όλους τους εμπλεκόμενους φορείς. Η συγκεκριμένη μεταρρύθμιση έχει περιγραφεί στο πλαίσιο του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας. Παράλληλα, θα ληφθούν μέτρα για τη διαχείριση επικίνδυνων αποβλήτων, ενώ θα υλοποιηθούν δράσεις ενημέρωσης/ πληροφόρησης για τη χωριστή διάλογη στην πηγή, για την ανακύκλωση, για την κυκλική οικονομία και τον περιορισμό της χρήσης πλαστικών.

Η ορθολογική και βιώσιμη διαχείριση των υδάτινων πόρων (συμπ. θαλάσσιων) αποτελούν βασική επιλογή προκειμένου να διασφαλιστεί η καθολική πρόσβαση σε επαρκές και καλής ποιότητας νερό, συμπεριλαμβανομένων των απομακρυσμένων περιοχών και μικρών νησιών. Απαιτείται αναβάθμιση και ανάπτυξη υποδομών (δίκτυα, αφαλατώσεις και λοιπές εγκαταστάσεις με χρήση ΑΠΕ, όπου απαιτείται, και μικρής κλίμακας φράγματα), ενίσχυση δράσεων εξοικονόμησης νερού μέσω νέων τεχνολογιών και πρόωθηση της επανάχρησης νερού κυρίως για άρδευση.

Προτεραιότητα αποτελεί η υλοποίηση του εθνικού επιχειρησιακού σχεδίου στον τομέα του πόσιμου νερού λαμβάνοντας υπόψη και την Οδηγία (ΕΕ) 2020/2184 και της 2ης αναθεώρησης των Σχεδίων Διαχείρισης Λεκανών Απορροής Ποταμών, για τη διαχείριση και προστασία συνολικά των υδάτινων πόρων, ενώ στο πλαίσιο αναδιοργάνωσης και ενίσχυσης του τομέα των υδάτινων πόρων προβλέπεται η δημιουργία ενός ενιαίου ρυθμιστικού φορέα σε εθνικό επίπεδο, για την παρακολούθηση της ορθολογικής διαχείρισης και την πρόωθηση της αποτελεσματικής χρήσης τους, στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής και εθνικής νομοθεσίας. Η συγκεκριμένη μεταρρύθμιση έχει περιγραφεί στο πλαίσιο του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας. Η εφαρμογή και υλοποίηση του Εθνικού Σχεδίου Λυμάτων σε οικισμούς α', β', γ' προτεραιότητας αποτελεί άμεση προτεραιότητα. Η χρηματοδότηση των αναγκών σε μικρότερους οικισμούς με ιδιαίτερα χαρακτηριστικά (σε τουριστικές και περιβαλλοντικά ευαίσθητες περιοχές με έμφαση σε μικρά νησιά) θα υλοποιηθεί στη βάση εγκεκριμένου επιχειρησιακού σχεδίου. Μελλοντικές επενδύσεις στον τομέα του νερού (πόσιμο νερό και λύματα) θα αντιμετωπίζονται - όπου είναι εφικτό - με ένα ολιστικό τρόπο. Η συγκεκριμένη προσέγγιση είναι απαραίτητη για τη διασφάλιση της αποτελεσματικότητας και της οικονομικής βιωσιμότητας των επενδύσεων και την παροχή ποιοτικών υπηρεσιών προς τους πολίτες.

Η προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή και η αντιμετώπιση των επιπτώσεων της έχουν στόχο την ενίσχυση της ανθεκτικότητας των υποδομών και την αποτελεσματικότερη προστασία πληθυσμού και οικοσυστημάτων. Οι παρεμβάσεις θα επικεντρωθούν στον εκσυγχρονισμό και την ενίσχυση των μηχανισμών και συστημάτων παρακολούθησης, στην εκπόνηση και εφαρμογή σχεδίων και μελετών διαχείρισης κινδύνου, στη βελτίωση της ενημέρωσης και της ικανότητας παρακολούθησης σχετικών παραμέτρων. Έμφαση θα δοθεί επίσης σε δράσεις βελτίωσης αστικού περιβάλλοντος μέσω πράσινων υποδομών και πρόωθησης της αειφόρου αστικής κινητικότητας, στην αποκατάσταση επιβαρυνμένων περιβαλλοντικά αστικών χώρων και στη βελτίωση της προσβασιμότητας.

Στις αστικές μεταφορές, βασική επιλογή αποτελεί η υλοποίηση έργων μέσων σταθερής τροχιάς σε Αθήνα/Θεσσαλονίκη (συμπ. ΜΕΤΡΟ), καθώς και ο εκσυγχρονισμός και η ενίσχυση των οδικών αστικών συγκοινωνιών με στόχο τις καθαρές μηδενικές εκτομικές ρύπων. Επιπλέον, η πρόωθηση της βιώσιμης

πολυτροπικής αστικής κινητικότητας σε περιφερειακά αστικά κέντρα μεγάλου και μεσαίου μεγέθους με υλοποίηση αειφορικών και φιλικών προς το περιβάλλον παρεμβάσεων (μέσα σταθερής τροχιάς – προαστιακές συνδέσεις, οδικές συγκοινωνίες, προώθηση της ηλεκτροκίνησης, ποδηλατόδρομοι, ευφυή συστήματα μεταφορών κ.α.) αποτελεί επιλογή πολιτικής η οποία μπορεί επίσης να εντάσσεται στο πλαίσιο Ολοκληρωμένων Χωρικών Επενδύσεων και θα είναι σε συμφωνία με τα Σχέδια Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας (ΣΒΑΚ), λαμβάνοντας υπόψη τις προβλέψεις του Εθνικού Προγράμματος Ελέγχου της Ατμοσφαιρικής Ρύπανσης (ΕΠΕΑΡ) και των Σχεδίων Ποιότητας Αέρα.

Εξίσου σημαντική είναι η προστασία της βιοποικιλότητας και των δασών με στόχο την αποτελεσματικότερη διακυβέρνηση και διαχείριση των προστατευόμενων περιοχών και του δικτύου NATURA 2000 σε ξηρά και σε θάλασσα, την αντιμετώπιση ξενικών ειδών, την υποστήριξη του θαλάσσιου χωροταξικού σχεδιασμού, τη βελτίωση οικοσυστημικών υπηρεσιών, την παρακολούθηση και καταγραφή απειλών και αναγκών διαχείρισης, τη βελτιωμένη πρόσβαση σε ΑμΕΑ σε περιοχές φυσικού ενδιαφέροντος. Επιπλέον, θα πραγματοποιηθούν οριζόντιες και διευρυνόμενες δράσεις στο πλαίσιο υλοποίησης τόσο της Εθνικής Στρατηγικής για τη Βιοποικιλότητα, όσο και του Σχεδίου Εθνικής Στρατηγικής για τα Δάση, ενώ ιδιαίτερη έμφαση θα δοθεί στην αφύπνιση και ευαισθητοποίηση του πληθυσμού σχετικά με την προστασία και διατήρηση των διαφόρων οικοσυστημάτων.

Στον Τομέα της Αλιείας προωθούνται δραστηριότητες: (α) ορθολογικής διαχείρισης αποθεμάτων και αντιμετώπισης της υπεραλίευσης με στόχο την επίτευξη και τη διατήρηση μίας βιώσιμης αλιείας στο πλαίσιο της ΚΑΛΠ και την ελαχιστοποίηση των αρνητικών επιπτώσεων των αλιευτικών δραστηριοτήτων στο θαλάσσιο οικοσύστημα, (β) στήριξης κατά προτεραιότητα της μικρής παράκτιας αλιείας, του αποτελεσματικού ελέγχου της αλιείας και της αξιοπιστίας των δεδομένων, (γ) προστασίας και αποκατάστασης υδροβίων οικοσυστημάτων, (δ) βιώσιμης υδατ/γείας, μεταποίησης και εμπορίας προϊόντων αλιείας και υδατοκαλλιέργειας με σκοπό την προώθηση προϊόντων υψηλής προστιθέμενης αξίας και την ενίσχυση όλης της εφοδιαστικής αλυσίδας σύμφωνα με τις Στρατηγικές κατευθυντήριες γραμμές για μια πιο βιώσιμη και ανταγωνιστική υδατοκαλλιέργεια στην ΕΕ για την περίοδο 2021 έως 2030 καθώς και με το Ελληνικό Πολυτές Στρατηγικό Σχέδιο για την Ανάπτυξη των Υδατοκαλλιεργειών 2021-2027, (ε) που ενισχύουν τη συνεκτικότητα της ΚΑΛΠ και της Βιώσιμης Γαλάζιας Οικονομίας με άλλες Πολιτικές της Ένωσης για τις θάλασσες και τους ωκεανούς, (στ) υποστήριξης της Θαλάσσιας Επιτήρησης και του Κοινού Περιβάλλοντος Ανταλλαγής Πληροφοριών (CISE) και (ζ) υποστήριξης της Βιώσιμης Γαλάζιας Οικονομίας που υπηρετούν τους στόχους της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας στην αλιεία, την υδατοκαλλιέργεια και την ναυτιλιακή πολιτική. Το 35% των πόρων του ΕΤΘΑΥ θα διατεθεί σε δράσεις για το κλίμα.

Σε όλα τα ανωτέρω θα πρέπει να ληφθεί υπόψη και το πλαίσιο προώθησης της γαλάζιας ανάπτυξης, σύμφωνα με τις προτεραιότητες της Ανακοίνωσης της Επιτροπής σχετικά με μια νέα προεγγιση για τη βιώσιμη γαλάζια οικονομία στην ΕΕ - Μετασχηματισμός της γαλάζιας οικονομίας της ΕΕ για ένα βιώσιμο μέλλον, ως πυλώνα προτεραιότητας για τη χώρα μας στο πλαίσιο της μακροπεριφερειακής στρατηγικής EUSAIR.

Στο πλαίσιο της πρωτοβουλίας “GReco Islands” θα εξεταστεί - συμπληρωματικά με τους σχετικούς πόρους του ΤΑΜ και άλλων Ταμείων (π.χ. ΕΤΘΑΥ) - η χρηματοδότηση παρεμβάσεων που σχετίζονται με το περιβάλλον και το κλίμα, με στόχο την υλοποίηση ολοκληρωμένων έργων στα νησιά που θα επιλεγούν.

Επιλογές Πολιτικής ΣΠ3 και των κύριων Αναμενόμενων Αποτελεσμάτων για το ΕΤΠΑ και το ΤΣ

Στοχεύοντας στην ανάπτυξη πράσινων μεταφορών και τη διασφάλιση ασφαλών, ομαλής και οικονομικά αποτελεσματικής λειτουργίας του τομέα μεταφορών ενισχύεται η ανάπτυξη προσβάσιμων, υψηλής ποιότητας, πολυτροπικών, ανθεκτικών στην κλιματική αλλαγή, έξυπνων και βιώσιμων υποδομών και συστημάτων μεταφορών και εφοδιαστικής, λαμβάνοντας υπόψη τις αρχές της Ευρωπαϊκής Στρατηγικής για Βιώσιμη και Έξυπνη Κινητικότητα

(Sustainable and Smart Mobility Strategy SSMS). Βασική προϋπόθεση είναι η ανάπτυξη ευφών συστημάτων μεταφορών (ITS) τόσο σε ολόκληρο το δίκτυο, όσο και σε αστικές περιοχές.

Με γνώμονα τις παραπάνω αρχές, στις οδικές μεταφορές επιδιώκεται η ολοκλήρωση/αναβάθμιση υποδομών του βασικού και αναλυτικού ΔΟΔ στην ηπειρωτική και νησιωτική χώρα, με ιδιαίτερη προτεραιότητα στην Περιφέρεια Κρήτης, οι διαπεριφερειακές συνδέσεις, η ολοκλήρωση των διασυνοριακών συνδέσεων και οι συνδέσεις με το ΔΟΔ περιφερειακών αστικών κέντρων. Επίσης βασική προτεραιότητα αποτελεί η κατασκευή νέων ή/και αναβάθμιση τμημάτων οδικού δικτύου εκτός ΔΟΔ, οι παρεμβάσεις οδικής ασφάλειας εκτός ΔΟΔ και αξιοποίηση ΤΠΕ και ευφών συστημάτων μεταφορών.

Η βασική προτεραιότητα στις σιδηροδρομικές μεταφορές είναι η ανάπτυξη ασφαλούς, συνεκτικού, πολυτροπικού και διαλειτουργικού συστήματος υψηλής ποιότητας σε όλο τον άξονα του ΠΑΘΕ/Π, η εγκατάσταση ηλεκτροκίνητων και λειτουργία αναβαθμισμένων συστημάτων ERTMS, η υλοποίηση έργων αναβάθμισης/βελτίωσης του υφιστάμενου δικτύου και διασυνοριακών συνδέσεων, η ανάπτυξη και αξιοποίηση του προαστιακού δικτύου και η αποτελεσματική και οικονομικά αποδοτική σύνδεση των σιδηροδρομικών κόμβων με τα άλλα δίκτυα μεταφορών. Η αναδιάρθρωση ΕΡΓΟΣΕ και ΟΣΕ και ο ψηφιακός και φιλικός προς το περιβάλλον μετασχηματισμός του σιδηροδρομίου αποτελούν προτεραιότητα που αναμένεται να συμβάλει στην ασφαλή επίτευξη των στόχων αυτής της περιόδου. Η βασική προτεραιότητα στις θαλάσσιες μεταφορές είναι η αναδιάρθρωση του συστήματος μεταφορών προς τα νησιά με έμφαση στη διασύνδεση μεταξύ τους και με την ηπειρωτική χώρα θέτοντας σε λειτουργία ένα δίκτυο θαλάσσιων συγκοινωνιών δημόσιας υπηρεσίας με σκοπό την εξασφάλιση σταθερών, διαρκών και αξιόπιστων συνδέσεων για τις άγονες γραμμές σε συνδυασμό με το σύνολο των νησιωτικών περιοχών. Στο πλαίσιο αυτό, προτεραιότητα έχουν οι παρεμβάσεις σε επλεγμένα λιμάνια εντός και εκτός ΔΕΔ-Μ, σύμφωνα με τις ανάγκες επανασχεδιασμού των ακτοπολικών/εμπορευματικών μεταφορών, με την παράλληλη εγκατάσταση συστημάτων και εφαρμογών για την ασφάλεια ναυσιπλοΐας και την εξυπηρέτηση των χρηστών. Οι παρεμβάσεις θα συνδυαστούν με προώθηση της χρήσης καθαρών καυσίμων, την εγκατάσταση πληροφοριακών συστημάτων για την περιβαλλοντική διαχείριση και παρακολούθηση των λιμένων, καθώς και τη λειτουργική διαχείριση των υπηρεσιών τους.

Οι επενδύσεις σε συστήματα διαχείρισης ασφάλειας αφορούν και την ενάερα κυκλοφορία, ιδίως εκείνες που προκύπτουν από το σύστημα SESAR, για υφιστάμενα αεροδρόμια.

Οι παραπάνω επιλογές πολιτικής σε συνδυασμό μεταξύ τους αλλά και με εφαρμογή ευφών συστημάτων μεταφορών θα συμβάλλουν στην ανάπτυξη ασφαλούς, συνεκτικού, προσβάσιμου σε όλους, πολυτροπικού και διαλειτουργικού συστήματος σιδηροδρομικών, οδικών, θαλασσίων μεταφορών υψηλής ποιότητας, διασυνοριακής κινητικότητας και συνδεσιμότητας με απομακρυσμένες και νησιώτικες περιοχές, στην ενίσχυση των εμπορευματικών μεταφορών, στη βελτίωση της αποδοτικότητας του τομέα Εφοδιαστικής Αλυσίδας και τελικά στην ανάπτυξη και ανταγωνιστικότητα της χώρας, ενώ θα συμβάλουν στην ενίσχυση του περιβαλλοντικού αποτυπώματος του τομέα μεταφορών. Επισημαίνεται ότι τα θέματα συνδεσιμότητας θα αντιμετωπιστούν και από τα Προγράμματα Ευρωπαϊκής Έδαφικής Συνεργασίας και την μακροπεριφερειακή στρατηγική EUSAIR συμπεριλαμβάνοντας σχετικές δράσεις ως μέρος ενός ευρύτερου λειτουργικού χώρου.

Επίσης, όλες οι ανωτέρω παρεμβάσεις θα γίνονται με τρόπο που θα εξασφαλίζεται η ισότιμη πρόσβαση σε ΑμΕΑ και άτομα μειωμένης κινητικότητας.

Επιλογές Πολιτικής ΣΠ4 και των κύριων Αναμενόμενων Αποτελεσμάτων για το ΕΤΠΑ και το ΕΚΤ+

Κεντρική επιδίωξη των παρεμβάσεων στον ΣΠ4 είναι μια πιο κοινωνική Ελλάδα μέσω της επένδυσης στο ανθρώπινο δυναμικό και της διασφάλισης ισότιμης πρόσβασης σε ποιοτικές υπηρεσίες και αγαθά σύμφωνα με τις αρχές του Ευρωπαϊκού Πυλώνα Κοινωνικών Δικαιωμάτων. Οι παρεμβάσεις σε όλους τους τομείς πολιτικής θα επιλέγονται στη βάση διαπιστωμένων αναγκών, διαθεσιμότητας υποδομών και υπηρεσιών και λαμβάνοντας υπόψη και τις ανάγκες των περισσότερο υποβαθμισμένων περιοχών.

Η αύξηση της απασχόλησης του ανθρώπινου δυναμικού και η βελτίωση της απασχολησιμότητας μέσω παρεμβάσεων για τη διευκόλυνση της πρόσβασης στην αγορά εργασίας στη βάση των ατομικών αναγκών και τη μείωση της αναντιστοιχίας μεταξύ προσφοράς και ζήτησης, με έμφαση στους NEETs 15-29, μακροχρόνια άνεργους, άνεργους με χαμηλό και κοινωνικοοικονομικό, μορφωτικό υπόβαθρο, μετανάστες & δικαιούχους διεθνούς προστασίας και ΑμΕΑ, αποτελεί βασική προτεραιότητα. Η ανακατεύθυνση των ενεργητικών πολιτικών απασχόλησης μέσω της σταδιακής μετάβασης σε ένα νέο μοντέλο υλοποίησης για τις ΕΠΙΑ σε εθνικό επίπεδο, με συνεχώς διαθέσιμες δράσεις και ισχυρή εξομικευμένη υποστήριξη, η ενίσχυση της διάγνωσης αναγκών της αγοράς εργασίας, η στήριξη της αυτοαπασχόλησης και παρεμβάσεις ανάπτυξης δεξιοτήτων των ανέργων θα συμβάλλουν στην επίτευξη του στόχου. Η ανάπτυξη της κοινωνικής οικονομίας και της κοινωνικής επιχειρηματικότητας θα προωθηθεί ως μέρος των ενεργητικών πολιτικών απασχόλησης που θα συμβάλουν στην κοινωνική και οικονομική ένταξη ατόμων και από εύλαστες ομάδες. Η πρόωθηση της προσαρμογής αυτοαπασχολούμενων, εργαζομένων και επιχειρήσεων στην αλλαγή και της ενεργού γήρανσης και μέσω παρεμβάσεων συμβουλευτικής και κατάρτισης συνυπολογίζοντας, μεταξύ άλλων, τις απαιτήσεις της ψηφιακής και πράσινης οικονομίας, τίθεται στο επίκεντρο. Για την προώθηση της ισότιμης συμμετοχής των γυναικών στην απασχόληση θα επιλεγούν επιπλέον και μέτρα εναρμόνισης επαγγελματικής ζωής και προώθησης καινοτόμων μοντέλων λειτουργίας των επιχειρήσεων. Για την αντιμετώπιση έκτακτων συνθηκών στην αγορά εργασίας δύναται να υλοποιηθούν μέτρα ενίσχυσης. Τέλος, ιδιαίτερη έμφαση θα δοθεί στη μεγαλύτερη ασφάλεια και υγεία στην εργασία σε κάθε ηλικία.

Βασική επιλογή αποτελεί η αύξηση της συμμετοχής των ενηλίκων στη μαθησιακή διαδικασία, η αναβάθμιση της ποιότητας και η ενίσχυση της εξωστρέφειας και της συνάφειας της Εκπαίδευσης όλων των βαθμίδων και της Δια Βίου Μάθησης με την αγορά εργασίας. Στο πλαίσιο αυτό θα δοθεί έμφαση στην χρήση εργαλείων που βασίζονται στις εξατομικευμένες ανάγκες των ενηλίκων, στη βελτίωση των επιδόσεων των μαθητών ιδιαίτερα σε σύγχρονες γνώσεις και δεξιότητες, στην αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών, στην ενίσχυση των υπηρεσιών επαγγελματικού προσανατολισμού και συμβουλευτικής, στη βελτίωση της ποιότητας των προγραμμάτων σπουδών και στην ενίσχυση της αποτελεσματικότητας της ΕΕΚ. Στην κατεύθυνση αυτή, τα εκπαιδευμένα στρατηγικά πλαίσια τόσο για τις ΕΠΙΑ, όσο και για την Εκπαίδευση σε όλες τις βαθμίδες, την Κατάρτιση και τη Δια Βίου Μάθηση συντονίζονται σε εθνικό επίπεδο για την παρακολούθηση, την αξιολόγηση και την επανεξέταση της ανάπτυξης δεξιοτήτων και αντιμετώπιζουν το θέμα της πρόβλεψης και της προσαρμογής των αναγκών σε δεξιότητες σε συνάφεια με την αγορά εργασίας και για όλα τα στάδια του βίου. Επιπλέον, η βελτίωση των επιδόσεων και η ενίσχυση της ίσης πρόσβασης σε ποιοτική και χωρίς αποκλεισμούς εκπαίδευση σε όλες τις βαθμίδες και κατάρτιση και της ολοκλήρωσής τους, ιδίως για τις μειονεκτούσες ομάδες, τίθενται στο επίκεντρο. Η δημιουργία και αναβάθμιση υποδομών και εξοπλισμού βάσει χαρτογράφησης αναγκών και η διασφάλιση της ποιότητας υπηρεσιών, μέσω της βελτίωσης της διακυβέρνησης όλων των βαθμίδων, της ενίσχυσης της αυτονομίας, καθώς και της ολοκλήρωσης του Εθνικού Πλαισίου Προσόντων, αποτελούν επίσης προτεραιότητες.

Η αναβάθμιση και ο εκσυγχρονισμός των θεσμών και μηχανισμών κοινωνικής αλληλεγγύης αποτελεί βασική επιλογή με στόχο την ενεργό ένταξη, τον περιορισμό της εισοδηματικής ανισότητας, του κινδύνου φτώχειας με έμφαση στην μείωση της παιδικής φτώχειας, του κοινωνικού αποκλεισμού και των έμφυλων και άλλων διακρίσεων. Η διασφάλιση αυξημένης πρόσβασης σε ποιοτικά βασικά και κοινωνικά αγαθά και υπηρεσίες, οι δράσεις για την αντιμετώπιση του εκπαιδευτικού και στεγαστικού διαχωρισμού των πιο εύάλωτων ομάδων του πληθυσμού, συμπεριλαμβανομένων των παιδιών και η ανάπτυξη υπηρεσιών φροντίδας που βασίζονται στην οικογένεια και την κοινότητα αποτελούν μέτρα προς αυτή την κατεύθυνση. Παράλληλα ο

εκσυγχρονισμός και η δημιουργία υποδομών κοινωνικής προστασίας στη βάση διαπιστωμένων αναγκών, αλλά και αναγκής, τουρισμού και πολιτισμού αναμένεται να ενισχύσουν την ανάπτυξη, την κοινωνική ένταξη και την κοινωνική καινοτομία. Οι επενδύσεις ΕΤΠΑ σε τουρισμό και πολιτισμό θα λαμβάνουν υπόψη την ευημερία των επισκεπτών, θα σέβονται το φυσικό και πολιτιστικό περιβάλλον και θα διασφαλίζουν την κοινωνικοοικονομική ανάπτυξη και την ανταγωνιστικότητα των προορισμών και των επιχειρήσεων μέσω μιας ολοκληρωμένης και ολιστικής προσέγγισης.

Στρατηγική επιλογή αποτελεί η προώθηση παρεμβάσεων αποϊδρυματοποίησης και μετάβασης από την ιδρυματική φροντίδα στη φροντίδα σε επίπεδο οικογένειας και κοινότητας των παιδιών, των απόρων με αναπηρία και των ηλικιωμένων καθώς και η κοινωνική ένταξη για πολίτες περιθωριοποιημένων κοινοτήτων όπως οι Ρομά, μετανάστες & δικαιούχοι διεθνούς προστασίας, μέσω της αντιμετώπισης των εις βάρος τους διακρίσεων, της επισφαλούς στέγασης και της ένταξής τους στην εκπαίδευση.

Η θεσμική ενδυνάμωση των κοινωνικών εταίρων και των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών για την αυξημένη και ουσιαστική συμμετοχή σε παρεμβάσεις εκπαίδευσης, απασχόλησης και κοινωνικής ένταξης παραμένει στρατηγική επιλογή.

Η καθολική υγειονομική κάλυψη ως βασική επιλογή απαιτεί την ΠΦΥ επίκεντρο του δικτύου υγείας στην κοινότητα, έμφαση στην πρόληψη στο πλαίσιο και της ενεργού και υγιούς γήρανσης, θεσμοθετημένη μέριμνα για ευάλωτες και ευπαθείς ομάδες με συμβολή στην οικονομική και κοινωνική προστασία. Προτεραιότητες αποτελούν ομοίως η Ψυχική Υγεία με έμφαση στο παιδί και τους ηλικιωμένους και η πρόληψη της ασυλοποίησης, η αναβάθμιση δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού, οι νέες υπηρεσίες μακροχρόνιας φροντίδας, η προσαρμογή υπηρεσιών, υποδομών και ανθρώπινου κεφαλαίου στις γεωγραφικές, πληθυσμιακές ιδιαιτερότητες, στην ηλεκτρονική υγεία, στην αντιμετώπιση υγειονομικών απειλών στη βάση χαρτογράφησης των αναγκών. Η διατήρηση των αποτελεσμάτων ενισχύεται με επενδύσεις στο ΣΥ στην ετοιμότητα φροντίδα, τις ειδικές κλίνες, την αποκατάσταση, τις δομές Δημόσιας Υγείας. Ο ψηφιακός μετασχηματισμός, η βελτίωση της διαχείρισης και της διοίκησης των υπηρεσιών, συμβάλλουν στην καθολική πρόσβαση σε ποιοτικές υπηρεσίες σε ένα αποδοτικότερο σύστημα. Η τρέχουσα υγειονομική κρίση αναδεικνύει την προστασία της δημόσιας υγείας, ως θεμέλιο της κοινωνικής και οικονομικής συνοχής και αποτελεί πρόκληση για την ανάπτυξη ανθεκτικότητας.

Στα προγράμματα Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας (Interreg) προβλέπονται δράσεις υγείας.

Επιλογές Πολιτικής ΣΠ5 και των κύριων Αναμενόμενων Αποτελεσμάτων για το ΕΤΠΑ, το ΕΚΤ+και το ΕΤΘΑΥ

Οι ολοκληρωμένες χωρικές στρατηγικές με αξιοποίηση των χωρικών εργαλείων ΟΧΕ και ΤΑΠΤΟΚ θα εφαρμοστούν σε περιοχές με τα εξής χαρακτηριστικά:

- (α) αναπτυξιακή υστέρηση, μείωση πληθυσμού και ύπαρξη σημαντικών εμποδίων ανάπτυξης,
- (β) ύπαρξη περιορισμένων διασυνδέσεων με αστικά κέντρα και μειωμένη πρόσβαση σε υπηρεσίες,
- (γ) ύπαρξη προϋποθέσεων για ανάπτυξη δικτύων οικονομικών δραστηριοτήτων με στόχο τη δημιουργία οικονομικών συσσωματώσεων,
- (δ) ύπαρξη αξιολογών πολιτιστικών και φυσικών πόρων με δυνατότητες αξιοποίησης για δημιουργία νέων θέσεων εργασίας.

Ο προσδιορισμός των επλέξιμων περιοχών θα γίνει κατόπιν διαδικασίας, την οποία θα αποφασίσει το κάθε Πρόγραμμα, ανοικτής πρόσκλησης ή κατάλληλης τεκμηρίωσης για την ανάδειξη των περιοχών. Οι στρατηγικές θα εγκριθούν το ταχύτερο δυνατόν, ενώ ειδικότερα αυτές της ΠΠ 2014 – 2020 που επικαιροποιούνται για την Προγραμματική Περίοδο 2021-2027 θα εγκριθούν το αργότερο 18 μήνες μετά την έγκριση των Περιφερειακών Προγραμμάτων.

Με βάση την αποτίμηση του σχεδιασμού και υλοποίησης των OXE-BAA κατά την προγραμματική περίοδο 2014-2020, οι στρατηγικές της περιόδου 2021–2027 θα έχουν μακροχρόνιο ορίζοντα ανεξάρτητα από προγραμματικές και πολιτικές περιόδους με όραμα, συγκεκριμένους στρατηγικούς στόχους, και ένα συνεκτικό σχέδιο δράσης που θα ιεραρχεί τις δράσεις και τα έργα προτεραιότητας.

Ενδεικτικά οι στρατηγικές OXE-BAA θα περιλαμβάνουν:

- συνεκτική και τεκμηριωμένη SWOT ανάλυση της κάθε περιοχής παρέμβασης
- σαφή περιγραφή του μοντέλου διακυβέρνησης σε τοπικό ή/και περιφερειακό επίπεδο
- περιορισμένο αριθμό επενδυτικών προτεραιοτήτων
- σχέδιο δράσης με τα έργα και τις δράσεις που θα συγχρηματοδοτηθούν κατά προτεραιότητα από τους πόρους των ΠΕΠ με τους ενδεικτικούς προϋπολογισμούς και τα χρονοδιαγράμματα ωρίμανσης και υλοποίησης τους
- τεκμηρίωση της εναρμόνισής τους με τα ΣΒΑΚ με στόχο βιώσιμες, καθαρές μεταφορές ειδικότερα στα μεγαλύτερα αστικά κέντρα.

Οι στρατηγικές θα εκπονηθούν από τους αρμόδιους περιφερειακούς και τοπικούς φορείς και θα συμμετέχουν στην επιλογή των έργων της στρατηγικής. Στο πλαίσιο της πολυεπίπεδης διακυβέρνησης, οι στρατηγικές θα εναρμονίζονται με τις τομακές πολιτικές και προτεραιότητες.

Η επιλογή των περιοχών θα γίνει μετά από αξιολόγηση του περιεχομένου των στρατηγικών OXE-BAA από την κάθε Διαχειριστική Αρχή.

Ειδικότερα προβλέπονται:

1. Ολοκληρωμένες παρεμβάσεις σε αστικές περιοχές, όπου ως αστικές περιοχές νοούνται:
  - Αστικές περιοχές με πρόβλεψη για ολοκληρωμένες αστικές παρεμβάσεις από Περιφερειακά Χωροταξικά Πλαίσια.
  - Οικιστικές ενότητες (λειτουργικές περιοχές) ή πόλεις που αναπτύσσονται σε μία ή περισσότερες Δημοτικές Ενότητες με πληθυσμό > 50.000 κατ.
  - Πόλεις-έδρες Περιφερειακών Ενοτήτων που δεν καλύπτονται από τα παραπάνω, με σημειώνοντα λειτουργικό ρόλο αστικού κέντρου.

Το 8% των συνολικών πόρων του ΕΤΠΑ θα διατεθεί για δράσεις Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης

2. Ολοκληρωμένες παρεμβάσεις στις αγροτικές περιοχές με έμφαση σε ορεινές, νησιωτικές και παράκτιες περιοχές.

Επιδίδεται κατά προτεραιότητα, η βιώσιμη ανάπτυξη και η διασφάλιση ποιοτικών συνθηκών διαβίωσης με έμφαση στις επενδύσεις υποδομών προσβασιμότητας και συνδεσιμότητας, και στην εφαρμογή ολιστικών παρεμβάσεων που προωθούν την κυκλική και γαλάζια οικονομία, την ενεργειακή και ψηφιακή μετάβαση, την τοπική επιχειρηματικότητα των κοινωνικών υποδομών ή/ και την ανάδειξη τους ως τουριστικών προορισμών.

Για τις στρατηγικές των ολοκληρωμένων παρεμβάσεων σε αγροτικές παράκτιες και νησιωτικές περιοχές, έμφαση θα δοθεί στη συνέργεια με δράσεις που χρηματοδοτούνται σε περιοχές Natura 2000 από το Πρόγραμμα «Περιβάλλον και Κλιματική Αλλαγή», με δεδομένο ότι οι περιοχές αυτές καλύπτουν σημαντικό ποσοστό της έκτασης των ορεινών και νησιωτικών περιοχών, συνυπάρχοντας συχνά και με περιοχές ιστορικού – πολιτιστικού ενδιαφέροντος.

Ειδικά για τις νησιωτικές περιοχές θα ληφθεί υπόψη η πρωτοβουλία για τα “Green Islands” και θα προωθηθεί η συνέργεια των παρεμβάσεων από όλα τα Προγράμματα.

Τόσο στις αστικές όσο και στις αγροτικές, παράκτιες και νησιωτικές περιοχές προϋθούνται Ολοκληρωμένες Χωρικές Επενδύσεις (ΟΧΕ) που εμφανίζουν θεματική ή/ και χωρική συνέχεια, με δυνατότητα αξιοποίησης πλουτοπαραγωγικών πόρων και ιδιαίτερων τοπικών χαρακτηριστικών και πολιτιστικών πόρων, διαφοροποίησης εισοδημάτων μέσω της Βιώσιμης Γαλάζιας Οικονομίας και της Εθνικής Στρατηγικής Εξυπνης Εξειδίκευσης, τοπικής παραγωγής και βιώσιμης τουριστικής δραστηριότητας με γνώμονα την αειφορία. Αυτό του τύπου οι στρατηγικές, για την προώθηση του τουριστικού προϊόντος και την ανάδειξη του πολιτιστικού αποθέματος της χώρας μπορούν να προβλεφθούν και στο πλαίσιο διαπεριφερειακών συνεργασιών και διασυνοριακών σχημάτων που θα χρηματοδοτηθούν από τα πέντε προγράμματα Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας (Interreg), ενώ μπορούν να αναδείξουν ευρύτερους λειτουργικούς χώρους, όπως στη μακροπεριφερειακή στρατηγική Αδριατικής-Ιονίου (EUSAIR) όπου συντονισμένες δράσεις συμπεριλαμβανόμενων δράσεων που αφορούν και στη Βιώσιμη Γαλάζια Οικονομία μπορούν να αναπτυχθούν μεταξύ των χωρών και περιφερειών συμβάλλοντας στην αναγνώριση της προστιθέμενης αξίας της εφαρμογής της EUSAIR.

Για το σύνολο των ολοκληρωμένων παρεμβάσεων θα ληφθεί ειδική μέριμνα για την αντιμετώπιση των περιβαλλοντικών προκλήσεων και της κλιματικής αλλαγής και την αύξηση της κοινωνικής, οικονομικής και περιβαλλοντικής ανθεκτικότητας λαμβάνοντας υπόψη τις αρχές της Εδαφικής Ατζέντας 2030 και της Νέας Χάρτας της Λειψίας.

Οι στρατηγικές της ΠΠ 2014-2020 δύνανται να συνεχίζονται επικαιροποιημένες και στην ΠΠ 2021-2027 εφόσον το περιεχόμενό τους αξιολογηθεί κατά τα ανωτέρω θετικά από τις Διαχειριστικές Αρχές.

Η διαβούλευση σε τοπικό επίπεδο θα υποστηριχθεί από μια συνεκτική ομάδα διοίκησης για το σχεδιασμό των στρατηγικών ΟΧΕ, ΒΑΑ και ΤΑΙΠΟΚ κάθε Περιφέρειας που θα εξασφαλίζει αφενός την άρτια προετοιμασία και αφετέρου την «ιδιοκτησία» των στρατηγικών από τους τελικούς δικαιούχους (ΟΤΑ). Επιπλέον, η ωρίμανση και υλοποίηση των έργων/δράσεων κάθε επιμέρους στρατηγικής θα υποστηριχθεί μέσω ειδικής ομάδας που θα ορίζεται με την απόφαση έγκρισης της στρατηγικής από το Πρόγραμμα. Προβλέπεται η αναβάθμιση του Εθνικού Δικτύου Ολοκληρωμένης Χωρικής Ανάπτυξης με τη συμμετοχή των αστικών αρχών, εκπροσώπων των ΟΤΑ (ΚΕΔΕ), Περιφερειών και των φορέων υλοποίησης των ΟΧΕ για την ανταλλαγή τεχνογνωσίας και

την επίλυση προβλημάτων υλοποίησης. Το Δίκτυο θα αποτελέσει εργαστήριο σχεδιασμού πολιτικής, διάχυσης γνώσης και καλών πρακτικών.

Επιλογές Πολιτικής Ειδικού Στόχου ΤΔΜ και των κύριων Αναμενόμενων Αποτελεσμάτων

Η δίκαιη αναπτυξιακή μετάβαση των περιοχών που υποστηρίζονται από το ΤΔΜ εδράζεται στους πέντε πυλώνες του Σχεδίου Δίκαιης Αναπτυξιακής Μετάβασης (Master Plan): καθαρή ενέργεια, έξυπνη αγροτική παραγωγή, βιώσιμος τουρισμός, βιοτεχνία-βιομηχανία-εμπόριο και τεχνολογία-εκπαίδευση. Οι προγραμματιζόμενες παρεμβάσεις στο πλαίσιο του ΤΔΜ απορρέουν από τα εδαφικά σχέδια δίκαιης μετάβασης, τα οποία θα παρέχουν λεπτομερή στοιχεία για τις ανάγκες οικονομικής διαφοροποίησης, απόκτησης νέων δεξιοτήτων και περιβαλλοντικής αποκατάστασης. Παράλληλα θα λαμβάνονται υπόψη οι στρατηγικές έξυπνης εξειδίκευσης, οι τοπικές στρατηγικές ολοκληρωμένης χωρικής ανάπτυξης, καθώς και οι ευκαιρίες που προκύπτουν στο πλαίσιο της γαλάζιας οικονομίας στις περιοχές παρέμβασης του ΤΔΜ.

Ειδικότερα, οι προτεινόμενες επιλογές πολιτικής στον Ειδικό Στόχο για το ΤΔΜ επικεντρώνονται στον τομέα της ενέργειας και τη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης, την αναδιάρθρωση ενεργειακής ταυτότητας με επενδύσεις σε μονάδες ΑΠΕ και αποθήκευσης ενέργειας, στον τομέα της έρευνας & καινοτομίας κυρίως μέσω τεχνολογικής ανάπτυξης νέων δραστηριοτήτων διεθνούς εμβέλειας, στο τομέα των ΜμΕ και της βιομηχανίας ενισχύοντας την ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων και την ίδρυση νέων επιχειρήσεων, στον τομέα προστασίας οικοσυστημάτων και φυσικού περιβάλλοντος, στην αποκατάσταση ορυχείων και αλλαγή των χρήσεων γης, στην ανάδειξη του πολιτιστικού αποθέματος, στην ανάπτυξη ανθρώπινου δυναμικού, καθώς και στην ανάπτυξη υποστηρικτικών ψηφιακών υποδομών και υπηρεσιών ευφυούς πόλης.

Τα κύρια επιδιωκόμενα αποτελέσματα αφορούν: τη δημιουργία θέσεων εργασίας σε νέες ειδικότητες με αξιοποίηση τοπικού εργατικού δυναμικού και προσέλευση νέου, την αύξηση του ΑΕΠ με ίδρυση νέων επιχειρήσεων, την υποστήριξη της διαφοροποίησης και του εκσυγχρονισμού των υφιστάμενων επιχειρήσεων, την προσέλευση μεγάλων παραγωγικών επενδύσεων σε συμφωνία με τις σχετικές απαιτήσεις του Κανονισμού για το ΤΔΜ, την ενίσχυση ερευνητικών κέντρων και εμβληματικών επενδύσεων σε τομείς υψηλής τεχνολογίας, δημιουργία εκκολαπτηρίων και νεοφυών και καινοτόμων επιχειρήσεων, την υποστήριξη δράσεων ΕΤΑΚ, την αύξηση ποσοστού παραγωγής ενέργειας από ΑΠΕ, την ενεργειακή αναβάθμιση και αυτοπαραγωγή από ΑΠΕ σε δημόσια/δημοτικά κτίρια, νοικοκυριά και επιχειρήσεις, την προσέλευση «πράσινων» επιχειρήσεων μέσω δημιουργίας βιομηχανικών ζωνών και επιχειρηματικών πάρκων, την ανάδειξη του φυσικού περιβάλλοντος και την ανάπτυξη οικονομικών δραστηριοτήτων μέσω αποκατάστασης εδαφών και βιώσιμου τουρισμού, την ανάδειξη του φυσικού περιβάλλοντος και την ανάπτυξη οικονομικών δραστηριοτήτων μέσω αποκατάστασης εδαφών και αναπροσαρμογής χρήσεων γης, την προστασία και αξιοποίηση ενεργειακής βιομηχανικής και εν γένει πολιτιστικής κληρονομιάς, την προώθηση της απασχόλησης των ανέργων, την αναβάθμιση υφιστάμενων ή την απόκτηση νέων δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού, την υποστήριξη των μέτρων κοινωνικής πρόνοιας για την κοινωνική ένταξη, τη μείωση του αστικού ενεργειακού αποτυπώματος, την ανάπτυξη έξυπνων κλιματικά ουδέτερων κοινοτήτων, την ανάπτυξη έξυπνων ενεργειακών δικτύων, την βελτίωση της ποιότητας ζωής.

Οι δράσεις που σχεδιάζονται, αναμένεται να επιφέρουν κλιμακούμενες επιπτώσεις:

(α) βραχυπρόθεσμες (αντιμετώπιση άμεσων κοινωνικών επιπτώσεων από τη διαδικασία μετάβασης),

(β) μεσοπρόθεσμες (οικονομική αναδιάρθρωση μέσω προσέλευσης επενδύσεων ΑΠΕ και αποθήκευσης ενέργειας, αποκατάσταση γαιών λιγνιτικών πεδίων, εναλλακτικών χρήσεων θερμολεκτρικών σταθμών, έργων υποδομής, δράσεων νέων οικονομικών κατευθύνσεων όπως η οικονομία πράσινου υδρογόνου,

ανάπτυξης δομών προώθησης της τεχνολογίας και της καινοτομίας, ανάπτυξης των ικανοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού κλπ),

(γ) μεσο-μακροπρόθεσμες (προσέλκυση μεγάλων ιδιωτικών επενδύσεων σε τομείς με προοπτική οι οποίοι θα καθοριστούν στα Εδαφικά Σχέδια).

Στην περίπτωση των εργασιών αποκατάστασης των εκτάσεων των ορυχείων και των σταθμών παραγωγής ενέργειας θα τηρηθούν οι τελευταίες ισχύουσες ΑΕΠΟ.

Ειδικότερα, όσον αφορά στην αποκατάσταση των λιγνιτικών περιοχών, θα τηρηθεί πλήρως η αρχή “ο ρυπαίνων πληρώνει”. Αυτό σημαίνει ότι ο φορέας εκμετάλλευσης που έχει προκαλέσει περιβαλλοντική ζημία θα εξακολουθήσει να θεωρείται υπεύθυνος και να επωμίζεται το συνολικό κόστος των αναγκαίων μέτρων αποκατάστασης, είτε άμεσα, είτε σε περίπτωση που η αρμόδια Αρχή ενεργεί για λογαριασμό του φορέα εκμετάλλευσης, εξασφαλίζοντας ότι όλες οι δαπάνες που πραγματοποιήθηκαν θα ανακτηθούν από τον φορέα εκμετάλλευσης. Την πλήρη «προληπτική» ανάκτηση του εν λόγω κόστους εγγυάται το γεγονός ότι η Συντονιστική Επιτροπή του ΣΔΑΜ θα διασφαλίσει ότι η αξία των λιγνιτικών περιοχών που πρόκειται να μεταβιβαστούν από τη ΔΕΗ ΑΕ στο Ελληνικό Δημόσιο δε θα είναι σε καμία περίπτωση χαμηλότερη από το κόστος αποκατάστασης.

Για τον σκοπό αυτό, θα περιληφθεί ειδική ρήτρα στο Νόμο για την Προγραμματική Σύμβαση (ΝΠΣ) μεταξύ του Ελληνικού Δημοσίου και της ΔΕΗ ΑΕ, η οποία θα προβλέπει ρητά ότι όλες οι δαπάνες που σχετίζονται με τα διορθωτικά μέτρα για την εφαρμογή της αρχής “ο ρυπαίνων πληρώνει”, θα ανακτώνται πλήρως από τη ΔΕΗ ΑΕ μέσω της μεταβίβασης της κυριότητας των λιγνιτικών περιοχών στο Ελληνικό Δημόσιο. Εάν η αγορά αξία δεν καλύψει όλα τα έξοδα, θα πραγματοποιηθούν συμπληρωματικές ανακτήσεις/πληρωμές σύμφωνα με την ισχύουσα ελληνική νομοθεσία.

2. Policy choices, coordination and complementarity

Coordination, demarcation and complementarities between the funds and, where appropriate, coordination between national and regional programmes - point (b)(ii) of Article 11(1) CPR

Στην προγραμματική περίοδο 2021-2027 επιδιώκεται περαιτέρω ενισχυμένος συντονισμός μεταξύ όλων των Ταμείων/ Μέσων και των λοιπών Ευρωπαϊκών και εθνικών χρηματοδοτικών μέσων, συμπεριλαμβανομένου βεβαίως και του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας που παρουσιάζει υψηλή συμπληρωματικότητα και συνέργεια με το ΕΣΠΑ.

Η συμπληρωματικότητα των Ταμείων διασφαλίζεται με ευθύνη του Υπουργείου Ανάπτυξης και Επενδύσεων /ΓΓΔΕ&ΕΣΠΑ και ειδικότερα της Εθνικής Αρχής Συντονισμού (ΕΑΣ), που έχει την ευθύνη για τον συντονισμό κατάρτισης της Συμφωνίας Εταιρικής Σχέσης (ΕΣΠΑ) και την υποβολή της στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

Προς ενίσχυση της ικανότητας συντονισμού και συμπληρωματικότητας, με την υπ. αριθμ. Υ5/Β' /12-2-2020 Απόφαση του Πρωθυπουργού, συγκροτήθηκε Επιτροπή Σχεδιασμού για τον συντονισμό της κατάρτισης του ΕΣΠΑ 2021- 2027, προκειμένου να λαμβάνει αποφάσεις σε πολιτικό επίπεδο και να διασφαλίζονται η αλληλοτροφοδότηση επί των προβλεπόμενων στρατηγικών και παρεμβάσεων όλων των τομέων πολιτικής και η συνεκτική στρατηγική για τη χώρα με τη συνδρομή όλων των Ταμείων. Στην Επιτροπή Σχεδιασμού, μετέχει ως Πρόεδρος ο Υφυπουργός Ανάπτυξης καθώς και οι Γενικοί Γραμματείς (ΓΓ) και Ειδικοί Γραμματείς (ΕΓ) οι οποίοι έχουν την αρμοδιότητα σχεδιασμού των τομεακών πολιτικών του κάθε Υπουργείου κ.α.

Θεσμοθετείται επιπλέον η λειτουργία, σε ετήσια βάση, συντονιστικού οργάνου με αντικείμενο τον προγραμματισμό των προτεραιοτήτων των τομέων πολιτικής και των περιφερειών, και τον σχεδιασμό της χρηματοδότησής τους από τα προγράμματα. Στο συντονιστικό όργανο, το οποίο λειτουργεί υπό την ευθύνη του ΓΓΔΕ και ΕΣΠΑ συμμετέχουν ΔΑ, Επιτελικές, Περιφέρειες, κ.α. φορείς. Η ΕΑΣ αναλαμβάνει την παρακολούθηση της υλοποίησης του συνολικού σχεδίου δράσης και την αποτελεσματική εφαρμογή του.

Βασικό επίσης μηχανισμό διαβούλευσης, συντονισμού και συνεργασίας θα αποτελέσουν τα Θεματικά Δίκτυα στα οποία μετέχουν εκπρόσωποι των ΔΑ, των Επιτελικών Δομών, των κοινωνικοοικονομικών εταίρων και των μεγάλων δικαιούχων κατά περίπτωση.

Ο συντονισμός και η συμπληρωματικότητα μεταξύ:

- Του Στρατηγικού Σχεδίου ΚΑΠ και ΕΣΠΑ διασφαλίζεται μέσω της συμμετοχής των ΓΓ του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης στην Επιτροπή Σχεδιασμού, ενώ θα καθοριστεί περαιτέρω συνεργασία της ΕΥΔ ΠΑΑ, της Εθνικής Αρχής Συντονισμού και των Επιτροπών Παρακολούθησης.
- Των δράσεων που χρηματοδοτούνται από το ΤΑΜΕ, επιπυγχάνεται μέσω διαρκούς παρακολούθησης των αναγκών και συνεργασίας της ΕΑΣ με τις αρμόδιες υπηρεσίες του Υπουργείου Μεταναστευτικής Πολιτικής καθώς επίσης και στο πλαίσιο των Επιτροπών Παρακολούθησης.
- Η συνέργεια μεταξύ της EUSAIR και των Ταμείων ΕΣΠΑ προβλέπεται και από τα συμπεράσματα του Συμβουλίου του Δεκεμβρίου 2020 βάσει των οποίων η Ε..Επιτροπή καλεί τα Κ-Μ να διευκολύνουν τη διαδικασία ενσωμάτωσης των εμβληματικών προτεραιοτήτων της.
- Οι δράσεις συνεργασίας με εταίρους εκτός χώρας ενισχύονται μέσω Ταμείων ΕΣΠΑ και ειδικότερα με την υλοποίηση δράσεων των προγραμμάτων

Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας (Intepreg).

Η τήρηση της εφαρμογής του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων και της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα Άτομα με Αναπηρία, και της ισότητας των φύλων καθώς και των μη διακρίσεων, θα καλύπτεται 3 διαδοχικές φάσεις στην υλοποίηση των Ταμείων με επιμέρους ενέργειες οι οποίες θα εκτελούνται από συγκεκριμένους επισπεύδοντες φορείς στο Σύστημα του ΕΣΠΑ: κατά την κατάρτιση των εγγράφων προγραμματισμού (κατάρτιση ΕΣΠΑ & Προγραμμάτων), κατά τη σύσταση/κατάρτιση των συστημάτων διαχείρισης, παρακολούθησης και ελέγχου, καθώς και στην εφαρμογή των προγραμμάτων και πραγματοποιήση συγκεκριμένων δράσεων κατά την υλοποίησή τους.

Περαιτέρω η οριοθέτηση ανά ΣΠ προσδιορίζεται ως εξής, λαμβανομένου οριζόντια υπόψη ότι έργα phasing ή έργα που υλοποιούνται μετά την 01/01/2021 και επανεντάσσονται βάσει των νέων διαδικασιών στα νέα Προγράμματα («μεταφερόμενα») θα παραμένουν - κατά κανόνα - στα διάδοχα Προγράμματα των υφιστάμενων, ανεξάρτητα από τους βασικούς κανόνες οριοθέτησης:

Στο σχεδιασμό των Προγραμμάτων και των παρεμβάσεων θα ληφθεί υπόψη η πρωτοβουλία για το Νέο Ευρωπαϊκό Bauhaus για την εφαρμογή της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας στην πράξη και τη διαμόρφωση προσιτών, προσβάσιμων και ποιοτικών τόπων διαβίωσης μέσα από τη συνεργασία και διαλειτουργικότητα της επιστήμης της τέχνης και του πολιτισμού. Στο πλαίσιο αυτό όταν κρίνεται σκόπιμο, τα Προγράμματα θα υποστηρίξουν επενδύσεις που συνδυάζουν επιτυχώς τις αρχές της αειφορίας, της αισθητικής και της συμμετοχικότητας της πρωτοβουλίας New European Bauhaus, με σκοπό την εξύψρωση προσιτών, χωρίς αποκλεισμούς, βιώσιμων και ελκυστικών λύσεων για τις κλιματικές προκλήσεις.

Για τη διασφάλιση της διαφάνειας, και σε στοχευμένα σημαντικά έργα θα επιδιωχθεί η διεύρυνση της χρήσης του εργαλείου «Σύμφωνο Ακεραιότητας (Integrity Pacts)» το οποίο εφαρμόζεται ήδη πλοτικά στην Ελλάδα στο πλαίσιο του προγράμματος “INTEGRITY PACTS-Civil Control Mechanisms for Safeguarding EU funds, Phase 2”, με χρηματοδότηση της Γενικής Διεύθυνσης Περιφερειακής Πολιτικής και Αστικής Ανάπτυξης της ΕΕ.

Για περαιτέρω διαφάνεια, θα πραγματοποιούνται επικοινωνιακές δράσεις καθ'όλη τη διάρκεια της προγραμματικής περιόδου για το σύνολο των Προγραμμάτων οι οποίες θα συνάδουν με τις αξίες και τις πολιτικές προτεραιότητες της Ευρώπης.

Στόχος Πολιτικής 1:

Οι παρεμβάσεις θα χρηματοδοτηθούν από το ΕΠΠΑ και θα συνδυαστούν με παρεμβάσεις από το ΕΚΤ+ για την προσαρμογή των επιχειρήσεων και των εργαζομένων στη διαδικασία οικονομικού μετασχηματισμού και βιομηχανικής μετάβασης.

Οι παρεμβάσεις θα χρηματοδοτούνται κατά κανόνα από τα Τομεακά Προγράμματα. Ποσοστό της τάξης του 20% των πόρων κατανέμεται στα ΠΕΠ. Αν κριθεί σκόπιμο από τα Περιφερειακά Προγράμματα θα χρηματοδοτηθούν και τοπικοί χαρακτήρα ερευνητικές υποδομές που δεν συμπεριλαμβάνονται στο σχετικό Πολυετές Σχέδιο και των οποίων η ανάγκη ενίσχυσης προκύπτει από την εφαρμογή της διαδικασίας επιχειρηματικής ανακάλυψης σε περιφερειακό επίπεδο, δράσεις ΤΠΕ τοπικής εμβέλειας και σιμασίας, ενισχύσεις ΜΜΕ, που θα εξυπηρετούν την περιφερειακή διάσταση της Εθνικής Στρατηγικής για την Έξυπνη Εξειδίκευση, (συμπεριλαμβανομένων δράσεων για την Βιώσιμη Γαλάζια Οικονομία) και ολοκληρωμένες χωρικές επενδύσεις. Ο σχεδιασμός και η εφαρμογή των δράσεων ενισχύσεων ΜμΕ ορίζονται στο πλαίσιο υλοποίησης του Προγράμματος «Ανταγωνιστικότητα» για

καλύτερο συντονισμό αυτών.

Θα εξεταστεί δε περαιτέρω κατά την υλοποίηση και πρόβλεψη δέσμευσης συγκεκριμένου ποσοστού στο πλαίσιο των κεντρικών προκηρύξεων του Προγράμματος «Ανταγωνιστικότητα» για χρηματοδότηση επενδύσεων μόνο από επιχειρήσεις κάθε Περιφέρειας σύμφωνα με την περιφερειακή διάσταση της ΕθνικήςS3 και με βάση κλειδα κατανομής.

Συνέργειες εντοπίζονται μεταξύ:

- α) ΤΔΜ για κάλυψη χρηματοδοτικών αναγκών των ΜμΕ και για υλοποίηση δράσεων προσαρμογής και αναβάθμισης των δεξιοτήτων και βιομηχανικής μετάβασης. Κατά κανόνα ότι ενισχύεται στο πλαίσιο του ΤΔΜ για ΜμΕ, δεν θα καλύπτεται από άλλα Προγράμματα (π.χ. Πρόγραμμα «Ανταγωνιστικότητα» ή Πρόγραμμα «Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας» (ΠΕΠ ΔΥΤ. ΜΑΚ.)).
- β) ΕΤΘΑΥ και ΕΓΤΑΑ για πρόωθηση αλυσίδων αξίας με σημαντικό συγκριτικό πλεονέκτημα. Στόχος η δικτύωση και το clustering επιχειρήσεων της πρωτογενούς παραγωγής με μεταποιητικές επιχειρήσεις. Ειδικότερα με το LEADER για πρόωθηση τοπικής επιχειρηματικότητας και του τουρισμού.
- γ) Επίσης, συνέργεια θα επιδιωχθεί μεταξύ των Ταμείων Εσωτερικής Ασφάλειας και Ολοκληρωμένης Διαχείρισης Συνόρων καθώς και άλλων πολιτικών, κυρίως της ψηφιακής μετάβασης και ειδικότερα την ψηφιοποίηση των υπηρεσιών της Δημόσιας Διοίκησης, καθώς και της κυβερνοασφάλειας και της θαλάσσιας ασφάλειας.

Στόχος Πολιτικής 2:

Το Ταμείο Συνσχής θα χρηματοδοτήσει κατά κανόνα τις παρεμβάσεις εθνικής κλίμακας, στρατηγικής σημασίας ή με διαπεριφερειακό χαρακτήρα. Το ΕΤΠΑ θα χρηματοδοτήσει όλες τις υπόλοιπες παρεμβάσεις κυρίως περιφερειακής κλίμακας.

Από τα Περιφερειακά Προγράμματα θα χρηματοδοτηθούν κυρίως παρεμβάσεις επεξεργασίας λυμάτων, αποχέτευσης, πρόσβασης σε πόσιμο νερό, βιώσιμης διαχείρισης νερού, μικρού μεγέθους αντιπλημμυρικά έργα, τοπικά έργα αποθήκευσης ενέργειας και έργα εξοικονόμησης ενέργειας σε δημόσια κτίρια εκτός αυτών της κεντρικής δημόσιας διοίκησης, ενώ θα συμβάλλουν στην υλοποίηση έργων στο πλαίσιο της πρωτοβουλίας “GRECO Islands” συμπληρωματικά με το ΤΔΜ και άλλα Ταμεία (π.χ. ΕΤΘΑΥ). Τα τομεακά Προγράμματα θα χρηματοδοτήσουν κατά κανόνα δράσεις εθνικής ή στρατηγικής σημασίας συμπεριλαμβανομένης της διαχείρισης κινδύνου, της βιοποικιλότητας και των περιοχών NATURA, έργα υποδομών διαχείρισης στερεών αποβλήτων (μόνο μικρής κλίμακας τοπικές υποδομές και κυρίως προμήθεια τοπικού χαρακτήρα θα δύναται να υλοποιούνται και από τα ΠΕΠ εφόσον συνάδουν με ένα ολοκληρωμένο σχέδιο για την Περιφέρεια, εξυπηρετούν τους σκοπούς της ολοκληρωμένης και αποτελεσματικής διαχείρισης και συμβάλλουν τεκμηριωμένα στην επίτευξη των στόχων της ανακύκλωσης) έργα εξοικονόμησης ενέργειας σε κατοικίες, προμήθεια εξοπλισμού πολιτικής προστασίας, στοχευμένα αντιπλημμυρικά έργα στρατηγικής σημασίας, δράσεις ευαισθητοποίησης και εκπαίδευσης ανθρώπινου δυναμικού και έργα οριζόντιου χαρακτήρα. Επιπλέον, θα χρηματοδοτήσουν πιλοτικές παρεμβάσεις σε επιλεγμένες αστικές περιοχές αποσκοπώντας στην ολιστική διαχείριση του πόσιμου νερού. Για τις παρεμβάσεις που προάγουν τη βιώσιμη πολυτροπική αστική κινητικότητα, το τομεακό Πρόγραμμα «Μεταφορές» θα επικεντρωθεί στη χρηματοδότηση δράσεων σε μέσα σταθερής τροχιάς και ανανέωσης του στόλου των αστικών λεωφορείων με ηλεκτροκίνητα οχήματα.

Συνέργειες εντοπίζονται με:

α) το ΕΤΘΑΥ θα συνδράμει στους ειδικούς στόχους του ΣΠ2 και πιο συγκεκριμένα στη προώθηση της Βιώσιμης Γαλάζιας Οικονομίας, στη διατήρηση της θαλάσσιας και παράκτιας βιοποικιλότητας με στόχο την προστασία και την αποκατάσταση υδρόβιων οικοσυστημάτων, στο μετριασμό του περιβαλλοντικού αποτυπώματος και στην προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή με δράσεις βιώσιμης αλιείας, δράσεις υδατοκαλλιέργειας, μεταποίησης και εμπορίας προϊόντων αλιείας, καθώς και με δράσεις για διασφάλιση ασφαλών, προστατευμένων, καθαρών θαλασσών που υπόκεινται σε βιώσιμη διαχείριση.

β) το ΕΓΤΑΑ στη μείωση της χρήσης φυσικών πόρων και βιώσιμης διαχείρισής τους, στην προώθηση της ενεργειακής αποδοτικότητας στη γεωργία και στη χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας για γεωργική χρήση, στη διατήρηση της βιοποικιλότητας στον αγροτικό χώρο και την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή.

γ) το ΤΔΜ για τις δράσεις που αφορούν στη δίκαιη μετάβαση των επηρεαζόμενων περιοχών και σχετίζονται με τον τομέα της ενέργειας, με την προστασία και αποκατάσταση των οικοσυστημάτων και του περιβάλλοντος.

Στόχος Πολιτικής 3:

Όλες οι παρεμβάσεις χρηματοδοτούνται από το ΕΤΠΑ και το ΤΣ. Το ΤΣ θα εστιάσει σε παρεμβάσεις εθνικής ή/ και διαπεριφερειακής κλίμακας, στο βασικό και αναλυτικό Δίκτυο ΔΕΔ-Μ, ενώ το ΕΤΠΑ θα χρηματοδοτήσει παρεμβάσεις τόσο εντός όσο και εκτός ΔΕΔ-Μ.

Από τα ΠΕΠ θα χρηματοδοτηθούν κυρίως έργα εκτός ΔΕΔ-Μ, έργα οδικής ασφάλειας και παρεμβάσεις σε λιμένες περιφερειακού ενδιαφέροντος. Δύναται επίσης να χρηματοδοτηθούν παρεμβάσεις διασύνδεσης με το ΔΕΔ-Μ εντός του εθνικού δικτύου.

Το Τομεακό Πρόγραμμα θα εστιάσει σε έργα του βασικού και αναλυτικού ΔΕΔ-Μ, έργα υποδομών και μέσων των συστημάτων αστικών μεταφορών. Ειδικά στις λιμενικές μεταφορές θα χρηματοδοτηθούν παρεμβάσεις διασφάλισης της διασυνδεσιμότητας και της εδαφικής συνοχής των νησιών, σε συνάρτηση με την Εθνική Λιμενική Πολιτική.

Στόχος Πολιτικής 4

Οι δράσεις που προωθούν την παροχή ισότιμης πρόσβασης σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης και κατάρτισης εμπίπτουν στον ΣΠ4. Δράσεις που υλοστηρίζουν την έρευνα και την ανάπτυξη των επιχειρήσεων στην τριτοβάθμια εκπαίδευση εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του ΣΠ1 ενώ παρεμβάσεις για την ενεργειακή αναβάθμιση των δομών της εκπαίδευσης, υγείας και κοινωνικών υπηρεσιών δύναται να υποστηριχθούν από το ΕΤΠΑ στο ΣΠ2 ή στο πλαίσιο χωρικών επενδύσεων.

Οι επενδύσεις στον τομέα της υγείας και της μακροχρόνιας φροντίδας υπό τον ΣΠ4, επικεντρώνονται στη βελτίωση της πρόσβασης των ευάλωτων ομάδων σε δομές υγειονομικής περίθαλψης, και μακροχρόνιας φροντίδας αντίστοιχα, λαμβάνοντας υπόψη και τις ανάγκες των περιθωριοποιημένων ατόμων, και διακρίνονται από λοιπές παρεμβάσεις με στοιχεία καινοτομίας στο πεδίο της S3 όπου θα υποστηριχθούν υπό τον ΣΠ1.

Στο πλαίσιο της ολοκληρωμένης ή άλλης εδαφικής ανάπτυξης, οι επενδύσεις: α) για την αντιμετώπιση της κοινωνικής ένταξης των περιθωριοποιημένων

ατόμων σε υποβαθμισμένες αστικές, αγροτικές και παράκτιες περιοχές καθώς και, β) για τη στήριξη του ανθρώπινου δυναμικού σε αστικές, αγροτικές και παράκτιες περιοχές με αναπτυξιακές δυνατότητες, δύνανται να προγραμματιστούν εφόσον απαιτηθεί υπό τον ΣΠ5 με τη χρήση των εδαφικών εργαλείων.

Κατά κανόνα οι πόροι για τον ΣΠ4 καταναλώνονται:

Στα Περιφερειακά Προγράμματα προκειμένου να καλυφθούν:

- οι ανάγκες υποδομών για την αγορά εργασίας, την υγεία, την μακροχρόνια φροντίδα, την εκπαίδευση και δια βίου μάθηση, την κοινωνική πρόνοια και κοινωνική ένταξη, αλλά και για τον τουρισμό και τον πολιτισμό στο πλαίσιο της συμβολής στην κοινωνικοοικονομική ανάκαμψη. Πριν την έκδοση προσκλήσεων από τα Προγράμματα για την υποβολή και ένταξη έργων υποδομής στους τομείς εκπαίδευσης και υγείας που χρηματοδοτούνται από το ΕΤΠΑ προβλέπεται να εκπονηθεί ή επικαιροποιηθεί ανάλογη χαρτογράφηση των σχετικών αναγκών,
- οι δράσεις καταπολέμησης της φτώχειας, της ενεργού και ισότιμης κοινωνικοοικονομικής ένταξης, της προώθησης της ισότητας και της ισότιμης πρόσβασης σε υπηρεσίες

Σε Τομεακά Προγράμματα, για τη χρηματοδότηση δράσεων σχετικά με: τη βελτίωση στην πρόσβαση στην απασχόληση όλων των ατόμων, την προσαρμοστικότητα επιχειρήσεων και εργαζομένων, τον εκσυγχρονισμό των θεσμών της αγοράς εργασίας και της υγείας, τη βελτίωση και ανάπτυξη των συστημάτων εκπαίδευσης, την κατάρτιση και τη δια βίου μάθηση, την κοινωνική συνοχή καθώς και με πλοτικό ή/και μεταφρυμιστικό χαρακτήρα, συμπεριλαμβανομένου του ψηφιακού μετασχηματισμού, σε όλο το πεδίο εφαρμογής του ΣΠ 4.

Στον τομέα της υγείας, οι παρεμβάσεις που θα αναπτυχθούν στα προγράμματα, ενισχύουν πρωτίστως την οικονομική προσιτότητα και προσβασιμότητα της υγειονομικής περίθαλψης και της μακροχρόνιας φροντίδας για κοινωνικά εύλωτα άτομα, χωρίς να αντικαθίστανται οι εθνικοί πόροι στον Τομέα. Ταυτόχρονα, τουλάχιστον όσον αφορά τη μακροχρόνια περίθαλψη, τα προγράμματα θα ληφθεί μέριμνα να περιλαμβάνουν συνοδευτικά κοινωνικά μέτρα και όχι μόνο μέτρα για την υγεία.

Ειδικότερα σε ότι αφορά την κάλυψη των ελάχιστων απαιτήσεων που ορίζονται στον ΕΚΤ+ και αποτυπώνονται στον πίνακα 6.2 σημειώνονται τα εξής:

- Το ποσοστό που αναμένεται να καλυφθεί στο πλαίσιο ειδικής προτεραιότητας για την Απασχόληση των Νέων στο Τομεακό Πρόγραμμα «Ανθρώπινο Δυναμικό και Κοινωνική Συνοχή» θα ανέρχεται κατ' ελάχιστον στο 14% του συνολικού διαθέσιμου προϋπολογισμού του ΕΚΤ+ της χώρας. Ωστόσο, θα υπάρξει συνδρομή στην βούληση αυξημένης υποστήριξης των νέων με την παρακολούθηση του σχετικού πεδίου παρέμβασης 134 τόσο σε δράσεις του Τομεακού Προγράμματος εκτός της στοχευμένης ειδικής προτεραιότητας, όσο και σε δράσεις άλλων Προγραμμάτων κατά την υλοποίηση, που θα συνάδουν και με το Εθνικό Σχέδιο Δράσης Εγγύησης για τη Νεολαία.
- Προβλέπονται πόροι σε ποσοστό 28% του Ταμείου να κατευθυνθούν στην Κοινωνική Ένταξη, έναντι του 25% της απαίτησης. Οι δράσεις που προγραμματίζεται να υλοποιηθούν για την καταπολέμηση της παιδικής φτώχειας θα φθάνουν το 8% έναντι του 5% (εντάσσονται στο 28% αλλά και στην συμπεριληπτική εκπαίδευση). Η επίτευξη της απαραίτητης συγκέντρωσης θα πραγματοποιηθεί με υπολογισμό από την διάθεση των πόρων σε ειδικούς

στόχους των 14 Προγραμμάτων (για το 28%) και τον κωδικό 6 της δευτερεύουσας διάστασης ΕΚΤ+ (για το 8%).

• Για την αντιμετώπιση της υλικής στέρξης θα διατεθούν διπλάσιοι πόροι από αυτούς της ελάχιστης αλαίτησης του Κανονισμού, δηλαδή στο 6% αντί για 3%. Το Τομεακό Πρόγραμμα «Ανθρώπινο Δυναμικό και Κοινωνική Συνοχή» θα έχει ειδική προτεραιότητα με το 6% των πόρων του ΕΚΤ+ για την αντιμετώπιση της υλικής στέρξης.

• Για τη στήριξη των κοινωνικών εταίρων και των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών, θα διατεθούν πόροι τουλάχιστον στο 0,65% του ΕΚΤ+, τόσο στο πλαίσιο των τομεακών όσο και των περιφερειακών προγραμμάτων. Η επίτευξη της απαραίτητης συγκέντρωσης θα πραγματοποιηθεί με τον υπολογισμό σχετικού ποσού στον πίνακα με τις δευτερεύουσες διαστάσεις ΕΚΤ+.

Συμπληρωματικά, θα χρηματοδοτηθούν από:

α) Το ΤΑΜ δράσεις για την αντιμετώπιση των κοινωνικοοικονομικών συνεπειών της μετάβασης που αποτελεί σημαντική προτεραιότητα και προϋποθέτει παρεμβάσεις για την προσαρμογή και ανάπτυξη δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού σε επαγγέλματα και κλάδους που περιλαμβάνονται στο συνολικά διαφοροποιημένο οικονομικό σχεδιασμό που επιδιώκει το Πρόγραμμα ΔΑΜ.

β) Το ΤΑΜΕ δράσεις που επικεντρώνονται στην βραχυχρόνια πρόωμη ένταξη (υποδοχή). Θα επιδιωχθεί η μέγιστη δυνατή ενέργεια των Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ με το Ταμείο Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης, το Ταμείο Εσωτερικής Ασφάλειας και το Ταμείο για την Ολοκληρωμένη Διαχείριση Συνόρων κυρίως μέσω της Εθνικής Αρχής Συντονισμού ενώ η διπλή χρηματοδότηση θα αποφευχθεί από το ενιαίο Σύστημα Διαχείρισης και Ελέγχου και τη δια-λειτουργικότητα των ολοκληρωμένων πληροφοριακών συστημάτων παρακολούθησης των παρεμβάσεων. Ειδικότερα όσον αφορά στη ενέργεια του Στόχου Πολιτικής 4 με το ΤΑΜΕ, το ΤΑΜΕ θα χρηματοδοτήσει κυρίως παρεμβάσεις πρόωμης κοινωνικής ένταξης με έμφαση στα άτομα που διαβιούν στις δομές πρώτης υλοδοχής, ενώ το ΕΣΠΑ θα χρηματοδοτεί κυρίως παρεμβάσεις μεσο/μακροπρόθεσμης κοινωνικής ένταξης των ΥΤΧ καθώς και των ατόμων με μετανασταυτικό υπόβαθρο.

γ) Το ΕΠΘΑΥ δράσεις ανάπτυξης νέων δεξιοτήτων και βελτίωσης συνθηκών εργασίας σε τομείς ΚΑΛΠ και Βιώσιμης Γαλάζιας Οικονομίας.

δ) Το ΕΓΤΑΑ παρεμβάσεις για την υποστήριξη της κοινωνικής ένταξης, τη μείωση της φτώχειας και της οικονομικής ανάπτυξης στις αγροτικές περιοχές. Απαραίτητες δε κρίνονται συνδυαστικές δράσεις που δύναται να αφορούν τη στήριξη νέων αγροτικών επιχειρήσεων, την ενίσχυση δεξιοτήτων, την εγκατάσταση των νέων γεωργών και την ενίσχυση των γεωργο-περιβαλλοντο-κλιματικών μέτρων.

Όσον αφορά τον πολιτισμό, θα επιδιωχθεί ενέργεια με το Πρόγραμμα «Δημιουργική Ευρώπη» (τόσο σε επίπεδο επιχορηγήσεων όσο και σε επίπεδο πρωτοβουλιών όπως: Σημεία Ευρωπαϊκής Πολιτιστικής Κληρονομιάς, Πολιτιστικές Πρωτεύουσες, Βραβεία Πολιτιστικής Κληρονομιάς και Βραβείων Αρχιτεκτονικής).

Στόχος Πολιτικής 5

Υποστηρίζει την εφαρμογή ολοκληρωμένων εδαφικών στρατηγικών αξιοποιώντας όλα τα είδη παρέμβασης (από όλους τους ΣΠ) και θα χρηματοδοτηθεί από τα ΠΕΠ και το Τομεακό Πρόγραμμα Αλιείας, Υδατοκαλλιέργειας και Θάλασσας. Το ΕΓΠΑ θα αποτελέσει το βασικό Ταμείο χρηματοδότησης και το ΕΚΤ+

θα χρηματοδοτήσει δράσεις για την ανθεκτικότητα των περιοχών και των κοινοτήτων. Το ΕΤΘΑΥ υποστηρίζει την εφαρμογή ολοκληρωμένων παρεμβάσεων σε παράκτιες, νησιωτικές και αλιευτικές περιοχές στο πλαίσιο εφαρμογής Στρατηγικής Τοπικής Ανάπτυξης. Το ΕΓΤΑΑ μέσω του Στρατηγικού Σχεδίου της ΚΑΠ θα συμβάλει σημαντικά και σε συνέργεια με το ΕΣΠΑ στην ενδυνάμωση και ανάπτυξη των αγροτικών περιοχών με την εφαρμογή των τοπικών προγραμμάτων τύπου LEADER.

2. Policy choices, coordination and complementarity

Complementarities and synergies between the funds covered by the Partnership Agreement, the AMF, the ISF, the BMVI, and other Union instruments - point (b)(iii) of Article 11(1) CPR

Η συμπληρωματικότητα με τα υπόλοιπα Ενωσιακά μέσα επιδιώκεται προκειμένου να επιτευχθεί μέγιστη συνέργεια και αποτελεσματικότητα στο πλαίσιο υλοποίησης κεντρικών Ευρωπαϊκών επιλογών και πολιτικών όπως η «Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία», η «Κοινή Πολιτική Ασφαλείας και Άμυνας», η «Στρατηγική για Ευρωπαϊκή Βιομηχανική Πολιτική και στρατηγικές αλυσίδες αξίας», το «Πρόγραμμα για τη Ψηφιακή Ευρώπη», το «Πρόγραμμα για την Ενιαία Αγορά», καθώς και το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας.

Αναλυτικότερα εντοπίζονται συμπληρωματικότητες με τα εξής Ενωσιακά Μέσα:

- **ΕΤΠΑ** με :

α) το HORIZON EUROPE που αντιμετωπίζει τα θέματα των παγκόσμιων προκλήσεων, και ιδιαίτερα της κλιματικής αλλαγής και των στόχων βιώσιμης ανάπτυξης, καθώς και της Ανταγωνιστικότητας της Ευρωπαϊκής Βιομηχανίας, που προβλέπει στην τόνωση της καινοτομίας, της ανταγωνιστικότητας και της απασχόλησης. Αυτές οι συμπληρωματικότητες θα συμβάλουν στην αποτελεσματικότερη επίτευξη των στόχων του νέου Ευρωπαϊκού Χώρου Έρευνας. Σημειώνεται ότι η Ελλάδα συμμετέχει ενεργά στη διαμόρφωσή του, σύμφωνα με την Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής “Ένας νέος EXE για την έρευνα και την καινοτομία ” (COM(2020) 628 της 30.09.2020). Ειδικότερα, φιλοδοξεί να αυξήσει σημαντικά την ένταση της ερευνητικής δαπάνης (έχει τεθεί ως εθνικός στόχος το 1,81% του ΑΕΠ για το 2030 σε σχέση με το 1,27% το 2019) ενώ συμμετέχει στις εργασίες του EXE «European Forum for Transition» με στόχο τον σχεδιασμό του «Ευρωπαϊκού Συμφώνου για την Έρευνα και την Καινοτομία» (Pact for Research and Innovation). Συμμετέχει επίσης σε τρέχουσες συμπράξεις του EXE (PRIMA-Partnership for R&I in the Mediterranean Area και στην Α' Φάση του Euro HPC κ.α.), ενώ έχει ήδη εκδηλώσει ενδιαφέρον και προωθεί την συμμετοχή της σε 13 από τις 14 Ευρωπαϊκές Συμπράξεις του Α' Κύκλου. Εφαρμόζει την Σφραγίδα Αριστείας για το Πρόγραμμα των Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων (SME Instrument) στο πλαίσιο του Ορίζοντα 2020 καθώς και στο διάδοχο σχήμα στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Καινοτομίας. Επίσης, 17 από τις 28 εθνικές υποδομές του Πολυετούς Χρηματοδοτικού Σχεδίου συνδέονται με υποδομές του Ευρωπαϊκού Οδικού Χάρτη ESFRI. Περαιτέρω συνέργειες με τον Ορίζοντα Ευρώπη θα αναπτυχθούν μέσα από την συμμετοχή στο Πρόγραμμα «Widening». Είναι δυνατή επίσης η υλοποίηση συνεργειών ανάντη και κατάντη (upstream and downstream synergies), συμπεριλαμβανομένης της συμμετοχής στις Αποστολές του Horizon Europe.

β) το Invest EU,

γ) το Πρόγραμμα Ψηφιακής Ευρώπης,

δ) το Ευρωπαϊκό πρόγραμμα Βιομηχανικής Ανάπτυξης στον τομέα της Άμυνας (EDIDP),

ε) το Πρόγραμμα ενιαίας αγοράς που διευκολύνει την πρόσβαση των ΜμΕ στις αγορές καθώς και ειδικότερα μέσα όπως το Ευρωπαϊκό πρόγραμμα στήριξης

του Διαστημικού τομέα, το Πρόγραμμα «Δημιουργική Ευρώπη»,

στ) με το πρόγραμμα LIFE για δράσεις που σχετίζονται με την περιβαλλοντική προστασία και τη διαφύλαξη της βιοποικιλότητας και ειδικά τα ολοκληρωμένα έργα και τα έργα Στρατηγικού ενδιαφέροντος,

ζ) RescEu και άλλα πρωτόκολλα συνεργασίας - κατά περίπτωση - όσον αφορά στη διασυνωριακή αντιμετώπιση κινδύνων και καταστροφών.

- **ΕΤΠΑ και Τ.Σ.** με :

α) το Πρόγραμμα «Διευκόλυνση Συνδέοντας την Ευρώπη» (Connecting Europe Facility – CEF) που εξυπηρετούν την ανάπτυξη του TEN-T δικτύου και στις συνδέσεις προς αυτό. Ιδιαίτερα αυξημένη συμπληρωματικότητα αναμένεται στον τομέα των σιδηροδρομικών μεταφορών με το CEF καθώς το μεγαλύτερο μέρος των προγραμματιζόμενων και ώριμων έργων κοινού ενδιαφέροντος θα υποβληθεί προς έγκριση και χρηματοδότηση στο ελληνικό τμήμα (και όχι μόνο) των μεταφερόμενων πόρων του Τ.Σ.

β) το Invest-EU,

γ) με το πρόγραμμα LIFE για δράσεις που σχετίζονται την περιβαλλοντική προστασία και τη διαφύλαξη της βιοποικιλότητας και ειδικά τα ολοκληρωμένα έργα και τα έργα Στρατηγικού ενδιαφέροντος.

- **ΕΚΤ+** με :

α) το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (TAA): το ΕΚΤ+ θα χρηματοδοτήσει παρεμβάσεις που αφενός θα συμπληρώνουν και θα συνεργούν με τις μεταρρυθμίσεις και τις επενδύσεις που θα υλοποιηθούν στο Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης, αφετέρου θα δίνουν έμφαση στους τομείς που το ΤΑΑ αποφασίζεται να χρηματοδοτήσει λιγότερο (περισσότερο κοινωνικής διάστασης). Η απόφαση της χώρας να δεσμεύσει στο ΕΣΠΑ αυξημένους πόρους στις ελάχιστες απαιτήσεις του Κανονισμού ΕΚΤ+ συνηγορούν υπέρ αυτής της προσέγγισης.

Ενδεικτικά αναφέρεται πως μια ολοκληρωμένη προσέγγιση για την κοινωνική στέγαση θα αποτελέσει προτεραιότητα στη νέα Προγραμματική Περίοδο σε συνδυασμό με τις σχετικές δράσεις του Εθνικού Σχεδίου Ανάκαμψης και της γενικής εθνικής πολιτικής για την κοινωνική ένταξη,

β) το HORIZON EUROPE,

γ) το Erasmus,

δ) το Ευρωπαϊκό Ταμείο για την Παγκοσμιοποίηση (ΕΠΠ όπου το ΕΚΤ+ θα συνεχίσει να στηρίζει τα μέτρα που λαμβάνονται σε προηγούμενα στάδια και προληπτικά, ενώ το ΕΠΠ θα παραμείνει ένα ταμείο ενεργοποίησης σε περιπτώσεις έκτακτης ανάγκης εκτός του ΠΔΠ,

ε) το Πρόγραμμα Ψηφιακή Ευρώπη για ψηφιακές δεξιότητες που απαιτούνται για την ανάπτυξη των τεχνολογιών αιχμής, όπως η τεχνητή νοημοσύνη, οι

υπολογιστές υψηλής απόδοσης και η ασφάλεια στον κυβερνοχώρο,

στ) σκέλος επιμερισμένης διαχείριση και το σκέλος άμεσης διαχείρισης EaSI,

ζ) το Πρόγραμμα «Η ΕΕ για την υγεία»,

η) το Πρόγραμμα «Δημιουργική Ευρώπη».

• **TAM** με :

α) τον 2ο Πυλώνα του Μηχανισμού Δίκαιης Μετάβασης «InvestEU» αναμένεται να στηριχθεί περαιτέρω ο οικονομικός μετασχηματισμός που επιχειρείται στις επηρεαζόμενες περιοχές συμβάλλοντας στον εν λόγω ειδικό στόχο,

β) τον 3ο Πυλώνα του Μηχανισμού Δίκαιης Μετάβασης «Δανειακή Διευκόλυνση Δημόσιου Τομέα»,

γ) με το HORIZON EUROPE σε θέματα νέων ενεργειακών τεχνολογιών όπως οι τεχνολογίες Υδρογόνου, βιώσιμης γεωργικής παραγωγής, τεχνολογίες περιβάλλοντος,

δ) με το LIFE για δράσεις που σχετίζονται την περιβαλλοντική προστασία και τη διαφύλαξη της βιοποικιλότητας.

• **ΕΤΘΑΥ** με :

α) το Invest-EU σε μεγάλες επενδυτικές δράσεις στον τομέα των υδατοκαλιεργειών και σε δράσεις βιώσιμης ανάπτυξης των παράκτιων περιοχών,

β) το HORIZON EUROPE για δράσεις ανάπτυξης νέων τεχνολογιών προστασίας των θαλάσσιων οικοσυστημάτων, ιχθυοασιμότητας αλιευμάτων και βελτίωσης της ανταγωνιστικότητας των αλιευτικών επιχειρήσεων και των αγορών καθώς και θεμάτων που άπτονται των στόχων της Αποστολής «Υγείς ωκεανοί, υγιείς θάλασσες και υγιή παράκτια και εσωτερικά ύδατα».

γ) το LIFE ειδικά για δράσεις σχεδιασμού και πιλοτικών εφαρμογών προστασίας της βιοποικιλότητας και των οικοσυστημάτων.

δ) το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (TAA) για θέματα που σχετίζονται με την υποστήριξη της υδατοκαλιέργειας και της ναυτιλιακής πολιτικής.

Για τα Ταμεία TAME, TEA και Μέσο Διαχείρισης των Συνόρων και Θεωρήσεων θα προωθηθεί η συνέργεια με :

α) το HORIZON EUROPE αλλά και με το EDIDP για τις παρεμβάσεις ανάπτυξης τεχνολογιών κυβερνοασφάλειας και άλλων τεχνολογιών που αναπτύσσονται για τη διαχείριση κρίσεων και προστασίας της ασφάλειας του πολίτη αλλά και δράσεις κοινωνικής καινοτομίας,

β) τα προγράμματα «Ψηφιακή Ευρώπη», «Δικαιοσύνη» και «Δικαιώματα και αξίες» όσον αφορά τη βελτίωση της διασυνοριακής συνεργασίας, την

ανταλλαγή γνώσεων και ορθών πρακτικών, ιδίως για την ασφάλεια των υποδομών και των δημόσιων χώρων, την ασφάλεια στον κυβερνοχώρο,

γ) το Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα Βιομηχανικής Ανάπτυξης στον Τομέα της Άμυνας, στην ανάπτυξη τεχνολογιών τηλε-επιτήρησης και κυβερνοασφάλειας και σε άλλες τεχνολογίες που αναπτύσσονται για τη προστασία των συνόρων,

δ) το Μηχανισμό Γειτονίας, Ανάπτυξης και Διεθνούς Συνεργασίας για την προώθηση της σταθερότητας, ασφάλειας και ευημερίας, σε χώρες κοντά στα σύνορα της ΕΕ.

Το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (ΤΑΑ) θα χρηματοδοτήσει μεταρρυθμίσεις και επενδύσεις με συμπληρωματικά χαρακτηριστικά στις παρεμβάσεις που θα αναπτυχθούν στο πλαίσιο του ΕΣΠΑ. Η δομή του Συστήματος Διαχείρισης και Ελέγχου του ΕΣΠΑ καθώς και το Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημά του διασφαλίζουν την αποφυγή της διπλής χρηματοδότησης με άλλα Ταμεία.

3. Contribution to the budgetary guarantee under InvestEU with justification¹

Reference: point (g) of Article 11(1) and Article 14 CPR

Table 2A: Contribution to InvestEU (breakdown by year)

Contribution from		Contribution to InvestEU window(s)	Breakdown by year					Total	
Fund	Category of region		2021	2022	2023	2024	2025		2026

¹Contributions shall not affect the annual breakdown of financial appropriations at the MFF level for a Member State

Table 2B: Contribution to InvestEU (summary)

Fund	Category of region	Sustainable Infrastructure	Research, Innovation and Digitisation	SME	Social Investment and Skills	Total
		(a)	(b)	(c)	(d)	(f)=(a)+(b)+(c)+(d)
Total						

Justification, taking into account how those amounts contribute to the achievement of policy objectives selected in the Partnership Agreement in line with Article 10(1) of the InvestEU Regulation

--

4. Transfers¹

MS requests a	☒ transfer between categories of region
	☐ transfer to instruments under direct or indirect management
	☒ transfer between ERDF, ESF+, Cohesion Fund or to another Fund or Funds
	☒ transfer of ERDF and ESF+ resources as complementary support to the JTF
	☐ transfers from European Territorial Cooperation to Investment for Jobs and Growth

¹Transfers shall not affect the annual breakdown of financial appropriations at the MFF level for a Member State

4. Transfers

4.1. Transfers between categories of region

Reference: point (e) of Article 11(1) and Article 111 CPR

Table 3A: Transfers between categories of region (breakdown by year)

Transfer from	Transfer to	Breakdown by year								
		2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	Total	
Category of region	Category of region									
Λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες	Μετάβαση	101.607.979,00	104.532.677,00	107.709.199,00	110.324.753,00	113.045.750,00	115.844.842,00	118.726.350,00	771.791.550,00	

Table 3B: Transfer between categories of region (summary)

Category of region	Allocation by category of region	Transfer to	Transfer amount	Share of the initial allocation transferred	Allocation by category of region after the transfer
Μετάβαση	1.860.664.958,00				2.632.456.508,00
Λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες	15.435.831.003,00	Μετάβαση	771.791.550,00	5,00%	14.664.039.453,00

Justification

Η αρχική κατανομή των πόρων μεταξύ των Περιφερειών ΛΑΠ/MET είναι αναντίστοιχη με το δυναμικό και τις προκλήσεις που πρέπει να αντιμετωπιστούν κατά την επόμενη περίοδο στις 2 Περιφέρειες μετάβασης. Ενδεικτικά μεγέθη των πληθυσμιακών, οικονομικών, διαρθρωτικών, κοινωνικών και αναπτυξιακών χαρακτηριστικών μεταξύ των Περιφερειών ΛΑΠ/MET, αναδεικνύουν το πλήθος και την ένταση των αναγκών αλλά και του δυναμικού των Περιφερειών μετάβασης.

Στην Περιφέρεια Αττικής συγκεντρώνεται το 35% του πληθυσμού και καταγράφεται (2017) το 47% του ΑΕΠ, το 36% της απασχόλησης, το 27% του

πλήθους των επιχειρήσεων και το 65% του κύκλου εργασιών των επιχειρήσεων της χώρας. Ο μέσος όρος (2015-2019) της ανεργίας είναι 21,32 %, ακριβώς ίσος με το εθνικό ποσοστό και πολύ υψηλός συγκριτικά με όλες τις χώρες της ΕΕ. Από τα ανωτέρω εύλογα εκτιμάται πως το πραγματικό επίπεδο ευημερίας του πληθυσμού είναι καλύτερο του διαφαινόμενου από το κριτήριο του κατά κεφαλήν ΑΕΠ. Οι συνέπειες της ύφεσης λόγω της πανδημίας εκτιμώνται πως είναι ιδιαίτερα έντονες στην Περιφέρεια Αττικής καθώς εμφανίζει μεγάλη εξάρτηση από τους κλάδους του εμπορίου, των μεταφορών και του τουρισμού που πλήττονται ιδιαίτερα.

Στην Περιφέρεια Αττικής συγκεντρώνεται επίσης (με πολύ μεγαλύτερη ένταση από πολλές ευρωπαϊκές χώρες) πολύ μεγάλο τμήμα των οικονομικών και τεχνικών υποδομών της χώρας. Η υπερσυγκέντρωση έχει σαν αποτέλεσμα η αναπτυξιακή πορεία της Περιφέρειας Αττικής να είναι απολύτως καθοριστική για ολη την ελληνική οικονομία, τις παραγωγικές δυνατότητές της, τις περιβαλλοντικές επιδόσεις, την κοινωνική συνοχή και την ένταξη ευπαθών ομάδων στην κοινωνική και οικονομική ζωή.

Η υψηλή πυκνότητα πληθυσμού και τα μεγάλα μεγέθη τουριστικής δραστηριότητας προκαλούν αυξανόμενες πιέσεις στα συστήματα υποδομών και δημιουργούν διευρυνόμενες ανάγκες μεγέθυνσης και εκσυγχρονισμού τους. Η μεγάλη συγκέντρωση ερευνητικών και οικονομικών υποδομών προσφέρει την ευκαιρία αξιοποίησής τους, ώστε να λειτουργήσουν ως κρίσιμοι επιταχυντές για το μετασχηματισμό του παραγωγικού συστήματος και τη διάχυση των ωφελειών σε όλο τον οικονομικό ιστό της χώρας.

Η σε υψηλό βαθμό συγκέντρωση πληθυσμών που ζούν σε συνθήκες φτώχειας, που αναζητούν εργασία, οικονομικών μεταναστών και προσφύγων, δημιουργεί επιπρόσθετα μια πολύ πιεστική ανάγκη διαρθρωτικών και ενεργητικών πολιτικών για την ομαλή και ασφαλή κοινωνική ένταξη και είσοδο στην αγορά εργασίας. Ιδιαίτερα μετά την κρίση της πανδημίας covid-19, αναδεικνύονται ακόμα περισσότερο οι σχετικές ανάγκες σε κοινωνικές υποδομές και στην παροχή στοχευμένων και ποιοτικών υπηρεσιών κοινωνικής ένταξης. Αποτελεί μάλιστα μοναδικό χαρακτηριστικό για τις δύο Περιφέρειες Μετάβασης το γεγονός ότι υλέστησαν μαζί με το Β. Αιγαίο (που είναι στην κατηγορία λιγότερο ανεπτυγμένων περιφερειών) τη μεγαλύτερη πίεση από τις μεταναστευτικές και προσφυγικές ροές των τελευταίων ετών. Το μεν Ν. Αιγαίο ως απευθείας χώρας εισροών η δε Αττική ως η κατάληξη της μεγάλης μάζας των οικονομικών μεταναστών και προσφύγων. Οι εξαιρετικά αυξημένες ροές είχαν σαν αποτέλεσμα περαιτέρω πίεση και επιδείνωση στην οικονομία των περιφερειών αυτών, στην κοινωνική συνοχή και την κοινωνική ένταξη, στο σύστημα υγείας και φυσικά στις υποδομές. Οι ανάγκες συνεπώς αύξησης των διαθέσιμων πόρων κυρίως για δράσεις των ΣΠ 2,3,4 και 5 στις περιφέρειες Μετάβασης αποτελούν μια ακόμα ισχυρή και μοναδική επίσημη για τα ευρωπαϊκά δεδομένα, αιτιολόγηση της απόφασης μετακίνησης πόρων εκ μέρους των ελληνικών αρχών.

Η Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου καταγράφει μέσο όρο (2014-2018) του δείκτη κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε ΜΑΔ ίσο με 76 (ΕΕ-27 = 100) έναντι 69,4 της χώρας. Ευρίσκεται επομένως οριακά άνω του κατωφλίου για την κατάταξη της ως μεταβατική Περιφέρεια και η επίδοση της είναι κατά 10% μόνο ανώτερη του εθνικού μέσου όρου. Το ποσοστό του μη ενεργού πληθυσμού των ηλικιών 18-24 είναι της τάξης του 40% (2018), που είναι η χειρότερη επίδοση μεταξύ των 13 Περιφερειών.

Η πολύ υψηλή εξάρτηση της οικονομίας των νησιών από τον τουρισμό καθιστά εύαλωτες τις τοπικές οικονομίες στις διακυμάνσεις των παγκόσμιων τουριστικών ροών. Η αρνητική αυτή συνθήκη αποκτά ιδιαίτερη ένταση την τρέχουσα περίοδο της παγκόσμιας κρίσης λόγω πανδημίας. Είναι ιδιαίτερα σημαντική τόσο η ανάγκη διεύρυνσης και διαφοροποίησης του τουριστικού προϊόντος όσο και η διεύρυνση της παραγωγικής βάσης της Περιφέρειας για να επιτευχθεί η ανθεκτική και βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη της.

Η Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου με κύριο χαρακτηριστικό την πολυνησιωτικότητα παρουσιάζει επίσης ιδιαίτερα χαρακτηριστικά, όπως το μικρό μέγεθος του μόνιμου πληθυσμού σε αντιδιαστολή με το πολύ υψηλό πλήθος επισκεπτών (με ιδιαίτερα έντονη εποχικότητα), τα αυξημένα κόστη παραγωγής έργων, τα προβλήματα συνδεσιμότητας και τις πολλαπλότητες έναντι της ηπειρωτικής χώρας ανάγκες υποδομών.

Η μικρή κλίμακα του χώρου, η στενή οικονομική βάση, η συχνά παρατηρούμενη ανεπάρκεια φυσικών (καλλιεργήσιμη γη, πόσιμο νερό) και ανθρωπίνων πόρων, σε συνδυασμό με τις πιέσεις που δημιουργούνται από την εποχική σφύρευση πολύ μεγάλου πλήθους επισκεπτών, απαιτούν την κατά προτεραιότητα αντιμετώπιση με στοχευμένες και κατάλληλης κλίμακας παρεμβάσεις των εμφανιζόμενων κινδύνων.

Οι σημαντικότερες προκλήσεις είναι η βελτίωση των τεχνικών υποδομών, η διαφύλαξη των ευπαθών περιβαλλοντικών και πολιτιστικών πόρων, η διεύρυνση/ διαφοροποίηση της οικονομικής βάσης, η αξιοποίηση του δυναμικού ΑΠΕ, η διασφάλιση ποιοτικών υπηρεσιών εκπαίδευσης και υγείας.

Κάποια από τα προαναφερθέντα χαρακτηριστικά παρατηρούνται κατά περίπτωση και στις υπόλοιπες Περιφέρειες της χώρας. Η μεγάλη όμως ανισορροπία στα διατιθέμενα κονδύλια για τις δύο κατηγορίες Περιφερειών δημιουργεί την ανάγκη «εξισορρόπησης». Σημειώνεται ότι το μέσο εισόδημα 2007-2009 και 2015-2017 για τις Περιφέρειες της Αττικής και του Νοτίου Αιγαίου μειώθηκε κατά -27 και -38 μονάδες αντίστοιχα σε σύγκριση με το μέσο ευρωπαϊκό εισόδημα (EE=100).

Η κατά κεφαλήν ενίσχυση των Περιφερειών της Αττικής και του Νοτίου Αιγαίου ως αποτέλεσμα της μεθοδολογίας κατανομής πόρων που εφαρμόζεται από την Επιτροπή, υπολογίζεται για τη νέα Π.Π. στα 438 € όταν ήδη ανερχόταν στα 595 € σε τρέχουσες τιμές κατά την περίοδο 2014-2020. Εκτιμάται συνεπώς ως απολύτως αναγκαία και αιτιολογημένη η χρήση της σχετικής δυνατότητας που προβλέπει ο Κανονισμός για τη μεταφορά πόρων από κατηγορία περιφερειών σε άλλη. Η μεταφορά θα ανέλθει σε ποσοστό 5% της αρχικής κατανομής, από τις Λιγότερο Ανεπτυγμένες Περιφέρειες στις Περιφέρειες Μετάβασης, προκειμένου να καλυφθούν σε κάποιο βαθμό οι ζωτικής σημασίας ανάγκες και να αξιοποιηθούν οι ευκαιρίες των δύο Περιφερειών αυξάνοντας την κατακεφαλήν ενίσχυση σε αυτές στα 625 € σε τρέχουσες τιμές.

4. Transfers

4.2. Transfers to instruments under direct or indirect management

Reference: Article 26(1) CPR

Table 4A: Transfers to instruments under direct or indirect management where such possibility is provided for in the basic act * (breakdown by year)

Transfer from		Transfer to Instrument	Breakdown by year						
Fund	Category of region		2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027

* Transfers may be made to any other instruments under direct or indirect management; where such possibility is provided for in the basic act. Number and names of the relevant Union instruments will be specified accordingly

Table 4B: Transfers to instruments under direct or indirect management where such possibility is provided for in the basic act* (summary)

Fund	Category of region	Total
Total		

* Transfers may be made to any other instruments under direct or indirect management; where such possibility is provided for in the basic act. Number and names of the relevant Union instruments will be specified accordingly

Justification

--

4. Transfers

4.3. Transfers between ERDF, ESF+ and Cohesion Fund or to another Fund or Funds

Reference: Article 26(1) CPR

Table 5A: Transfers between ERDF, ESF+ and Cohesion Fund and to other Fund or Funds* (breakdown by year)

Transfers from		Transfers to		Breakdown by year							
Fund	Category of region	Fund	Category of region	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	Total
ΕΤΠΑ	Μετάβαση	BMVI		4.865.509,00	5.005.558,00	5.157.666,00	5.282.912,00	5.413.207,00	5.547.242,00	5.685.224,00	36.957.318,00
ΕΤΠΑ	Λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες	BMVI		40.364.014,00	41.526.030,00	42.787.968,00	43.828.075,00	44.908.372,00	46.019.053,00	47.159.525,00	306.593.037,00
ΕΚΤ+	Μετάβαση	BMVI		2.483.305,00	2.554.785,00	2.632.419,00	2.696.343,00	2.762.845,00	2.831.255,00	2.901.678,00	18.862.630,00
ΕΚΤ+	Λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες	BMVI		20.601.372,00	21.194.453,00	21.838.533,00	22.369.393,00	22.970.765,00	23.487.645,00	24.069.732,00	156.481.893,00
ΤΣ		BMVI		11.942.427,00	12.285.818,00	12.658.793,00	12.965.764,00	13.285.116,00	13.613.633,00	13.951.822,00	90.703.373,00
ΕΜΦΑΦ		BMVI		1.376.095,00	1.837.992,00	1.765.402,00	1.690.442,00	1.499.188,00	1.528.363,00	1.552.395,00	11.249.877,00

* Transfers between ERDF and ESF+ can only be done within the same category of region

Table 5B: Transfers between ERDF, ESF+ and CF and to other Fund or Funds (summary)

Transfer from		Transfer to										
Fund	Category of region	ΕΤΠΑ			ΕΚΤ+		ΤΣ	ΕΜΦΑΦ	ΤΑΜΕ	ΤΕΑ	BMVI	Total
		More developed	Transition	Less developed	More developed	Transition						
ΕΤΠΑ	Μετάβαση											36.957.318,00
ΕΤΠΑ	Λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες											306.593.037,00

EKT+	Μεταβίβαση									18.862.630,00	18.862.630,00
EKT+	Λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες									156.481.893,00	156.481.893,00
ΤΣ										90.703.373,00	90.703.373,00
EMFAF										11.249.877,00	11.249.877,00
Total										620.848.128,00	620.848.128,00

* Transfer to other programmes. Transfers between ERDF and ESF+ can only be done within the same category of region.

Justification

Η γεωγραφική θέση της χώρας, το νησιωτικό σύμπλεγμα, η μεγάλη διέλευση σκαφών, το πλήθος των σημείων εισόδου από το οποίο μπορεί να διέλθει κανείς νόμιμα ή μη και η μεγάλη πίεση που δέχτηκε η χώρα την προηγούμενη περίοδο, καθιστούν τις ανάγκες για τη συνέχιση αποτελεσματικής φύλαξης των συνόρων, εξαιρετικά αυξημένες. Στόχος των ελληνικών αρχών, που αποτελεί και κοινό ευρωπαϊκό στόχο, είναι να επιτευχθεί η διατήρηση των ροών από τα ανατολικά σύνορα, χερσαία και θαλάσσια, σε χαμηλά επίπεδα γεγονός που εν τέλει θα συμβάλει στη διατήρηση της κοινωνικής συνοχής στην Ελλάδα και στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Προκειμένου να διασφαλιστεί η διαρκής και αποτελεσματική φύλαξη των θαλασσίων συνόρων είναι απαραίτητο να βρίσκεται συνεχώς σε πλήρη επιχειρησιακή ετοιμότητα το σύνολο του στόλου του Λ.Σ.-ΕΛ.ΑΚΤ. λόγω της έκτασης και της διασποράς των περιστατικών. Αυτό προϋποθέτει τεράστιες χρηματοδοτικές ανάγκες για τη συντήρηση και την αναβάθμιση των ιδιαίτερα δαπανηρών πλοίων και εναερίων μέσων καθώς και για την ανανέωσή τους μέσω της προμήθειας νέων με σκοπό να λειτουργούν με απόλυτη ασφάλεια και να φέρουν εξοπλισμό επιτήρησης τελευταίας τεχνολογίας. Ενδεικτικά επισημαίνεται ότι κατά την τελευταία τριετία τα περιπολικά μέσα επιφανείας του Λ.Σ.-ΕΛ.ΑΚΤ. πραγματοποιήσαν κατά μέσο όρο ετησίως πάνω από 90.000 ώρες περιπολίας διανύοντας πάνω από 650.000 ν.μ.

Ο αρχικά διαθέσιμος προϋπολογισμός του Ταμείου BMVI για τη χώρα μας (558 εκ. €) είναι πολύ χαμηλότερος σε σχέση με τις πραγματικές ανάγκες που εκτιμώνται για την προγραμματική περίοδο 2021-27 να ξεπεράσουν τα 2,5 δις. €. Την ίδια στιγμή, είναι εξαιρετικά δύσκολο να καλυφθούν οι αυξημένες αυτές ανάγκες από τον αμιγώς εθνικό προϋπολογισμό δεδομένων των δημοσιονομικών περιορισμών που εξακολουθούν να ισχύουν σε συνέχεια της οικονομικής κρίσης και της πανδημίας, ενώ ο κίνδυνος να μην είναι δυνατή η υλοποίηση καλών πρακτικών που αναπτύχθηκαν και εφαρμόστηκαν κατά την ΠΠ 2014-20. Όλα τα παραπάνω καθιστούν επιβεβλημένη και αιτιολογημένη τη μεταφορά πόρων σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο άρθρο 26 του Κανονισμού Κοινών Διατάξεων, 3% των αρχικά κατανεμημένων πόρων από ΕΠΠΑ, ΕΚΤ+, Ταμείο Συνοχής και ΕΤΘΑΥ στο πρόγραμμα BMVI που θα διαχειρίζεται η χώρα.

4. Transfers

4.4. Transfer of ERDF and ESF+ resources as complementary support to the JTF, with justification¹

Reference: Article 27 CPR

Table 6A: Transfer of ERDF and ESF+ resources as complementary support to the JTF (breakdown by year)

Fund	Category of region	Fund	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	Total
ΕΤΠΑ	Μετάβαση	JTF*	4.792.147,00	4.930.129,00	5.079.971,00	5.203.521,00	5.331.772,00	5.463.606,00	5.598.854,00	36.400.000,00
ΕΤΠΑ	Λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες	JTF*	52.620.487,00	54.135.610,00	55.780.950,00	57.137.600,00	58.545.877,00	59.993.481,00	61.478.590,00	399.692.595,00
ΕΚΤ+	Μετάβαση	JTF*	1.198.060,00	1.232.537,00	1.269.983,00	1.300.813,00	1.332.885,00	1.365.879,00	1.399.843,00	9.100.000,00
ΕΚΤ+	Λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες	JTF*	13.155.377,00	13.533.952,00	13.945.129,00	14.283.657,00	14.635.836,00	14.998.122,00	15.371.076,00	99.923.149,00

* JTF resources should be complemented with ERDF or ESF+ resources of the category of region where the territory concerned is located

¹This transfer is preliminary. It should be confirmed or corrected at the first adoption of programme(s) with JTF allocation as indicated in Annex V

Table 6B: Transfer of ERDF and ESF+ resources as complementary support to the Just Transition Fund (summary)

Article 3 JTF Regulation allocation prior to transfers: 363.410.496,00

Transfer (complementary support) per category of region from:		Transfers to JTF to the territory located in *:
ΕΤΠΑ	Μετάβαση	36.400.000,00
ΕΤΠΑ	Λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες	399.692.595,00
ΕΚΤ+	Μετάβαση	9.100.000,00
ΕΚΤ+	Λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες	99.923.149,00

Total	Μετάβαση	45.500.000,00
Total	Λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες	499.615.744,00

* JTF resources should be complemented with ERDF or ESF+ resources of the category of regions where the territory concerned is located

Justification

Σύμφωνα με το σχέδιο κανονισμού ΤΔΜ, άρθρο 10 παράγραφος 2, «το σύνολο των πόρων του ΕΤΠΑ και του ΕΚΤ + που μεταφέρονται στο ΤΔΜ δεν υπερβαίνει το τριπλάσιο του ποσού της στήριξης από το ΤΔΜ στην εν λόγω προτεραιότητα». Το σύνολο των πόρων του ΕΤΠΑ και του ΕΚΤ + που μεταφέρθηκαν στο ΤΔΜ στην περίπτωση της Ελλάδας ανέρχεται σε 1,5 φορές τα κονδύλια του ΤΔΜ, δηλαδή πολύ χαμηλότερα από το επιτρεπτό όριο. Επίσης, επισημαίνεται ότι στην πρώτη έκδοση του κανονισμού ΤΔΜ, η διάθεση πρόσθετων κονδυλίων ήταν υποχρεωτική.

Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις του Ινστιτούτου Οικονομικών Ερευνών (IOBE), μόνο οι περιφέρειες εξόρυξης άνθρακα θα υποστούν σφραγιστικά ζημία ύψους 1,326.7 εκατ. EUR στην ΑΠΑ τους έως το 2029 σε σύγκριση με το 2019, στο σενάριο «Business as Usual». Από την αρχική αξιολόγηση του IOBE προκύπτει ότι θα χρειαστούν περισσότεροι πόροι για την αντιστάθμιση της απολεσθείσας ΑΠΑ έως το 2029, λόγω της σταδιακής κατάργησης του άνθρακα, από εκείνους που προβλέπονται στο Πρόγραμμα ΔΑΜ για τις πληγείσες περιοχές.

Όσον αφορά στη δημιουργία θέσεων εργασίας, που αποτελεί τον κύριο στόχο του ΤΔΜ, ο IOBE εκτιμά ότι οι περιφέρειες εξόρυξης άνθρακα θα υποστούν σφραγιστικά απώλεια 13,865 θέσεων εργασίας έως το 2029 σε σύγκριση με το 2019. Από την αρχική αξιολόγηση του IOBE προκύπτει ότι θα χρειαστούν περισσότεροι πόροι για την αντιστάθμιση των απωλειών θέσεων εργασίας έως το 2029, λόγω της σταδιακής κατάργησης του άνθρακα, από εκείνους που προβλέπονται στο Πρόγραμμα ΔΑΜ για τις πληγείσες περιοχές. Αυτός είναι ένας από τους λόγους για τους οποίους αξιοποιείται η διάταξη του σχεδίου κανονισμού ΤΔΜ, άρθρο 8 για τη στήριξη παραγωγικών επενδύσεων σε επιχειρήσεις εκτός των ΜΜΕ.

Επιπλέον, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αναθεώρησε τις κατευθυντήριες γραμμές για τις περιφερειακές ενισχύσεις, προσυπογράφοντας την ανάγκη στήριξης των συγκεκριμένων περιοχών και αναγνωρίζοντας τα σχετικά επιχειρήματα της κυβέρνησης. Για τις πληγείσες ελληνικές περιφέρειες, αυτό συνεπάγεται ότι η προσέγκυση επενδύσεων αναμένεται να αυξηθεί σημαντικά και οι σχετικές χρηματοδοτικές ανάγκες θα είναι εξαιρετικά υψηλές.

Στο πλαίσιο της λογικής παρέμβασης των υποκείμενων εδαφικών σχεδίων, προωθείται η αναδιάταξη του παραγωγικού προτύπου των πληττόμενων περιοχών, το οποίο χαρακτηρίζει η υψηλή μονομέρεια και εξάρτηση από την εξόρυξη του λιγνίτη και τη συμβατική παραγωγή ενέργειας από την καύση του (η μελέτη του ΟΟΣΑ για την Ελλάδα υπολογίζει στη Δυτική Μακεδονία Location Quotient (LQ) =6.36 στον τομέα «εξόρυξη, ενέργεια, ηλεκτρική ενέργεια και ύδρευση»), το χαμηλό επίπεδο καινοτομίας των επιχειρήσεων, το αδύναμο οικοσύστημα πρόωθησης της νεοφυούς επιχειρηματικότητας και τα πολύ υψηλά ποσοστά ανεργίας (τα άτομα ηλικίας 15-24 ετών αντιμετωπίζουν ένα πρωτοφανές ποσοστό ανεργίας άνω του 60 %, το οποίο είναι διπλάσιο από το περιφερειακό ποσοστό ανεργίας και σχεδόν 10 ποσοστιαίες μονάδες υψηλότερο από τον εθνικό μέσο όρο για τη συγκεκριμένη ηλικιακή ομάδα).

Επίσης προωθούνται δράσεις ανάπλασης εγκαταλελειμμένων και ρυπασμένων εκτάσεων (~15000 εκτάρια) και εγκαταστάσεων. Από τα ανωτέρω καθίσταται

σαφές πρέπει να χρηματοδοτηθούν διάφορες πτυχές της μετάβασης. Ωστόσο, το Πρόγραμμα ΔΑΜ θα παρέχει ένα μικρό μέρος της χρηματοδότησης που θα χρειαστεί, εστιάζοντας στην ενίσχυση της επιχειρηματικότητας και της απασχόλησης (~65% του Π/Υ) αλλά και σε πιλοτικά/εμβληματικά έργα πχ στον τομέα του πράσινου υδρογόνου αντί του «White Dragon», της αναπροσαρμογής των χρήσεων γης και όχι της αποκατάστασης του εδάφους, καθώς πρόκειται για πολύ δαπανηρές δράσεις, οι οποίες θα καλυφθούν από άλλους πόρους (CEF, TAA κ.λπ.).

Προκειμένου να διασφαλιστεί ο ορθός σχεδιασμός και η εφαρμογή της μετάβασης, συστάθηκε κυβερνητικό όργανο υψηλού επιπέδου (Κυβερνητική Επιτροπή) για την λήψη στρατηγικών αποφάσεων και την επίλυση ενδεχόμενων προβλημάτων στην εφαρμογή. Η επιτροπή συνεπικουρείται από Συντονιστική Επιτροπή και Τεχνική Γραμματεία. Η διαχείριση θα γίνεται από Διαχειριστική Αρχή (ΔΑ) στο Υπουργείο Ανάπτυξης και Επενδύσεων, ενώ οι Ελληνικές Αρχές βρίσκονται σε στενή συνεργασία με την Γενική Διεύθυνση Στήριξης Διαρθρωτικών Μεταρρυθμίσεων της Ε.Επιτροπής (DG REFORM) για σχετική τεχνική υποστήριξη.

Δεδομένης της ανάγκης ενίσχυσης αδύναμων Δικαιούχων ενόψει της επικείμενης πρόκλησης να αντιμετωπίσουν αποτελεσματικά και σε σύντομο χρονικό διάστημα την υλοποίηση έργων που σχετίζονται με τη διαδικασία μετάβασης, αποφασίστηκε η ίδρυση μιας θυγατρική εταιρείας της «Εγνατίας Οδός Α.Ε.» ως κύριου δικαιούχου του Προγράμματος με σκοπό να στηρίξει τους τοπικούς Δικαιούχους στο σχεδιασμό, την ωρίμανση και την υλοποίηση των έργων.

4. Transfers

4.5. Transfers from European Territorial Cooperation goal (Interreg) to Investment for Jobs and Growth goal

Reference: Article 111(3) CPR

Table 7: Transfers from European Territorial Cooperation goal (Interreg) to Investment for Jobs and Growth goal

Transfer from European Territorial Cooperation goal (Interreg)								
	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	Total

Transfer to Investment for Jobs and Growth goal									
Fund	Category of region	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	Total

Justification

5. The form of Union contribution for technical assistance

Reference: point (f) of Article 11(1) CPR

The choice of the form of Union contribution to technical assistance	☒ Technical assistance pursuant to Article 36(4)
	☐ Technical assistance pursuant to Article 36(5)

5. The form of Union contribution for technical assistance

Justification

Οι πόροι Τεχνικής Βοήθειας που κατανέμονται στα Προγράμματα προέρχονται από όλα τα Ταμεία (ΕΤΠΑ, ΕΚΤ+, Τ.Σ. και ΕΤΘΑΥ) και στοχεύουν στην υποστήριξη της λειτουργίας και της εφαρμογής των Προγραμμάτων που χρηματοδοτούνται από τα Διαρθρωτικά Ταμεία. Μέρος των πόρων κατανέμεται στο Πρόγραμμα «Τεχνική Βοήθεια και Υποστήριξη Δικαιούχων» (περίπου το 48%) και τα υπόλοιπα κατανέμονται αναλογικά σε όλα τα τομεακά και περιφερειακά Προγράμματα.

Το Πρόγραμμα «Τεχνική Βοήθεια και Υποστήριξη Δικαιούχων» αναμένεται να διαδραματίσει κομβικό ρόλο για την έγκαιρη και αποτελεσματική υλοποίηση παρεμβάσεων υψηλής ποιότητας. Το Πρόγραμμα στοχεύει σε οριζόντιου χαρακτήρα παρεμβάσεις, οι οποίες απευθύνονται στους φορείς και τις δομές διοίκησης, συντονισμού και εφαρμογής του ΕΣΠΑ 2021-2027. Θα συμπληρώνει τις δράσεις Τεχνικής Βοήθειας που αναλαμβάνονται στο πλαίσιο των Τομεακών και Περιφερειακών Προγραμμάτων, περιλαμβάνοντας τις αναγκαίες οριζόντιες δράσεις για την ενίσχυση και τη διασφάλιση της λειτουργίας των επιτελικών δομών των Υπουργείων και του συστήματος και των δομών διοίκησης, συντονισμού και εφαρμογής του συνόλου των Προγραμμάτων που συγχρηματοδοτούνται από το ΕΤΠΑ, το ΕΚΤ+ και το Ταμείο Συνοχής και καλύπτουν το σύνολο της ελληνικής επικράτειας.

Για την οριζόντια και εξειδικευμένη βελτίωση της διοικητικής ικανότητας επιλεγμένων και σημαντικών για την υλοποίηση δικαιούχων, επιλέγεται η δημιουργία και διακριτών αξόνων προτεραιότητας που χρηματοδοτούνται σύμφωνα με το άρθρο 37 και είναι «πέραν της Τεχνικής Βοήθειας».

Η Τεχνική Βοήθεια που περιλαμβάνεται στα Τομεακά και τα Περιφερειακά Προγράμματα της περιόδου 2021-2027, υλοποιεί δράσεις Τεχνικής Βοήθειας οι οποίες αφορούν είτε σε έναν συγκεκριμένο τομέα παρέμβασης, είτε σε μία συγκεκριμένη διοικητική Περιφέρεια.

6. Thematic concentration

6.1 ERDF/CF

Reference: Article 4(3) ERDF and CF Regulation

Member State decides to	☒ comply with thematic concentration at national level
	☐ comply with thematic concentration at category of region level
	☒ take into account Cohesion Fund resources for the purpose of thematic concentration

6. Thematic concentration

6.2 ESF+

Reference: point (c) of Article 11(1) CPR and Article 7 ESF+ Regulation

Member State complies with thematic concentration requirements	for	Planned ESF+ programmes
Social inclusion, programmed under specific objectives (h) – (l) of Article 4 ESF+ Regulation	28,00%	2021EL05SFPR001 2021EL16FFPR006 2021EL16FFPR007 2021EL16FFPR008 2021EL16FFPR009 2021EL16FFPR010 2021EL16FFPR011 2021EL16FFPR012 2021EL16FFPR013 2021EL16FFPR014 2021EL16FFPR015 2021EL16FFPR016 2021EL16FFPR017 2021EL16FFPR018
Support to the most deprived, programmed under specific objectives (m), and in duly justified cases (l) of Article 4 ESF+ Regulation	6,00%	2021EL05SFPR001
Support to youth employment, programmed under specific objectives (a), (f) and (l) of Article 4 ESF+ Regulation	14,00%	2021EL05SFPR001
Support to tackling child poverty, programmed under specific objectives (f), (h) – (l) of Article 4 ESF+ Regulation	8,00%	2021EL05SFPR001 2021EL16FFPR006 2021EL16FFPR007 2021EL16FFPR008 2021EL16FFPR009 2021EL16FFPR010 2021EL16FFPR011 2021EL16FFPR012 2021EL16FFPR013 2021EL16FFPR014 2021EL16FFPR015 2021EL16FFPR016 2021EL16FFPR017 2021EL16FFPR018
Capacity building social partners and NGO's, programmed under all specific objectives except (m) of Article 4 ESF+ Regulation	0,65%	2021EL05SFPR001 2021EL16FFPR001 2021EL16FFPR002 2021EL16FFPR005 2021EL16FFPR006 2021EL16FFPR007 2021EL16FFPR008 2021EL16FFPR009 2021EL16FFPR010

	2021EL16FFPR011 2021EL16FFPR012 2021EL16FFPR013 2021EL16FFPR014 2021EL16FFPR015 2021EL16FFPR016 2021EL16FFPR017 2021EL16FFPR018
--	--

7. Preliminary financial allocation from each fund covered by the Partnership Agreement, by policy objective, JTF specific objective and Technical Assistance, at national and where appropriate regional level

Reference: point (c) of Article 11(1) CPR

Table 8: Preliminary financial allocation from ERDF, Cohesion Fund, JTF, ESF+, EMFAF by policy objective, JTF specific objective and Technical Assistance*

Policy Objectives, JTF specific objectives or technical assistance	ETHA			TS allocation at national level	JTF**			EKT+			EMFAF allocation at national level	Total
	Allocation at national level	Category of region	Allocation by category of region		Allocation at national level	Article 3 JTF resources	Article 3.A JTF resources	Allocation at national level	Category of region	Allocation by category of region		
1. Smarter Europe	4.076.951.602,00	Μετάβαση	659.547.162,00									4.076.951.602,00
		Λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες	3.417.404.440,00									
2. Greener Europe	3.125.557.275,00	Μετάβαση	480.328.329,00	2.230.350.588,00							299.376.605,00	5.655.284.468,00
		Λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες	2.645.228.946,00									
3. Connected Europe	1.008.219.944,00	Μετάβαση	154.944.622,00	629.073.243,00								1.637.293.187,00
		Λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες	853.275.322,00									
4. Social Europe	907.156.991,00	Μετάβαση	139.450.160,00				5.311.998.777,00		Μετάβαση	823.271.504,00		6.219.155.768,00
		Λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες	767.706.831,00						Λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες	4.488.727.273,00		
5. Europe closer to citizens	1.135.667.515,00	Μετάβαση	170.439.084,00								54.273.518,00	1.189.941.033,00
		Λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες	965.228.431,00									
8. JTF					1.375.059.412,00	908.526.240,00	466.533.172,00					1.375.059.412,00

7. Preliminary financial allocation from each fund covered by the Partnership Agreement, by policy objective, JTF specific objective and Technical Assistance, at national and where appropriate regional level

Justification

Η προσέγγιση των πολιτικών ανάπτυξης της Ελλάδας για τη νέα Προγραμματική Περίοδο 2021-2027 στο πλαίσιο του ΕΣΠΑ, βασίζεται στη διαπίστωση ότι η επιδίωξη της ανταγωνιστικότητας απαιτεί σύνθετη ολοκληρωμένη δράση για βελτιώσεις σε ευρύ πεδίο της οικονομικής και κοινωνικής ζωής. Η προσπάθεια καθοδηγείται από το αναπτυξιακό δυναμικό σε τομείς πολιτικής στους οποίους η χώρα μας διαθέτει ισχυρά συγκριτικά/ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα πάνω στα οποία θα επενδύσουμε για την ανάκαμψη μετά το πέρας της πανδημίας.

Ο κεντρικός στόχος για την ελληνική οικονομία, κατά τα επόμενα χρόνια, είναι η συστηματική αύξηση της παραγωγικότητας και της εξωστρέφειας της σχετικής δηλ. συμμετοχής των διεθνώς εμπορευσιμων αγαθών και υπηρεσιών στο εθνικό προϊόν, καθώς και η στενότερη διασύνδεση της παραγωγής με την τεχνολογία και την καινοτομία. Οι προτεραιότητες της χώρας όπως αποτυπώνονται και στους παραπάνω πίνακες είναι η αύξηση των επενδύσεων και των εξαγωγών ως ποσοστό του ΑΕΠ, η ενίσχυση της απασχόλησης, η επένδυση στην εκπαίδευση και τη γνώση, η αύξηση του μεγέθους των ελληνικών επιχειρήσεων, η προώθηση των τεχνολογιών αιχμής, της καινοτομίας και της ψηφιοποίησης, η επίτευξη εξαιρετικά υψηλών περιβαλλοντικών στόχων, η υποστήριξη των αδύναμων νοικοκυριών, η συνέχιση και εμβάθυνση της ψηφιακής μεταρρύθμισης στη δημόσια διοίκηση, ο εκσυγχρονισμός της εκπαίδευσης σε όλες τις βαθμίδες, η αναδιάρθρωση του συστήματος υγείας, η ενεργειακή αναβάθμιση κτιρίων και η στροφή σε ανανεώσιμες πηγές ενέργειας με άμβλυνση του κόστους μετάβασης και στήριξη των τοπικών κοινωνιών κατά την απολιγνιτοποίηση. Το Εταιρικό Σύμφωνο συνάδει απόλυτα με το Εθνικό Σχέδιο Ανάπτυξης και συνεργεί για την επίτευξη των στόχων του με το Πρόγραμμα Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας.

Η έμφαση στην προτεραιοποίηση της εξωστρεφούς, καινοτόμου και ανταγωνιστικής επιχειρηματικότητας στο πλαίσιο της αλλαγής του αναπτυξιακού υποδείγματος της χώρας αναδεικνύεται από την επιλογή κατανομής περισσότερο του 38% των πόρων του ΕΤΠΑ στον Στόχο Πολιτικής 1. Ανάλογη υψηλή προτεραιοποίηση αποδίδεται στο «πράσινο» μέρος της αναπτυξιακής δραστηριότητας της χώρας με περισσότερο από 30% των πόρων του ΕΤΠΑ και το 55% του Τ.Σ. στο Σ.Π.2. Σε αντίθεση με προηγούμενες περιόδους οι δαπάνες για υποδομές μεταφορών περιορίζονται σε χαμηλά ποσοστά γεγονός που τονίζει τη σαφή στροφή του αναπτυξιακού υποδείγματος. Η ίδια στροφή επιλέγεται και με τον περιορισμό των πόρων ΕΤΠΑ για ΣΠ4, ενώ η επένδυση στο Ανθρώπινο Δυναμικό λαμβάνει εξαιρετικά αυξημένους πόρους στο πλαίσιο του ΕΚΤ+, τους υψηλότερους που διατέθηκαν ποτέ στη χώρα. Οι Ολοκληρωμένες Χωρικές Επενδύσεις και κυρίως η Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη βρίσκουν στο πλαίσιο του Στόχου Πολιτικής 5 σημαντικότερη (>11% του ΕΤΠΑ) ενίσχυση, καθώς οι βασισμένες στις τοπικές κοινωνίες ολοκληρωμένες στρατηγικές ανάπτυξης βρίσκουν πραγματική στήριξη σε εθνικό και κυρίως περιφερειακό και τοπικό επίπεδο.

Η ανωτέρω αναφερόμενη προτεραιοποίηση και οι επιλογές των χρηματοδοτικών κατανομών σε αυτές λαμβάνουν απόλυτα υπόψη το σύνολο των Ειδικών για τη Χώρα συστάσεων (Εκθεση 2020), ενώ συμμορφώνονται απόλυτα με την Ευρωπαϊκή Σύμβαση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου.

Επιπλέον, λαμβάνει υπόψη την Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία η οποία έχει θέσει το φιλόδοξο στόχο του μετασχηματισμού της οικονομία της Ε.Ε. προς ένα βιώσιμο μέλλον, θέτοντας το πλαίσιο για την επίτευξη μιας κλιματικά ουδέτερης και κυκλικής οικονομίας το αργότερο έως το 2050. Στην κατεύθυνση αυτή, η Ελλάδα δεσμεύεται να αξιοποιήσει τα Ταμεία της Συμφωνίας Εταιρικής Σχέσης διασφαλίζοντας τη μέγιστη δυνατή επίδραση στην: παροχή καθαρής, προσιτής και ασφαλούς ενέργειας, επιτάχυνση της μετάβασης σε βιώσιμη και έξυπνη κινητικότητα, κινητοποίηση της βιομηχανίας για μια καθαρή και κυκλική οικονομία, μαζική ανακαίνιση - οικοδόμηση και ανακαίνιση με ενεργειακά και οικονομικά

αποδοτικό τρόπο, μηδενισμό της ρύπανσης για ένα περιβάλλον χωρίς τοξικά, διατήρηση και αποκατάσταση οικοσυστημάτων και βιοποικιλότητας καθιστώντας τις υπεραστικές και αστικές περιοχές ανθεκτικές στις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής, καθώς και άλλες δράσεις σε συμφωνία με τις πρωτοβουλίες της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας.

Επιπλέον, η Ελλάδα θα χρησιμοποιήσει τα Ταμεία για την κινητοποίηση της έρευνας και την προώθηση της καινοτομίας στον τομέα της αειφορίας. Τέλος, η Ελλάδα δεσμεύεται να λαμβάνει υπόψη την αρχή «μη πρόκλησης σημαντικής βλάβης» στις παρεμβάσεις όλων των Στόχων Πολιτικής. Λαμβάνοντας υπόψη ότι η Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία υπογραμμίζει ότι οι στόχοι της μπορούν να επιτευχθούν με δίκαιο και χωρίς αποκλεισμούς τρόπο ώστε κανείς να μην υστερεί σε σχέση με τους υπόλοιπους, η Ελλάδα θα υποστηρίξει τους περισσότερο ευάλωτους και εκτεθειμένους στις κοινωνικές και οικονομικές επιπτώσεις της μετάβασης, για παράδειγμα μέσω της επανακατάρτισης και της αναβάθμισης των εργασιακών δεξιοτήτων.

Ο αναπτυξιακός προγραμματισμός της χώρας για τη νέα Προγραμματική Περίοδο 2021-2027 έχει συμπεριλάβει τη συμμετοχή όλων των αρμόδιων φορέων πολιτικής σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο με στόχο την εδραίωση της εταιρικής σχέσης με το σύνολο των εμπλεκόμενων φορέων και κοινωνικών εταίρων, επιδιώκοντας την ενεργητική συμμετοχή τους σε όλες τις διαδικασίες σχεδιασμού, προετοιμασίας και διαβούλευσης του ΕΣΠΑ και των Προγραμμάτων 2021-2027 με ανοικτές, διαφανείς και συμμετοχικές διαδικασίες. Το Εθνικό Αναπτυξιακό συνέδριο, με τη συμμετοχή των παραγωγικών δυνάμεων, των κοινωνικών και επιστημονικών φορέων καθώς και των αρμόδιων αρχών για τη χάραξη πολιτικής είχε ως στόχο τη διαμόρφωση των στρατηγικών επιλογών σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο για όλα τα κρίσιμα αναπτυξιακά, κοινωνικά και οικονομικά ζητήματα της νέας προγραμματικής περιόδου. Όλοι οι ενδιαφερόμενοι κλήθηκαν να διατυπώσουν προτάσεις σε όλες τις φάσεις του σχεδιασμού μέσω εγκυκλίων, αναπτυξιακών συνεδρίων, επιτροπής σχεδιασμού πολιτικής και ομάδας συντονισμού του σχεδιασμού ΕΣΠΑ, ομάδων σχεδιασμού προγραμμάτων και σημαντική χρήση ηλεκτρονικών μέσων επικοινωνίας λόγω πανδημίας Covid-19 (ιστοσελίδα ΕΣΠΑ και Προγραμμάτων, Δίαυλος, κοκ.). Πρόκειται για μια ποιοτική εταιρική σχέση σχεδιασμού που ξεκίνησε με τις τεχνικές συναντήσεις σε περιφερειακό και θεματικό επίπεδο στο πλαίσιο της μελέτης ΟΟΣΑ.

Με την πρώτη Εγκύκλιο Σχεδιασμού (Αριθ. Πρωτ. : 60072 - 06/06/2019), οι αρμόδιοι φορείς πολιτικής μέσω των οργάνων αναπτυξιακού σχεδιασμού και των Ομάδων Χάραξης Πολιτικής οργάνωσαν τη διαβούλευση σε περιφερειακό και τομεακό επίπεδο υποβάλλοντας προτάσεις στρατηγικών επιλογών και σχεδιασμού στη Γενική Γραμματεία Δημοσίων Επενδύσεων και ΕΣΠΑ. Οι προτάσεις που προέκυψαν από τη διαδικασία αυτή αποτέλεσαν βασική εισροή για τη διαμόρφωση των πολιτικών και προτεραιοτήτων. Παράλληλα στήθηκαν τα όργανα σχεδιασμού μεταξύ των οποίων και οι Ομάδες Στόχου Πολιτικής οι οποίες συστάθηκαν ανά στόχο Πολιτικής με τη συμμετοχή των υπηρεσιών της ΕΑΣ, εκπροσώπων των φορέων πολιτικής, των κοινωνικών εταίρων και παραγωγικών φορέων καθώς και εκπροσώπων των Περιφερειών και τοπικής αυτοδιοίκησης (κατά περίπτωση). Για την οριστικοποίηση τόσο της κατανομής των πόρων όσο και των προβλεπόμενων πολιτικών του ΕΣΠΑ και των προγραμμάτων διοργανώθηκαν συναντήσεις μεταξύ των εθνικών και περιφερειακών αρχών.

Για την επίτευξη της μέγιστης δυνατής συμμετοχής στη διαβούλευση και διάχυσης της πληροφόρησης αξιοποιήθηκε η διαδικτυακή πύλη του ΕΣΠΑ και των Προγραμμάτων για την ανάρτηση των κειμένων καθώς και ο ΔΙΑΥΛΟΣ, η ηλεκτρονική πλατφόρμα για την άμεση ενημέρωση και διαβούλευση των εμπλεκόμενων φορέων.

Η διαβούλευση για τις προτεραιότητες της Προγραμματικής Περιόδου 2021-2027 ξεκίνησε το 2018 με την εκπόνηση της μελέτης του ΟΟΣΑ για την Περιφερειακή Πολιτική της Ελλάδας μετά το 2020. Στο πλαίσιο αυτό πραγματοποιήθηκαν 4 συναντήσεις σε Περιφέρειες της χώρας με εκπροσώπους των περιφερειακών και τοπικών φορέων και εκπροσώπους της κοινωνίας των πολιτών και του επιχειρηματικού τομέα. Ο αριθμός των εκπροσώπων ανήλθε στους εξακόσιους είκοσι (620) εκπροσώπους στις αντίστοιχες θεματικές ενότητες των Στόχων Πολιτικής. Οι συνομιλίες αυτές είχαν χαρακτήρα διαβούλευσης και αποσκοπούσαν στην ενσωμάτωση της υφιστάμενης εμπειρίας για την αντιμετώπιση των προβλημάτων και τον εντοπισμό των πλέον αποτελεσματικών διαδικασιών και πολιτικών για τη νέα

Προγραμματική περίοδο. Αντίστοιχες συναντήσεις πραγματοποιήθηκαν στην Αθήνα, με εκπροσώπους των Υπουργείων (τομεακών πολιτικών) και των ΕΥΔ. Παράλληλα, απαντήθηκαν ερωτηματολόγια από τους φορείς σχετικά με τις κύριες προκλήσεις και τις αναπτυξιακές προτάσεις τους για την ΠΠ 2021-2027

Οι προτάσεις των εμπλεκόμενων φορέων και κοινωνικών εταίρων οι οποίες διατυπώθηκαν κατά τη φάση σχεδιασμού, ενσωματώθηκαν από τις Ομάδες Στόχου Πολιτικής στην οριστικοποίηση των αναμενόμενων αποτελεσμάτων και προβλεπόμενων παρεμβάσεων με τις απαραίτητες προσαρμογές. Με τη δημοσιοποίηση των σχεδίων του ΕΣΠΑ στη διαδικτυακή πύλη του ΕΣΠΑ, οι φορείς και κοινωνικοί εταίροι είχαν την ευκαιρία να υποβάλλουν συγκεκριμένες προτάσεις επί των κειμένων, οι οποίες ελήφθησαν υπόψη κατά την κατάρτιση.

Ο ΟΟΣΑ σε συνεργασία με το Υπουργείο Ανάπτυξης και Επενδύσεων πραγματοποίησε τέσσερα (4) διαδικτυακά σεμινάρια (webinars) για τις δεκατρείς ελληνικές Περιφέρειες με εκατόν σαράντα δύο (142) εκπροσώπους και συμμετείχαν στελέχη των ΕΥΔ των Περιφερειών, της Περιφερειακής και τοπικής αυτοδιοίκησης καθώς και ευρύτερων φορέων που δραστηριοποιούνται σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο:

Ο πρώτος κύκλος webinars είχε θέμα «Ευρωπαϊκές πολιτικές και τοπικές έκτακτες ανάγκες. Διαμορφώνοντας το δρόμο προς τη νέα πολιτική συνοχής 2021-2027. Τρόποι αντιμετώπισης ζητημάτων τοπικής και περιφερειακής ανάπτυξης σε σύμπλευση με τη νέα προγραμματική περίοδο και τα Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία», και ο δεύτερος κύκλος είχε θέμα «Η διακυβέρνηση της περιφερειακής ανάπτυξης σε χωρικό και διοικητικό επίπεδο με τη συμμετοχή των εμπλεκόμενων μερών. Η προσέγγιση της Νέας Δημόσιας Διοίκησης και Διακυβέρνησης στην περιφερειακή ανάπτυξη: ενδυναμώνοντας τις δεξιότητες διαχείρισης ολοκληρωμένων στρατηγικών, προγραμμάτων και δράσεων περιφερειακής ανάπτυξης».

8. List of planned programmes under the funds covered by the Partnership Agreement with the respective preliminary financial allocations by fund and the corresponding contribution by category of region.

Reference: point (h) of Article 11(1) and Article 110 CPR

Table 9A: List of planned programmes¹ with preliminary financial allocations*

Title*	Fund	Category of region	Union contribution	National contribution	Total
2021EL05SFFPR001 - Ανθρώπινο Δυναμικό και Κοινωνική Συνοχή	EKT+	Μετάβαση	510.805.709,00	340.537.139,00	851.342.848,00
2021EL05SFFPR001 - Ανθρώπινο Δυναμικό και Κοινωνική Συνοχή	EKT+	Λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες	2.813.713.652,00	496.537.703,00	3.310.251.355,00
2021EL16FFPR001 - Ανταγωνιστικότητα	ΕΤΠΑ	Μετάβαση	441.962.802,00	294.641.868,00	736.604.670,00
2021EL16FFPR001 - Ανταγωνιστικότητα	ΕΤΠΑ	Λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες	2.215.814.087,00	391.026.015,00	2.606.840.102,00
2021EL16FFPR001 - Ανταγωνιστικότητα	EKT+	Μετάβαση	69.719.935,00	46.479.957,00	116.199.892,00
2021EL16FFPR001 - Ανταγωνιστικότητα	EKT+	Λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες	361.624.668,00	63.816.118,00	425.440.786,00
2021EL16FFPR001 - Ανταγωνιστικότητα	Article 3 JTF resources				
2021EL16FFPR001 - Ανταγωνιστικότητα	Article 4 JTF resources				
2021EL16FFPR001 - Ανταγωνιστικότητα	ΤΣ				
2021EL16FFPR002 - Ψηφιακός Μετασχηματισμός	ΕΤΠΑ	Μετάβαση	101.576.159,00	67.717.439,00	169.293.598,00
2021EL16FFPR002 - Ψηφιακός Μετασχηματισμός	ΕΤΠΑ	Λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες	559.520.419,00	98.738.897,00	658.259.316,00
2021EL16FFPR002 - Ψηφιακός Μετασχηματισμός	EKT+	Μετάβαση	14.170.826,00	9.447.217,00	23.618.043,00
2021EL16FFPR002 - Ψηφιακός Μετασχηματισμός	EKT+	Λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες	78.058.345,00	13.775.002,00	91.833.347,00
2021EL16FFPR002 - Ψηφιακός Μετασχηματισμός	Article 3 JTF resources				
2021EL16FFPR002 - Ψηφιακός Μετασχηματισμός	Article 4 JTF resources				
2021EL16FFPR002 - Ψηφιακός Μετασχηματισμός	ΤΣ				
2021EL16FFPR003 - Περιβάλλον και Κλιματική Αλλαγή	ΕΤΠΑ	Μετάβαση	210.736.662,00	140.491.108,00	351.227.770,00

2021EL16FFPR003 - Περιβάλλον και Κλιματική Αλλαγή	ΕΤΠΑ	Λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες	1.160.818.317,00	204.850.291,00	1.365.668.608,00
2021EL16FFPR003 - Περιβάλλον και Κλιματική Αλλαγή	ΕΚΤ+	Μετάβαση			
2021EL16FFPR003 - Περιβάλλον και Κλιματική Αλλαγή	ΕΚΤ+	Λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες			
2021EL16FFPR003 - Περιβάλλον και Κλιματική Αλλαγή	Article 3 JTF resources				
2021EL16FFPR003 - Περιβάλλον και Κλιματική Αλλαγή	Article 4 JTF resources				
2021EL16FFPR003 - Περιβάλλον και Κλιματική Αλλαγή	ΤΣ		1.606.457.300,00	283.492.465,00	1.889.949.765,00
2021EL16FFPR004 - Μεταφορές	ΕΤΠΑ	Μετάβαση	86.764.974,00	57.843.316,00	144.608.290,00
2021EL16FFPR004 - Μεταφορές	ΕΤΠΑ	Λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες	477.934.737,00	84.341.424,00	562.276.161,00
2021EL16FFPR004 - Μεταφορές	ΕΚΤ+	Μετάβαση			
2021EL16FFPR004 - Μεταφορές	ΕΚΤ+	Λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες			
2021EL16FFPR004 - Μεταφορές	Article 3 JTF resources				
2021EL16FFPR004 - Μεταφορές	Article 4 JTF resources				
2021EL16FFPR004 - Μεταφορές	ΤΣ		1.289.625.810,00	227.581.025,00	1.517.206.835,00
2021EL16FFPR005 - Τεχνική Βοήθεια και Υποστήριξη Δικαιούχων	ΕΤΠΑ	Μετάβαση	35.729.837,00	23.819.891,00	59.549.728,00
2021EL16FFPR005 - Τεχνική Βοήθεια και Υποστήριξη Δικαιούχων	ΕΤΠΑ	Λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες	196.813.646,00	34.731.820,00	231.545.466,00
2021EL16FFPR005 - Τεχνική Βοήθεια και Υποστήριξη Δικαιούχων	ΕΚΤ+	Μετάβαση	20.887.188,00	13.924.792,00	34.811.980,00
2021EL16FFPR005 - Τεχνική Βοήθεια και Υποστήριξη Δικαιούχων	ΕΚΤ+	Λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες	115.054.632,00	20.303.759,00	135.358.391,00
2021EL16FFPR005 - Τεχνική Βοήθεια και Υποστήριξη Δικαιούχων	Article 3 JTF resources				
2021EL16FFPR005 - Τεχνική Βοήθεια και Υποστήριξη Δικαιούχων	Article 4 JTF resources				
2021EL16FFPR005 - Τεχνική Βοήθεια και Υποστήριξη Δικαιούχων	ΤΣ		36.659.280,00	6.469.285,00	43.128.565,00
2021EL16FFPR006 - Ανατολική Μακεδονία, Θράκη	ΕΤΠΑ	Μετάβαση			
2021EL16FFPR006 - Ανατολική Μακεδονία, Θράκη	ΕΤΠΑ	Λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες	402.497.728,00	71.029.011,00	473.526.739,00
2021EL16FFPR006 - Ανατολική Μακεδονία, Θράκη	ΕΚΤ+	Μετάβαση			
2021EL16FFPR006 - Ανατολική Μακεδονία, Θράκη	ΕΚΤ+	Λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες	140.736.289,00	24.835.816,00	165.572.105,00

2021EL16FFPR006 - Ανατολική Μακεδονία, Θράκη	Article 3 JTF resources					
2021EL16FFPR006 - Ανατολική Μακεδονία, Θράκη	Article 4 JTF resources					
2021EL16FFPR006 - Ανατολική Μακεδονία, Θράκη	ΤΣ					
2021EL16FFPR007 - Κεντρική Μακεδονία	ΕΠΠΑ	Μετάβαση				
2021EL16FFPR007 - Κεντρική Μακεδονία	ΕΠΠΑ	Λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες	906.961.547,00	160.052.038,00	1.067.013.585,00	
2021EL16FFPR007 - Κεντρική Μακεδονία	ΕΚΤ+	Μετάβαση				
2021EL16FFPR007 - Κεντρική Μακεδονία	ΕΚΤ+	Λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες	317.125.773,00	55.963.372,00	373.089.145,00	
2021EL16FFPR007 - Κεντρική Μακεδονία	Article 3 JTF resources					
2021EL16FFPR007 - Κεντρική Μακεδονία	Article 4 JTF resources					
2021EL16FFPR007 - Κεντρική Μακεδονία	ΤΣ					
2021EL16FFPR008 - Θεσσαλία	ΕΠΠΑ	Μετάβαση				
2021EL16FFPR008 - Θεσσαλία	ΕΠΠΑ	Λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες	348.831.364,00	61.558.476,00	410.389.840,00	
2021EL16FFPR008 - Θεσσαλία	ΕΚΤ+	Μετάβαση				
2021EL16FFPR008 - Θεσσαλία	ΕΚΤ+	Λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες	121.971.450,00	21.524.374,00	143.495.824,00	
2021EL16FFPR008 - Θεσσαλία	Article 3 JTF resources					
2021EL16FFPR008 - Θεσσαλία	Article 4 JTF resources					
2021EL16FFPR008 - Θεσσαλία	ΤΣ					
2021EL16FFPR009 - Ήπειρος	ΕΠΠΑ	Μετάβαση				
2021EL16FFPR009 - Ήπειρος	ΕΠΠΑ	Λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες	268.331.820,00	47.352.674,00	315.684.494,00	
2021EL16FFPR009 - Ήπειρος	ΕΚΤ+	Μετάβαση				
2021EL16FFPR009 - Ήπειρος	ΕΚΤ+	Λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες	93.824.193,00	16.557.211,00	110.381.404,00	
2021EL16FFPR009 - Ήπειρος	Article 3 JTF resources					
2021EL16FFPR009 - Ήπειρος	Article 4 JTF resources					
2021EL16FFPR009 - Ήπειρος	ΤΣ					
2021EL16FFPR010 - Δυτική Ελλάδα	ΕΠΠΑ	Μετάβαση				

2021EL16FFPR010 - Δυτική Ελλάδα	ΕΤΠΑ	Λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες	395.789.433,00	69.845.194,00	465.634.627,00
2021EL16FFPR010 - Δυτική Ελλάδα	ΕΚΤ+	Μετάβαση			
2021EL16FFPR010 - Δυτική Ελλάδα	ΕΚΤ+	Λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες	138.390.685,00	24.421.886,00	162.812.571,00
2021EL16FFPR010 - Δυτική Ελλάδα	Article 3 JTF resources				
2021EL16FFPR010 - Δυτική Ελλάδα	Article 4 JTF resources				
2021EL16FFPR010 - Δυτική Ελλάδα	ΤΣ				
2021EL16FFPR011 - Δυτική Μακεδονία	ΕΤΠΑ	Μετάβαση			
2021EL16FFPR011 - Δυτική Μακεδονία	ΕΤΠΑ	Λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες	248.206.933,00	43.801.223,00	292.008.156,00
2021EL16FFPR011 - Δυτική Μακεδονία	ΕΚΤ+	Μετάβαση			
2021EL16FFPR011 - Δυτική Μακεδονία	ΕΚΤ+	Λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες	86.787.378,00	15.315.420,00	102.102.798,00
2021EL16FFPR011 - Δυτική Μακεδονία	Article 3 JTF resources				
2021EL16FFPR011 - Δυτική Μακεδονία	Article 4 JTF resources				
2021EL16FFPR011 - Δυτική Μακεδονία	ΤΣ				
2021EL16FFPR012 - Στερεά Ελλάδα	ΕΤΠΑ	Μετάβαση			
2021EL16FFPR012 - Στερεά Ελλάδα	ΕΤΠΑ	Λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες	268.331.820,00	47.352.674,00	315.684.494,00
2021EL16FFPR012 - Στερεά Ελλάδα	ΕΚΤ+	Μετάβαση			
2021EL16FFPR012 - Στερεά Ελλάδα	ΕΚΤ+	Λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες	93.824.193,00	16.557.211,00	110.381.404,00
2021EL16FFPR012 - Στερεά Ελλάδα	Article 3 JTF resources				
2021EL16FFPR012 - Στερεά Ελλάδα	Article 4 JTF resources				
2021EL16FFPR012 - Στερεά Ελλάδα	ΤΣ				
2021EL16FFPR013 - Πελοπόννησος	ΕΤΠΑ	Μετάβαση			
2021EL16FFPR013 - Πελοπόννησος	ΕΤΠΑ	Λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες	258.269.377,00	45.576.949,00	303.846.326,00
2021EL16FFPR013 - Πελοπόννησος	ΕΚΤ+	Μετάβαση			
2021EL16FFPR013 - Πελοπόννησος	ΕΚΤ+	Λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες	90.305.786,00	15.936.315,00	106.242.101,00

2021EL16FFPR013 - Πελοπόννησος	Article 3 JTF resources					
2021EL16FFPR013 - Πελοπόννησος	Article 4 JTF resources					
2021EL16FFPR013 - Πελοπόννησος	ΤΣ					
2021EL16FFPR014 - Ιόνια Νησιά	ΕΠΠΑ	Μετάβαση				
2021EL16FFPR014 - Ιόνια Νησιά	ΕΠΠΑ	Λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες	181.123.976,00	31.963.055,00	213.087.031,00	
2021EL16FFPR014 - Ιόνια Νησιά	ΕΚΤ+	Μετάβαση				
2021EL16FFPR014 - Ιόνια Νησιά	ΕΚΤ+	Λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες	63.331.330,00	11.176.117,00	74.507.447,00	
2021EL16FFPR014 - Ιόνια Νησιά	Article 3 JTF resources					
2021EL16FFPR014 - Ιόνια Νησιά	Article 4 JTF resources					
2021EL16FFPR014 - Ιόνια Νησιά	ΤΣ					
2021EL16FFPR015 - Βόρειο Αιγαίο	ΕΠΠΑ	Μετάβαση				
2021EL16FFPR015 - Βόρειο Αιγαίο	ΕΠΠΑ	Λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες	275.127.013,00	48.551.826,00	323.678.839,00	
2021EL16FFPR015 - Βόρειο Αιγαίο	ΕΚΤ+	Μετάβαση				
2021EL16FFPR015 - Βόρειο Αιγαίο	ΕΚΤ+	Λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες	59.789.473,00	10.551.083,00	70.340.556,00	
2021EL16FFPR015 - Βόρειο Αιγαίο	Article 3 JTF resources					
2021EL16FFPR015 - Βόρειο Αιγαίο	Article 4 JTF resources					
2021EL16FFPR015 - Βόρειο Αιγαίο	ΤΣ					
2021EL16FFPR016 - Κρήτη	ΕΠΠΑ	Μετάβαση				
2021EL16FFPR016 - Κρήτη	ΕΠΠΑ	Λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες	355.539.659,00	62.742.293,00	418.281.952,00	
2021EL16FFPR016 - Κρήτη	ΕΚΤ+	Μετάβαση				
2021EL16FFPR016 - Κρήτη	ΕΚΤ+	Λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες	124.317.055,00	21.938.304,00	146.255.359,00	
2021EL16FFPR016 - Κρήτη	Article 3 JTF resources					
2021EL16FFPR016 - Κρήτη	Article 4 JTF resources					
2021EL16FFPR016 - Κρήτη	ΤΣ					
2021EL16FFPR017 - Αττική	ΕΠΠΑ	Μετάβαση				
2021EL16FFPR017 - Αττική	ΕΠΠΑ	Μετάβαση	599.388.217,00	599.388.217,00	1.198.776.434,00	

2021EL16FFPR017 - Αττική	ΕΠΠΑ	Λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες				
2021EL16FFPR017 - Αττική	ΕΚΤ+	Μετάβαση	209.109.531,00	209.109.531,00	418.219.062,00	
2021EL16FFPR017 - Αττική	ΕΚΤ+	Λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες				
2021EL16FFPR017 - Αττική	Article 3 JTF resources					
2021EL16FFPR017 - Αττική	Article 4 JTF resources					
2021EL16FFPR017 - Αττική	ΤΣ					
2021EL16FFPR018 - Νότιο Αιγαίο	ΕΠΠΑ	Μετάβαση	105.774.393,00	105.774.393,00	211.548.786,00	
2021EL16FFPR018 - Νότιο Αιγαίο	ΕΠΠΑ	Λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες				
2021EL16FFPR018 - Νότιο Αιγαίο	ΕΚΤ+	Μετάβαση	36.901.682,00	36.901.682,00	73.803.364,00	
2021EL16FFPR018 - Νότιο Αιγαίο	ΕΚΤ+	Λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες				
2021EL16FFPR018 - Νότιο Αιγαίο	Article 3 JTF resources					
2021EL16FFPR018 - Νότιο Αιγαίο	Article 4 JTF resources					
2021EL16FFPR018 - Νότιο Αιγαίο	ΤΣ					
2021EL16JTPR001 - Δίκαιη Αναπτυξιακή Μετάβαση	Article 3 JTF resources		908.526.240,00	171.798.748,00	1.080.324.988,00	
2021EL16JTPR001 - Δίκαιη Αναπτυξιακή Μετάβαση	Article 4 JTF resources		466.533.172,00	82.329.383,00	548.862.555,00	
2021EL16RFPR001 - Πολιτική Προστασία	ΕΠΠΑ	Μετάβαση	87.608.645,00	58.405.763,00	146.014.408,00	
2021EL16RFPR001 - Πολιτική Προστασία	ΕΠΠΑ	Λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες	482.582.001,00	85.161.530,00	567.743.531,00	
Total	ΕΠΠΑ, ΤΣ, ΕΚΤ+, JTF		20.540.287.141,00	5.194.038.300,00	25.734.325.441,00	
2021EL14MFPR001 - European Maritime, Fisheries and Aquaculture Fund - Programme for Greece	EMFAF		363.746.026,00	90.936.507,00	454.682.533,00	
Total	All funds		20.904.033.167,00	5.284.974.807,00	26.189.007.974,00	

¹In case Article 36(4) CPR technical assistance was chosen

* The amount should include the flexibility amounts in accordance with Article 18 CPR that have been preliminary allocated. The actual allocation of the flexibility amounts will only be confirmed at the mid-term review.

** Programmes may have joint support from the Funds in line with Article 25(1) CPR (as priorities may use support from one or more Funds in line with Article 22(2) CPR). Whenever JTF contributes to a programme, the JTF allocation needs to include complementary transfers and be split to present amounts in accordance to Article 3 and 4 JTF Regulation.

8. List of planned programmes under the funds covered by the Partnership Agreement with the respective preliminary financial allocations by fund and the corresponding contribution by category of region.

Reference: Article 11 CPR

Table 10: List of planned Interreg programmes

2021TC16FFTN001	(Interreg VI-B) Euro Mediterranean 2021-2027 (EURO MED)
2021TC16FFTN002	(Interreg VI-B) Adriatic-Ionian
2021TC16IPCB009	(Interreg VI-A) IPA CBC Greece North Macedonia
2021TC16IPCB010	(Interreg VI-A) IPA CBC Greece Albania
2021TC16NXTN001	(Interreg VI-B) Interreg NEXT MED
2021TC16NXTN002	(Interreg VI-B) Interreg NEXT Black Sea Basin
2021TC16RFCB019	(Interreg VI-A) Greece-Italy
2021TC16RFCB021	(Interreg VI-A) Greece-Bulgaria
2021TC16RFCB047	(Interreg VI-A) Greece-Cyprus
2021TC16RFIR001	(Interreg VI-C) Interreg Europe
2021TC16RFIR002	(Interreg VI-C) Interact
2021TC16RFIR003	Urbact IV
2021TC16RFIR004	ESPON 2030 Cooperation Programme

9. A summary of actions planned to reinforce administrative capacity of the implementation of the funds covered by the Partnership Agreement

Reference: point (i) of Article 11(1) CPR

Η Ελλάδα διαθέτει ικανές και με πολύχρονη εμπειρία δομές ΕΣΠΑ και ένα αξιόπιστο σύστημα διαχείρισης και ελέγχου. Θα διατηρήσει τις σημαντικές αλλαγές που εισήγαγε στην τρέχουσα προγραμματική περίοδο, επιδιώκοντας όμως την περαιτέρω ουσιαστική βελτίωση του συστήματος διαχείρισης και εφαρμογής των συγχρηματοδοτούμενων δράσεων. Οι βελτιώσεις, βασισμένες στα διδάγματα και της τρέχουσας περιόδου, θα εστιάσουν κυρίως στην ενδυνάμωση των μηχανισμών παραγωγής και ωρίμανσης έργων και δράσεων, στην ενίσχυση του, επιτελικού συντονισμού του συστήματος ΕΣΠΑ και στην απλούστευση των διαδικασιών εφαρμογής.

Η Εθνική Αρχή Συντονισμού (ΕΑΣ) της ΓΓΔΕ&ΕΣΠΑ -που αποτελεί και τον κύριο συνομιλητή της χώρας με την ΕΕ- είναι αρμόδια για τον συντονισμό του προγραμματισμού και της εφαρμογής των προγραμμάτων και την καθοδήγηση των ΔΑ και εν γένει των υπηρεσιακών δομών του ΕΣΠΑ, οι αρμοδιότητες των οποίων θα επαναπροσδιορισθούν κατάλληλα στο νέο Νόμο για το ΕΣΠΑ. Ο συντονιστικός ρόλος της ΕΑΣ ενισχύεται και η οργανωτική δομή της αναδιαρθρώνεται προκειμένου να αντιμετωπίσει τα νέα δεδομένα, μεταξύ άλλων στα πεδία των χρηματοδοτικών εργαλείων, του αποτελεσματικότερου συντονισμού των ΠΕΠ και ειδικά των ΟΧΕ, την υποστήριξη των αδύναμων δικαιούχων, τις συνέργειες με άλλα Ταμεία.

Η βελτίωση του Συντονισμού προωθείται και με τη λειτουργία θεματικών δικτύων που συντονίζονται από την ΕΑΣ και συμμετέχουν ΔΑ, ΕΔ, εταίροι και μεγάλοι δικαιούχοι. Θα λειτουργήσουν δίκτυα για: Έξυπνη Εξειδίκευση, Χρηματοδοτικά Εργαλεία, Περιβάλλον και Πολιτική Προστασία, τη Χωρική Ανάπτυξη, Συντονισμό Δράσεων ΕΚΤ, Αξιολόγηση, θέματα Αναπηρίας, Πληροφόρηση και Δημοσιότητα, ΣΔΕ, Καταπολέμηση της Απάτης και Δημόσιες Συμβάσεις.

Για τα Προγράμματα ορίζεται μία Λογιστική Αρχή και μία Αρχή Ελέγχου, η Αρχή Πιστοποίησης και η ΕΔΕΛ αντίστοιχα. Οι ΔΑ των τομεακών Προγραμμάτων, του ΤΔΜ και των ΕΕΣ θα υπάγονται στο Υπουργείο Ανάπτυξης και Επενδύσεων πλην του προγράμματος Ψηφιακού Μετασχηματισμού που θα υπάγεται στο αντίστοιχο Υπουργείο. Η ΔΑ του Προγράμματος «Αλιεία, Υδατοκαλλιέργεια και Θάλασσα» θα υπάγεται στο ΥΠΑΑΤ και των ΠΕΠ στην αντίστοιχη περιφερειακή αρχή.

Οι εκχωρήσεις περιορίζονται στον ελάχιστο αριθμό και αφορούν κατά κανόνα Ενδιάμεσων Φορέων Κρατικών Ενισχύσεων και ΟΧΕ, καθώς και εκείνες του ΕΚΤ+ που αναλαμβάνονται λόγω σχετικής εμπειρίας από Επιτελικές, και οι οποίες θα προσδιορισθούν στο νέο Εφαρμοστικό Νόμο.

Οι επιτελικές δομές θα συνεχίσουν να λειτουργούν ως ο σύνδεσμος μεταξύ τομέων πολιτικής και Προγραμμάτων ΕΣΠΑ. Ωστόσο ο ρόλος τους όσον αφορά στα συγχρηματοδοτούμενα έργα επαναπροσδιορίζεται και επικεντρώνεται στο σχεδιασμό της στρατηγικής του τομέα πολιτικής τους, ενώ αναμένεται να αναδιαρθρωθούν και ο αριθμός τους να μειωθεί.

Στα πλαίσια της «ενιαίας διοίκησης ανθρώπινου δυναμικού των δομών ΕΣΠΑ» του ισχύοντος κανονιστικού πλαισίου, η διάγνωση των στελεχειακών αναγκών κάθε δομής του ΕΣΠΑ θα γίνει βάσει της μεθοδολογίας της ΜΟΔ ΑΕ. Επίσης, με ευθύνη της ΓΓΔΕ&ΕΣΠΑ και τη συνεργασία και εφαρμογή της ΜΟΔ ΑΕ, θα ενδυναμωθούν και εξελιχθούν περαιτέρω οι διαδικασίες διοίκησης και ανάπτυξης ανθρώπινου δυναμικού και ειδικότερα η προσέλκυση υψηλά εξειδικευμένων στελεχών, μέσω νέων προσλήψεων που έχουν ήδη δρομολογηθεί, η παροχή κινήτρων εξέλιξης καριέρας και της απαραίτητης δια ζώσης και εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, η εφαρμογή του πλαισίου κινητικότητας και η αναβάθμιση του συστήματος αξιολόγησης της απόδοσης.

Το υφιστάμενο Σύστημα Διαχείρισης και Ελέγχου (ΣΔΕ), επικαιροποιείται συνεχώς υπό το φως αναγκών

ή προβλημάτων στην υλοποίηση και ιδίως ευρημάτων ελέγχων. Το ΣΔΕ, επανεξετάζεται και στο πλαίσιο μελέτης που ολοκληρώθηκε και μέσω δομημένης διαβούλευσης με ΔΑ, ΕΔ και αντιπροσωπευτικό δείγμα δικαιούχων, με στόχο την απλοποίησή του και την απαλοιφή πιθανού gold plating. Συνεχής προσαρμογή του προβλέπεται μέσω του δικτύου του ΣΔΕ. Ζητήματα που ανακύπτουν από το ελεγκτικό έργο της ΕΔΕΛ αξιολογούνται σε ετήσια βάση από την ΕΥΘΥ, την ΕΔΕΛ και τη Λογιστική Αρχή.

Καταπολέμησης της Απάτης

Στο υφιστάμενο ΣΔΕ έχουν ενσωματωθεί όλα τα στοιχεία της Εθνικής Στρατηγικής Καταπολέμησης της Απάτης του ΕΣΠΑ, που αφορούν στα θέματα παρατυπιών και απάτης. Η εγκεκριμένη στρατηγική εφαρμόζεται από το 2015 και βελτιώνεται συστηματικά από τη ΓΓΔΕ και ΕΣΠΑ. Ενόψει της νέας ΠΠ προσαρμόζεται στη βάση των νέων πτυχών που τίθενται από την ΕΕ, όπως οι προβλέψεις για τη μη σύγκρουση συμφερόντων και την ενισχυμένη συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Εισαγγελία (ΕΠΠΟ), η οποία θεσμοθετήθηκε με το Νόμο 4786/2021.

Η Ανακοίνωση των παρατυπιών και υπονοιών απάτης υλοποιείται μέσω του ΣΔΕ και του αναβαθμισμένου συστήματος διαχείρισης παρατυπιών της Επιτροπής (IMS), καλύπτοντας την πρόβλεψη για την ανακοίνωση των περιπτώσεων που αφορούν στην ΕΠΠΟ. Για τα θέματα παρατυπιών και απάτης συνεχίζουν να αξιοποιούνται τα πληροφοριακά συστήματα (ΟΠΣ ΕΣΠΑ, ΠΣΚΕ, ΠΣΣΚΕΗΣ), ενώ δίνεται η δυνατότητα άντλησης στοιχείων από πληροφοριακά συστήματα της δημόσιας διοίκησης μέσω της νέας διαδικασία διασύνδεσης, λαμβάνοντας υπόψη και τα νέα δεδομένα που πρέπει να τηρούνται ηλεκτρονικά. Για την ανταλλαγή πληροφοριών και εμπειριών, εκτός από τη λειτουργία του Εσωτερικού Δικτύου Συνεργασίας για τη Στρατηγική κατά της Απάτης μεταξύ των ΔΑ και της ΕΥΘΥ, η δικτύωση στα θέματα αυτά ενισχύεται με τη συμμετοχή σε ευρύτερα εθνικά και ευρωπαϊκά δίκτυα, όπως το δίκτυο επικοινωνίας και ανταλλαγής πληροφοριών της ΕΑΔ/ΑFCOS.

E-cohesion

Το ΟΠΣ ΕΣΠΑ υποστηρίζει πλήρως την ηλεκτρονική ανταλλαγή όλων των πληροφοριών και των εγγράφων μεταξύ των δικαιούχων και των αρχών του προγράμματος. Ενσωματώνει διαλειτουργικότητες και χαρακτηριστικά μοναδικής κωδικοποίησης, ώστε να παρέχονται στους δικαιούχους εγκεκριμένες πληροφορίες από τα διαθέσιμα κυβερνητικά μητρώα και να διευκολύνεται η εισαγωγή των δεδομένων. Το ΟΠΣ ΕΣΠΑ για το 2021-2027 θα βασίζεται στο ισχύον σύστημα της ΠΠ 2014-2020, προσαρμοσμένο στις ανάγκες της νέας περιόδου. Έτσι, το ΟΠΣ ΕΣΠΑ 2021-2027 θα περιλαμβάνει τα δεδομένα που σύμφωνα με τον κανονισμό απαιτούνται για την δήλωση παρατυπιών, συμπεριλαμβανομένων όλων των δεδομένων που είναι απαραίτητα για τη διενέργεια των επαληθεύσεων / ελέγχων και των παρατυπιών που μπορεί να εντοπιστούν, ώστε στη συνέχεια να αναφερθούν μέσω του ΟΠΣ.

Στο ισχύον Σύστημα Διαχείρισης και Ελέγχου εφαρμόζεται ειδική διαδικασία από όλες τις ΔΑ (και τους Ε.Φ.) για την αναφορά παρατυπιών μέσω του IMS (αρμόδιος φορέας είναι η Αρχή Ελέγχου - ΕΔΕΛ). Ο χειρισμός των δεδομένων θα συμμορφώνεται με όλους τους ισχύοντες κανόνες, μεταξύ άλλων τον GDPR (679/2016).

Τα ζητήματα διαλειτουργικότητας με τα ΤΠΕ εργαλεία της Επιτροπής θα διασφαλίζονται σύμφωνα τη διαθεσιμότητα των αντίστοιχων υπηρεσιών από την SFC.

Απλοποίηση διαδικασιών

Η απλοποίηση που αποτελεί προτεραιότητα θα στηριχθεί στην εισαγωγή επιλογών απλοποιημένου κόστους, την πλήρη ηλεκτρονική διαχείριση μέσω ΟΠΣ, τη διασύνδεση με άλλα πληροφοριακά συστήματα του Δημοσίου και στην επέκταση της διεπαφής του για τη μείωση των εγγράφων που διαβιβάζονται από τους δικαιούχους.

Σημεία που χρήζουν βελτίωσης αφορούν ενδεικτικά, στους ελέγχους συμβάσεων από τις ΔΑ, στις τιθέμενες προθεσμίες σε ΔΑ και δικαιούχους, στην τήρηση προτύπων (ΕΑΑΔΗΣΥ), στις ΥΓΟΣ, στις

διαδικασίες αξιολόγησης ένταξης έργων με ανάγκη στροφής περισσότερο στην άμεση αξιολόγηση και στην εξειδίκευση των προγραμμάτων. Η διαδικασία της εξειδίκευσης πρόκειται να ελαφρύνει σημαντικά.

Το ΟΠΣ αναβαθμίζεται ενώ δρομολογείται η ανάπτυξη ενός νέου ΠΣΚΕ, μέσω διεθνούς διαγωνισμού, που θα είναι πλήρως παραμετροποιήσιμο και φιλικό προς τον χρήστη.

Ενδυνάμωση δικαιούχων

Προτεραιότητα αποτελεί η αντιμετώπιση ανεπαρκείων στους δικαιούχους, που θα υποστηρίζονται μέσω οριζόντιων δράσεων και στοχευμένων ενεργειών για ειδικές ομάδες δήμων ή μεγάλων δικαιούχων σε συγκεκριμένους τομείς. Στο πλαίσιο του Προγράμματος «Τεχνική Βοήθεια και Υποστήριξη Δικαιούχων» πρόκειται να δημιουργηθεί, ως διακριτός άξονας με πρόσθετους πόρους, υποπρόγραμμα για την ενδυνάμωση της διοικητικής ικανότητας των φορέων υλοποίησης (capacity building) σε τομείς που έχουν παρατηρηθεί ελλείψεις καθώς και σε νέους τομείς που παρουσιάζουν δυνατότητες ανάπτυξης και οι οποίοι θα προσδιοριστούν σε συνεργασία με την Επιτροπή. Οι διαδικασίες ανάθεσης δημοσίων συμβάσεων θα υποστηριχθούν από δράσεις όπως η εκπαίδευση δημόσιων φορέων δικαιούχων του ΕΣΠΑ και σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, για την καλύτερη αντιμετώπιση των νέων προκλήσεων της πράσινης και ψηφιακής μετάβασης και την περαιτέρω προώθηση της καινοτομίας σε δημόσιες συμβάσεις. Η ΜΟΔ θα έχει σημαντικό ρόλο για ορισμένες από αυτές τις δράσεις και μέσω της νεοσύστατης Τεχνικής Υπηρεσίας της.

Η ομάδα των εμπειρογνομόνων JASPERS θα συμβάλλει στην ενδυνάμωση του συστήματος διακυβέρνησης σημαντικών τομέων (στερεά απόβλητα, λύματα) και στην ενίσχυση της ικανότητας των δικαιούχων. Διεθνείς Οργανισμοί θα έχουν επίσης σημαντικό ρόλο όπως για παράδειγμα η ΕΤΕπ (EIB) μέσω δράσεων PASSA.

Προκειμένου να μεγιστοποιηθεί η αποτελεσματικότητα στη χρήση των κονδυλίων, η χρήση των πόρων της Τεχνικής Βοήθειας θα στοχεύει σε βασικούς στρατηγικούς τομείς όπως τα στερεά απόβλητα, τα λύματα, οι μεταφορές, η ενέργεια, η αστική κινητικότητα, συμπεριλαμβανομένης της e-κινητικότητας, η αντιπλημμυρική προστασία και η υποστήριξη στην υλοποίηση των ολοκληρωμένων χωρικών στρατηγικών.

Θα προωθηθεί επίσης η συστηματική και συνεχής παροχή συμβουλών για διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις ανά τομέα (ή υποτομέα) πολιτικής και προσαρμοσμένη υποστήριξη στα Υπουργεία για την πραγματοποίηση των μεταρρυθμίσεων που εκείνα κατ' αρμοδιότητα προωθούν. Η αξιολόγηση της επίδοσης τομέων πολιτικής, η εισαγωγή προτύπων ποιότητας και ανεξάρτητης αξιολόγησης έργων, καθώς και η υποστήριξη προς τις Διαχειριστικές Αρχές και άλλους βασικούς φορείς στην εφαρμογή των προγραμμάτων θα είναι καθοριστικής σημασίας, για τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας και αποδοτικότητας στη χρήση των κεφαλαίων της τεχνικής βοήθειας.

Οι παραπάνω δράσεις θα εξειδικευτούν -με την υποστήριξη και τη συνεργασία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής- στο πλαίσιο ενός διακριτού άξονα προτεραιότητας στο πλαίσιο του Προγράμματος «Τεχνική Βοήθεια και Υποστήριξη Δικαιούχων» κατ' εφαρμογήν του άρθρου 37 ΚΚΔ, με ένα σχέδιο δράσης και έναν οδικό χάρτη με βασικά ορόσημα υλοποίησης.

Ο μηχανισμός ωρίμανσης σημαντικών έργων που δημιουργείται σε εθνικό επίπεδο, μέσω ενός Strategic Project Pipeline και ενός Project Preparation Facility, θα συμβάλει επίσης στην ίδια κατεύθυνση.

Διακυβέρνηση S3

Αναφορικά με τη S3, το Συμβούλιο Εθνικής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης θα αποτελέσει το όργανο λήψης αποφάσεων. Σε επιτελικό/συντονιστικό επίπεδο προβλέπεται η σύσταση Τεχνικής Γραμματείας που θα υπάγεται στη ΓΓΔΕ & ΕΣΠΑ, αρμοδιότητα της οποίας είναι η διαχείριση και ο συντονισμός υλοποίησης της S3 συμπεριλαμβανομένου του συντονισμού μεταξύ εθνικού και περιφερειακού επιπέδου. Ο μηχανισμός της επιχειρηματικής ανακάλυψης στηρίζεται σε δύο βραχίονες: ο ένας βραχίονας συντονίζεται από την ΓΓΕΚ και στηρίζεται στο έργο των Πλατφορμών Καινοτομίας και ο

δεύτερος συντονίζεται από την ΓΓΒ και στηρίζεται στη δημιουργία ενός Οργανισμού Καινοτομίας «Innovation Agency».

10. An integrated approach to address the demographic challenges and/or specific needs of regions and areas (where appropriate)

Reference: point (j) of Article 11(1) CPR and Article 10 ERDF and CF regulation

Σύμφωνα με την Μελέτη του ΟΟΣΑ για την Περιφερειακή Πολιτική της Ελλάδας μετά το 2020, οι δημογραφικές προκλήσεις της χώρας και ειδικότερα της Αττικής αυξήθηκαν μετά την κρίση καθώς αντιμετώπισε πληθυσμιακή συρρίκνωση παρά την εισροή μεταναστών. Ο συνδυασμός της γήρανσης του πληθυσμού, με χαμηλά ποσοστά γονιμότητας είχε ως αποτέλεσμα τη μείωση του πληθυσμού κατά 355.000 άτομα την περίοδο μεταξύ 2011 και 2017, αριθμός που αντιστοιχεί σε κατά μέσο όρο ποσοστιαία μείωση 0,5% κατ' έτος.

Η μείωση του πληθυσμού των δυναμικών ηλικιών προήλθε κυρίως από τα αστικά κέντρα την περίοδο μετά την κρίση. Η μείωση του πληθυσμού στα αστικά κέντρα μεταξύ 2007 και 2019, αντιστοιχεί στο 84% της συνολικής μείωσης την ίδια περίοδο, ήτοι 311.930 άτομα. Παράλληλα οι δείκτες εξάρτησης αυξήθηκαν δραστικά με αποτέλεσμα η χώρα να κατέχει ένα από τα μεγαλύτερα ποσοστά ηλικιωμένων που διαβιούν σε αστικά κέντρα στις χώρες μέλη του ΟΟΣΑ.

Η Ελλάδα έχει ένα από τα υψηλότερα μερίδια πληθυσμού ηλικιωμένων που ζουν σε αστικές περιοχές μεταξύ των χωρών του ΟΟΣΑ. Το μερίδιο ατόμων 65 ετών και άνω στις αστικές περιφέρειες ήταν, το 2016 στην Ελλάδα, κατά έξι ποσοστιαίες μονάδες υψηλότερο από το αντίστοιχο σε άλλες αστικές περιφέρειες του ΟΟΣΑ (30% έναντι 24% ή 3 εργαζόμενοι ανά ένα ηλικιωμένο άτομο σε σύγκριση με 4 εργαζόμενους ανά ένα ηλικιωμένο άτομο). Η διαφορά αυτή παρουσιάστηκε σχεδόν εξ ολοκλήρου μετά από την κρίση, δεδομένου ότι το 2002 η διαφορά ήταν μόνον 1% (21% έναντι 20%).

Παρά την ταχεία άνοδο της γήρανσης στις αστικές περιοχές, η εξάρτηση ηλικιωμένων είναι υψηλότερη στις αγροτικές περιφέρειες. Το 2019, το ποσοστό εξάρτησης ηλικιωμένων στις αγροτικές περιοχές κοντά σε πόλεις ήταν 40%, παρόμοιο με το αντίστοιχο για τις απομακρυσμένες περιφέρειες (39%) και υψηλότερο του αντίστοιχου στις ενδιάμεσες περιφέρειες (32%). Αυτό διαφοροποιεί αρκετά την εικόνα με τις αγροτικές περιοχές του ΟΟΣΑ κοντά σε πόλεις και για τις απομακρυσμένες περιφέρειες όπου ο λόγος εξάρτησης ηλικιωμένων, με τιμές του 2002 ήταν χαμηλότερος (34%).

Σε εθνικό επίπεδο, προβλέπονται οριζόντιες πολιτικές για την ενίσχυση της απασχόλησης ειδικότερα των νέων και τον περιορισμό του brain drain, τη στήριξη της ισότιμης συμμετοχής των γυναικών στην εργασία, τη βελτίωση της πρόσβασης σε υπηρεσίες υγείας, την επέκταση των δομών και υπηρεσιών φροντίδας παιδιών και δράσεις που αντιμετωπίζουν τις δημογραφικές τάσεις της χώρας.

Στο πλαίσιο αυτό παράλληλα, και όπου στη βάση ανάλυσης των σχετικών αναγκών κριθεί απαραίτητο, θα κατευθυνθούν πόροι για την αύξηση της εδαφικής συνοχής και ειδικότερα στο πλαίσιο των Περιφερειακών Προγραμμάτων μέσω ολοκληρωμένων τοποκεντρικών πολυτομεακών πολιτικών, ώστε η κάθε περιοχή –στο πλαίσιο πάντα των στόχων και των επιλεξιμοτήτων των Ταμείων- να αντιμετωπίσει τις ειδικότερες δημογραφικές προκλήσεις της.

11. A summary of the assessment of the fulfilment of relevant enabling conditions referred to in Article 15 and Annexes III and IV (optional)

Reference: Article 11 CPR

Table 11: Enabling Conditions

Enabling condition	Fund	Selected specific objective	Summary of assessment
--------------------	------	-----------------------------	-----------------------

12. Preliminary climate contribution target

Reference: Article 6(2) and point (d) of Article 11(1) CPR

Fund	Preliminary climate contribution *¹
ΕΤΠΑ	3.201.610.670,00
ΤΣ	1.085.114.684,00

¹Corresponding to information included or to be included in programmes as a result of the types of intervention and the indicative financial breakdown pursuant to point (d)(viii) of Article 22(3) CPR